Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна)
Запорізька державна інженерна академія (м. Запоріжжя, Україна)
Інститут економіки імені Паата Гугушвілі
Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Клайпедський університет (м. Клайпед, Литва)
Університет прикладних наук (м. Міттвайда, Німеччина)
Університет професора доктора Асена Златарова (м. Бургас, Болгарія)
Мерія м. Громадка (Польща)

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2020: ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції

(Дніпро, 2–3 квітня 2020 р.)

У семи томах

Том 7. Сучасні міжнародні економічні відносини:
драйвери успіху та виклики розвитку

Дніпро
Видавець Біла К. О.
2020

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

Затверджено на засіданні вченої ради факультету економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д-р фіз.-мат. наук, проф., член-кореспондент НАН України, ректор Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, *голова оргкомітету;*

Гринько Т. В. – д-р екон. наук, проф., Заслужений діяч науки та техніки України, декан факультету економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Іванов Р. В. – канд. фіз.-мат. наук, доц., зав. кафедри економічної кібернетики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Олійник Т. І. – канд. екон. наук, зав. кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Абесадзе Р. Б. – д-р екон. наук, проф., директор Інституту економіки імені Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі;

Раманаускас Юліус – доктор габілітований, професор кафедри менеджменту Клайпедського університету;

Серджо Велеско – д-р екон. наук, професор міжнародного менеджменту факультету економіки університету прикладних наук у місті Міттвайда;

Дімітров Іван – д-р екон. наук, проф., професор кафедри економіки та управління університету професора доктора Асена Златарова;

Даріуш Павліщин – мер міста Громадка (Польща);

Величко Л. А. – канд. наук з держ. упр., доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Гвініашвілі Т. З. – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Тімар І. В. – старший викладач кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Е 45 Економіка і менеджмент 2020: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 2–3 квіт. 2020 р. : у 7 т. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020.

ISBN 978-617-645-377-2

Т. 7. Сучасні міжнародні економічні відносини: драйвери успіху та виклики розвитку. – 2020. – 128 с.

ISBN 978-617-645-384-0

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 2–3 квітня 2020 року в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-617-645-377-2
ISBN 978-617-645-384-0 (Т. 7)

© Авторський колектив, 2020

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ: ДРАЙВЕРИ УСПІХУ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ

Boyko I., PhD Stavytska A.
Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine)

PROVIDING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF WORLD COUNTRIES IN GLOBALIZATION

The traditional paradigm of economic development determines the leading benchmark of economic efficiency to achieve high rates of economic growth. In addition, sustainable economic growth is an important practical problem for every country, which involves raising the standard of living of the nation. Therefore, states see sustainable economic growth as the main economic and political goal, the most important prerequisite for sustainable economic development.

Different interpretations of the concept of «sustainable development» are variations of its classic definition given by the UN Commission on Development and the Environment, according to which sustainable development means a development that, while providing the needs of the present generation, does not at the same time deprive future generations of the ability to meet their vital needs [1].

The basis of sustainable development is the parity of relations in the triad of man – economy – nature, which provides a transition to such a way of interaction between nature and society, which is characterized as the era of the noosphere. The modern development of the world economy is characterized by increasing processes of globalization. Globalization processes are blurring the economic boundaries of national systems in order to find the most effective forms of capital reproduction, in the historical perspective leads to the development of the world economy and facilitates the interpenetration of national economies, which leads to the gradual formation of the global world economic system. International Monetary Fund contributes to sustainable economic growth as well as poverty reduction worldwide providing resources to overcome billing problems balance: the power of countries in close cooperation with the IMF develops supported stabilization programs funding this organization. The IMF uses flexible crisis prevention lending tools for Member States with strong economic performance, sound economic policy and reliable institutional foundations.

International Sustainable Development Financing developing countries is assisted a mechanism that includes a set of activities such as mobilization of international public and private resources, their accumulation is bilateral and multilateral donors, rational organization distribution and control over their use.

In the Human Development Index, the leaders are still Australia, Switzerland, Denmark, the Netherlands, Ireland, Germany, the United States and Canada. The size of the IDPI makes it possible to make a conditional division of states into separate groups by the level of development of society. The Human Development Index

provides an opportunity to analyze and make predictions. Measuring and assessing the level of IDPs should be used to determine the feasibility and feasibility of international financial investment, as well as to support development programs at national as well as regional levels [2].

The introduction of advanced technologies in developing countries has many objective difficulties: as a rule, developed countries are not interested in transferring the latest technologies and creating competition for themselves. For most countries, obsolete technologies are considered new because they have not been used in the country before.

The economic dimension of any country's globalization is directly proportional to its political stability and the existence of a well-established legislative framework that is not subject to rapid change. In other words, this indicator is very sensitive to the level of investor confidence, to their confidence that they will be able to profit from their investments.

In this context, the concept of sustainable development reflects an understanding of the close relationship between the environmental, economic and social problems of mankind and the fact that they can only be solved comprehensively, with close cooperation and coordination of efforts of all countries of the world [3].

Therefore, it is relevant and important to determine the starting prerequisites of individual countries and regions of the world regarding the current possibilities for their transition to a sustainable development model. In this regard, sustainable development raises the question of the purpose of human and social existence, and requires a re-examination of the relationship between man and nature, as well as social justice and equality.

As the problem of the interaction between society and nature is planetary, one of the most important vectors for solving global environmental and legal problems is international cooperation in the field of environmental protection. The need for international legal regulation is due to the fact that nature does not recognize borders: air and water pollution is borderline, and some unique natural complexes, territories and objects are owned by several states [4].

Thus, a sustainable development strategy requires the integration and unity of action of different states, regardless of their socio-economic structure. In the conditions of globalization there will be an intensive search for directions and ways of improving interaction with the environment, methodology and methodology of complex analysis, quantitative and qualitative assessment of the state of the environment.

References:

1. Корнійчук Л. Сталий розвиток і глобальна місія України. *Економіка України*. 2017. № 4. С. 4-13.
2. Рейтинг ООН за індексом людського розвитку: Україна опускається на 29 позицій. Бізнес Закарпаття. URL: https://www.businessz.com.ua/news/27/2121 (дата звернення 14.03.2020).
3. Globalization and Development International Trade and Commodities URL: https://www.unctad.org. (дата звернення 14.03.2020).
4. Сокіл О. Г. Концептуальні основи сталого розвитку в економічних та облікових теоріях. *Ефективна економіка.* 2016. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5194 (дата звернення 14.03.2020).

Kalinina M., PhD Stavytska A.
Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine)

ALIGNMENT MEASURES OF THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGIONS IN THE EUROPEAN UNION

Since the 1950s, regional development policy has become an urgent task of the European Union's regional policy. For a long time, European Union countries have focused on the goal of equality in regional policy-making, but since the mid-1970s they have gradually begun to pay more attention to economic efficiency. This important aspect determines the European Union's regional development policy, and its component of economic growth reorients it to optimize the contribution of regional resources to support regional policy through competition and unemployment.

The key objectives of the European Union's regional policy are programmatic positions aimed at improving the situation in the regions [1]:

1. Promoting the development and structural alignment of backward regions.
2. Transformation of economically backward regions.
3. Promoting rural development.
4. Promoting the development and structural alignment of the northern regions.

Four types of indicators are used to measure the degree of alignment of European Union regions:

- Physical indicators are mainly used in Northern European countries, the basis of regional policy of this region is the issue of peripherality and problems of development of regions with low population density. They are related to geographical or natural conditions;
- Indicators of economic inequality that are most commonly used in countries such as Germany, France, Italy, the United Kingdom and others. The base is GDP per capita as an indicator of regional wealth. Also, most countries evaluate the potential impact of demographic trends;
- indicators that measure social inequality based on differences in quality of life and income. Also, in most other countries, social differences are measured by unemployment / employment.

Other equalization indicators include future employment trends, the economically active population, the level of personal incomes and the quality of the workforce. Also, the NUTS system (nomenclature-territorial units for statistics) is an important identifier in the EU statistics system, which in the supranational model of regulation includes NUTS-1 (example – Germany), NUTS-2 (provinces in Poland), NUTS-3 (rural regions) which is 2-3 times more than Ukrainian ones). However, in some countries there are territories below NUTS-3 (NUTS-4; NUTS-5, etc.) [1].

The European Commission's Department for Regional Policy estimates that almost 90% of the European budget goes to the regions, taking into account their specific needs, in particular ¼ funds go to innovative projects, more than 40% goes to the development of transport infrastructures, education, health and professional needs. local population training [2].

The poverty rate in the European Union ranges between 10% and 40%: poverty is the lowest in the Czech Republic and the highest in Bulgaria. Low poverty is also demonstrated by the Scandinavian countries. There are also two tasks on the agenda of the euro area countries: solving the problem of debt within the euro area; elimination of shortcomings in the functioning of the euro area in order to prevent such crises in the future [3].

Innovation within the programming period 2014-2020 of the European Union's regional policy is macro-regional strategies, which create a new way of promoting cooperation between European regions, regardless of their membership in the Union. This strategy will activate EU national administrations, create a platform for sharing information, experience and best practices, and will lead to joint action. The end result of the implementation of this strategy is the development of energy, transport, environmental protection, tourism, which together will improve the quality of life of citizens of the macro-regions of the European Union [4].

Thus, pursuing a regional policy of equalizing the economic development of EU regions is a long-term process, but effective. Addressing long-term structural challenges to minimize regional asymmetries, in particular by helping to subsidize more backward EU regions, will create new foundations for enhancing the economic development of the entire European Community.

References:

1. Майборода Г. М. Політика вирівнювання розвитку регіонів в ЄС. URL: http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/497-politika-virivnyuvannya-rozvitku-regioniv-v-es (дата звернення 14.03.2020)
2. Єреміца В. Європа не може стерти відмінності між бідними й багатими регіонами. Радіо Свобода. 21.01.2013. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/24879880.html (дата звернення 15.03.2020)
3. Кризові явища в єврозоні та їх вплив на політичні трансформації в ЄС. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: http://old2.niss.gov.ua/articles/772/(дата звернення 15.03.2020)
4. Поліщук Л.С. Регіональні асиметрії в ЄС та нові інструменти політики вирівнювання. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. Вип. 126 (Ч. 2). С. 116-124.

Vaskivska A., PhD Voloshko N.
Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine)

GREEN ECONOMY AS THE NEWEST TYPE OF WORLD ECONOMY

In 1989, the term «green economy» was introduced for the first time in a report prepared by a group of leading scientists: D. Piars, A. Marcandia, and E. Barbier in the UK Government's report «The Green Economy Concept» as part of consultations on ensuring sustainable development and its measurement [1].

Already in 2008, the term «green» economy was actively used in the context of discussing anti-crisis policy: in the face of the financial crisis and the threat of a global

recession, the OECD advocated the idea of «green» stimulation – above all those sectors where large-scale public investment can give impetus to the foundations of «green» economy [1]. This has inspired a number of national governments to introduce green stimulus packages as part of economic recovery measures.

In the current context of international economic relations, the green economy is such a new type of global economy that leads to improved human well-being and reduced inequality, without exposing future generations to significant environmental risks and environmental deficits [2]. In practical terms, the green economy also becomes a process of transformation that counterbalances the imbalances and dysfunctions of the modern world economy, which results in the well-being of humanity and equitable access to resources for each member of society in the context of the ecological and economic integrity of the world community.

Thus, in fact, the «green economy» is seen as a path to sustainable development, which aims to create an effective environment for economic and social development, based on minimizing the negative impact on the environment and efficient use of natural resources while maintaining a decent standard of living in the world economy.

The concept of «green growth» is to identify environmentally friendly sources of production and manage structural change for the transition to a «green» economy, the creation of new technologies and jobs. In turn, sustainable development in a green economy means that the current generation has a duty to keep the future generations with sufficient social, natural and economic resources to ensure that they have no less than well-being the one that exists now [3].

Many countries use different green economy tools in their national policies and development strategies. For example, a pan-European Economic Recovery Plan was adopted in the European Union, which envisages an infusion of € 400 billion in aid to increase purchasing power, stimulate economic growth and create jobs.

Thus, thanks to international economic relations, the introduction of a «green economy» is possible at the expense of the foreign policy of a benefit-oriented country: all states are parties to multilateral negotiations to secure their national interests. That is why the evolution of the development and emergence of a «green economy» is reflected in international agreements. However, some countries fear that openly recognizing their high incomes will automatically oblige these countries before the international community to make additional commitments, such as reducing greenhouse gas emissions.

In this area, UNEP calls for maximum attention to be paid to the five key areas:

- energy efficiency of construction;
- Transition to renewable energy sources, including wind, solar, geothermal and biomass;
- sustainable development of transport;
- ecological infrastructure of the planet, including fresh water, forests, soils and coral reefs;
- development of sustainable agriculture, including organic production.

Ukraine is also involved in the transition to a green economy. It occurs under the influence of both internal and external factors: various environmental pollution,

which have a negative impact on human life; factors related to Ukraine's transition to the international European community, etc. All of these factors have an impact on intensifying the process of reaping the benefits of a green economy in Ukraine.

References:

1. Green economy. URL: https://sustainabledevelopment.un. org/index. php ?menu=1446 (дата звернення 06.03.2020)
2. Allen C. A guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications Division for Sustainable Development. New York: UNDESA, Division for Sustainable Development. 2012. 65 p.
3. Auty, Richard M., 2003. Natural Resources, Development Models and Sustainable Development. IIED. Stevanage, U.K.: Earthprint Limited. URL: http:/ / www.iied.org/docs/eep/dp 03_01.pdf. (дата звернення 06.03.2020)

D.Sc. (Economics) Yarovenko T., Antipova V.
Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine)

THE MAIN TRENDS OF THE WORLD AGRARIAN MARKET

The world agrarian market has two main goals: to create an opportunity for entrepreneurs to exchange agricultural products and make a profit from its sales to consumers; to provide humanity with the necessary nutritional resources. «This global market brings together consumers and producers of agricultural products, as well as companies involved in their processing» [1].

There are many factors which have an effect on the world agrarian market state and determines its development trends, for instance: crop failures, exchange rates, level of international trade development, food production and consumption of countries of the world, etc.

Thus, prices for agricultural products increased significantly during 2007–2008 years, which was caused by: crop failures in exporting countries; a remarkable increase in food demand for developing countries; further development of the biofuel industry; financial crisis of 2008 and so on.

And also the global agrarian market has demonstrated positive indicators despite the difficult political and economic situation in the world in 2013-2014 [1].

January 2020 was marked by negative events on a global scale: the Australian fires, the African invasion of locusts, the escalation of US-Iran relations, the Turkish earthquake, floods in Indonesia, the outbreak of an atypical pneumonia epidemic in China caused by a new Coronavirus, which will affect the state of the global agricultural market.

Raw materials, transport and travel companies, as well as banking institutions have been suffering from the Chinese Coronavirus the most by incurring huge losses. «Farms have been suffering losses due to disruptions in medicines, feed and, most importantly, the sale of agricultural products» [2].

In addition, trade wars between the US and China have led to a decline in free markets, which has an impact on global trade.

The global financial crisis, while not as much of a threat to the agrarian market as droughts or floods, will have a negative impact on its conjuncture in particular, due to disruptions and reductions of domestic and external short-term lending.

The slowdown in economic growth as a result of the crisis threatens the stability of demand for agricultural products, which will cause a decrease in export earnings and the amount of foreign exchange earnings. «The expected decrease will be driven by a combination of lower commodity prices and a decline in demand for these commodities in importing countries» [3].

There are currently some conflicts between countries in the area of agricultural trade:

– American-European: through direct and covert protectionism, imposing its own standards, violations of the most favored-nation regime, abuse of anti-dumping means;

– Chinese-American: due to artificial overvaluation of the yuan, export restrictions and illegal exports;

– Chinese-European: by setting own standards, manipulating export tariffs;

– Brazilian-European: due to problems with deforestation of the Amazon and the export-import of soybeans;

– Russia's trade conflicts with other countries through: direct and hidden protectionism, abuse of phytosanitary norms, use of trade dependency to achieve political goals, etc.

Another phenomenon that the agricultural sector may face in the medium term is the change in consumer preferences in the most developed countries of the world. Great attention to personal diets, promotion of healthy eating, vegetarianism, actualization of the alternative of animal protein, replacing it with plant protein and more. It is these 2020 trends that will point the agri-food sector to the sub-sectors which are worth developing for profitability. One example is the recent bankruptcy of one of the largest milk producers in the United States.

Natural factor is one of the most influential for the agricultural market, climate change, fluctuations in natural conditions, natural disasters have a direct impact on agricultural production and market conditions. Exporting countries may not fully execute their deliveries due to crop failures caused by weather conditions, which will result in world market's changes in trade flows, pricing, etc.

Therefore, the global agricultural market is constantly influenced by various factors that are changing it and forcing it to adapt to new conditions in order to fulfill its tasks to the full. Among them are: weather and climatic conditions, political and economic crises, international conflicts, outbreaks of epidemics, changes in consumer orientations, development of other industries, technological progress, etc. To take a leading role in the international agrarian arena, businesses need to take into account external trends and develop their strategies in light of them.

References:

1. Ковінько О. Міжнародні ринки аграрної продукції. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2016. №2. С. 65–76.
2. Як новини про коронавірус впливають на український аграрний сектор. URL: https:/biz.censor.net.ua/resonance/3173438/kak_novosti_o_koronaviruse_vliyayut _na_ukrainskiyi _agrarnyyi_sektor (дата звернення: 15.03.2020).
3. Мировой экономический кризис – когда он наступит и как отразится на зерновом и элеваторном рынках Украины? URL: https:/elevatorist.com/blog/read/615-mirovoy-ekonomicheskiy-krizis--kogda-on-nastupit-i-kak-otrazitsya-na-zernovom-i-elevatornom-ryinke-ukrainyi (дата звернення: 15.03.2020).

Айдінян А. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ІМПЕРАТИВИ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

На перетині XX і XXI століть сформувалися необхідні і достатні умови формування глобальної парадигми розвитку як об'єктивно зумовленої та безальтернативної і водночас надскладної, суперечливої і дискусійної. В систематизованому відповідно до сучасних критеріїв вигляді теоретичний арсенал дослідження глобалізації характеризується розумінням:

– по-перше, закономірності і незворотності глобалізаційного процесу;

– по-друге, цивілізаційної цілісності людства у науково-технологічному, економічному і соціальному планах;

– по-третє, міждисциплінарності наукових пошуків і практичних аналітичних оцінок.

В академічних дослідженнях глобалізації більшість зарубіжних і вітчизняних учених з метою поглиблення й деталізації аналізу цього загалом єдиного процесу виокремлюють політичний, науково-технологічний (насамперед інформаційний), економічний і соціокультурний компоненти, а також історичні й цивілізаційні аспекти.

Економічна глобалізація характеризується її дослідниками загалом як вихід міжнародної економіки на найвищий рівень розвитку із системною інтернаціоналізацією умов і сфер людської життєдіяльності [1]. Вона стала безпрецедентним теоретичним і практичним феноменом кінця XX – початку XXI століть, якісно видозмінила умови, фактори і критерії розвитку особистостей, корпорацій, галузевих і територіальних локалітетів, сфер і секторів національних економік, міжнародних інтеграційних угруповань різного типу.

У кількісному плані економічну глобалізацію характеризують велетенські масштаби безпосередньо міжнародного виробництва, обміну і споживання, динамічні параметри випереджувального зростання міжнародної торгівлі товарами та послугами й особливо – прямих і портфельних іноземних інвестицій та валютних операцій.

Узагальнено кількісно-якісні ознаки економічної глобалізації від ображають процеси:

– транснаціоналізації, коли сьогодні майже 82 тис. ТНК із понад 825 тис. зарубіжних підрозділів контролюють до половини глобальної промисловості, 2/3 глобальної торгівлі, 4/5 патентів і ліцензій. За оцінками ЮНКТАД, упродовж 1990–2014 років додана вартість, вироблена іноземними філіями ТНК, зросла із 1,0 до 7,9 трлн дол. США, їхні сумарні активи – з 3,9 до 102,0 трлн дол., сукупний продаж – з 4,7 до 36,4 трлн дол., кількість зайнятих – з 20,6 до 75,7 млн осіб, а експортна діяльність – з 1,4 до 7,8 трлн дол. [2, с. 18];

– регіоналізації, що характеризується створенням і функціонуванням понад 85 інтеграційних угруповань [3, с. 563], коли кількість регіональних торговельних угод різного типу, за даними Секретаріату СОТ, у 2015 році сягнула 619, з них: 233 – зони вільної торгівлі, 128 – угоди про економічну інтеграцію, 29 – угоди про митні та подібні їм союзи. Серед них наймогутнішими і дієвими є Європейський Союз, Північноамериканська зона вільної торгівлі, Асоціація країн Південно-Східної Азії, на які припадає понад 50% глобального ВВП. Вражає сучасна динаміка регіональних угод. Нині йдеться про трансрегіоналізацію глобального економічного простору [4], коли ініціюються угоди на кшталт зон вільної торгівлі ЄС – США, ЄС – Китай, США – Індія тощо;

– глобальної інституціоналізації, адже зараз функціонують сотні міждержавних і тисячі недержавних міжнародних організацій, що різними правовими, економічними й неекономічними засобами регулюють інтернаціональні потоки товарів, послуг, фінансів, інвестицій, інновацій, людських та інтелектуальних ресурсів. Найвпливовішими та глобальними за масштабами та інструментами впливу серед них є МВФ, Світовий банк, Світова організація торгівлі, Міжнародна організація праці.

Вирішального впливу на становлення глобальної економіки практично значимої неоліберальної методологічної тріади:

1) мотивацій і процесів глобальної корпоратизації;

2) регіонально-континентальної консолідації;

3) ринкової інституціоналізації та глобальної циклічної регулятивної гармонізації.

Загалом, взаємопов’язані процеси транснаціоналізації, регіоналізації та інституціоналізації, на наш погляд, можна визначити як «неоліберальну глобалізаційну тріаду», в якій ключовими її рушійними силами є принципові науково-технологічні та організаційно-економічні зрушення на засадах всеосяжної інформатизації.

Зарубіжні і вітчизняні дослідники, базуючись на доволі відмінних методологічних платформах, загалом солідарні в тому, що за умов глобалізації генеруються технологічні, інформаційні, економічні, соціокультурні, політичні й міжцивілізаційні виклики та поглиблюються суперечності, що зумовлюють відповідні асиметрії сучасного економічного розвитку. Своєю чергою, глобальні економічні асиметрії (фінансово-інвестиційні, виробничі, торговельні, інфраструктурні)

розглядаються в контексті асиметрій технологічних та інформаційних, що в неоднорідному соціокультурному середовищі зумовлює геополітичні й міжцивілізаційні асиметрії.

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О. Особливості національної інноваційної системи. *Схід,* 2006. № 4(76). С. 53–57.
2. World Investment Report 2015: Reforming International Investment Governance. Key Massages Overview. UNCTAD, 2015.
3. Міжнародна економіка: [підручник] / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. – К.: КНЕУ, 2014. – 762 с.
4. Хейфец Б. Трансрегионализация глобального экономического пространства. *Общество и экономика,* 2016. № 6. С. 19-42.

Алмазова А. В.

Дніпропетровський національний університет іменні Олеся Гончара (Україна)

ЗАХИСНІ МЕХАНІЗМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У розвитку світового господарства в XXI столітті винятково важлива роль належить глобальним структурним перетворенням у світових економічних відносинах, які проявляються в усіх сферах суспільного життя. Основними суб'єктами цих відносин є національні економіки, які інтегруючись у світовий економічний простір, намагаються зберегти внутрішню цілісність і самобутність культури нації, свій економічний потенціал. Сучасний інтеграційний етап розвитку економіки пов'язаний з переходом до постіндустріальної, технотронно-інформаційної ери, який супроводжується масштабним розвитком глобалізаційних процесів. Однак світове суспільство, в тому числі Україна, виявилися неготовими до цих перетворень. Переломний момент у розвитку глобальних економічних і соціальних процесів ознаменувався небаченою глобальною системною кризою. Новий етап суспільного розвитку характеризується значним посиленням непрогнозованості та невизначеності, коли кризи різного походження будуть виникати в будь-яких локальних просторах світового господарства, поєднуючись у ланцюги та формуючи глобальну кризу. У цих глобальних коливаннях стійким може бути тільки такий суспільний розвиток, який спирається на конкурентоспроможну економіку; розвинутий внутрішній ринок; національний виробничий комплекс, що всебічно використовує потенціал транснаціонального капіталу і гарантує економічну безпеку країни; збалансовану соціальну структуру та ефективну політичну систему [1].

Фінансово-економічна криза 2007-2009 рр. продемонструвала структурні перекоси у світовій і національних економічних системах, які полягають у диспропорції між фінансовим і реальним секторами економіки. За даними економічних видань частка прибутку фінансового сектору у ВВП США в 1960 р. була 14%, а в 2008 р. – 40%. У період 1990-2007 рр. всього 5% населення США привласнювали 38% доходу і 50% національного надбання, у той же час бюджетний дефіцит

склав 12% ВВП, а загальний борг США – 54 трлн дол., що перевищує світовий ВВП. Виникла боргова економіка, коли загальний борг всіх агентів США всього за десять років збільшився з 75% ВВП до 350%, тобто значно перевищив створений в країні дохід [2]. Сучасна світова криза – це криза надспоживання грошей як віртуального, невиробленого продукту. Сучасний глобальний кризовий катаклізм загрожує тупиковим розвитком та глобальною катастрофою.

Успішна інтеграція України у світовий економічний простір можлива лише через конкурентоспроможний розвиток. Проблема міжнародної конкурентоспроможності України в глобальному світі може бути вирішена лише через інтелектуалізацію соціально-економічного розвитку. Сьогодні перед усіма країнами світу, в тому числі і Україною, гостро постала потреба запустити механізм усталеного розвитку, здійснити необхідні структурні й інституційні перетворення для підвищення ефективності економічної і соціальної політики держави з метою забезпечення конкурентоспроможності національної економіки за рахунок випереджального науково-технічного прогресу й інноваційної складової економічної системи.

Перед Україною постала проблема кардинальної модернізації економіки держави через всебічне сприяння розвитку наукомістких секторів економіки, зокрема збільшення інвестицій у високотехнологічні сектори; заміщення зношеного фізичного капіталу, підвищення ефективності переробних галузей і розвитку інфраструктури; забезпечення енергоефективності виробництва, різноманітності джерел постачання енергії і збільшення використання її поновлюваних джерел; розвиток нано-, біо-, ядерних, космічних технологій і телекомунікацій; розвиток і широке застосування стратегічних інформаційних технологій тощо.

Аналіз внутрішньої та зовнішньої ситуації в Україні за роки трансформації її економіки на ринкові відносини, переконливо свідчить, що єдиним можливим шляхом подальшого розвитку економіки є інноваційний. Створений за роки перебудови інструментарій економічної політики не спрямований на забезпечення якісних перетворень інноваційного розвитку та оновлення структури виробництва. В межах теперішньої моделі розвитку широкомасштабна модернізація національної економіки є досить проблематичною. Необхідні суттєві зміни механізмів трансформаційних процесів та їх системне оновлення.

У процесі економічних трансформацій діючі фактори внутрішніх глобальних процесів і зовнішньоекономічного впливу на економіку України в сукупності призводили до того, що реформування відбуваються не шляхом прогресивних перетворень, а руйнування існуючого економічного потенціалу країни і проїдання раніше накопленого багатства. Це спричинило руйнації виробничої сфери і всієї системи національної економіки. Тому надто важливим стає визначення інноваційно-інвестиційної стратегії і тактики для спрямування глибинних економічних процесів на позитивні економічні зміни. Потрібна системна ринкова трансформація економіки, головними складовими якої стають інституціональні реформи й інноваційні перетворення з метою подолання деформації технологічної структури виробництва, яка проявляється сьогодні в оснащенні багатьох підприємств морально

застарілим обладнанням, відсталому технологічному рівні виробництва та низькій якості виробленої продукції.

Список використаних джерел:

1. Національні та глобальні детермінанти економічного зростання України : наукова доповідь / за ред. д. е. н. І. М. Бобух ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2018. – 390 с., табл., рис. – Режим доступу : http://ief.org.ua/docs/sr/299.pdf
2. Held D., Mcgrew A.G., Goldblatt D., Perraton J. Global transformation: politics, economics and culture / D. Held et all. – Cambridge; Oxford: Polity Press, 2000. – 515 p. – P. 4.

К. е. н. Бондаревська К. В., Абдуллаєва С.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Міжнародна трудова міграція – глобальне явище, що є невід'ємною складовою систем господарювання. Вона виникла з появою людства і розвивається протягом його становлення. Безробіття, низька заробітна плата, погані умови праці, неофіційне працевлаштування провокують відтік працездатного населення. Саме тому постає необхідність у відстеженні динаміки міграційно-трудових процесів, аби не втратити кваліфікованих працівників. На сьогоднішній день Україна має великий відсоток відтоку спеціалістів, що є значною проблемою в сучасних умовах, для сповільнення якої необхідно проводити міграційну політику [1].

За даними Державної служби статистики України, 3% населення планують працювати за кордоном и не бажають повертатися назад. Це переважно населення від 18 до 30 років, які вірять в себе, а не в свою державу. Якщо розраховувати на кількість громадян, то це приблизно 1,3 млн. При цьому 9% хочуть поїхати на заробітки і повернутися додому, адже прагнуть жити в своїй державі за будь-яких обставин; 3,8 млн розглядають трудову міграцію як спосіб заробити. В сумі виходить, що 5,1 млн українців хочуть поїхати за кордон на заробітки. Лише 8,8% бажають працювати за кордоном за своєю спеціальністю, інші готові працювати на будь-якій роботі, залежить від обставин.

Переважна більшість українських трудових мігрантів, приблизно 77%, зайнята фізичною працею, 16% працюють у сфері послуг, 3% мали працю пов’язану з інтелектуальною діяльністю і лише 1% працювали на керівних посадах. Близько 89% осіб виконували фізичну працю, 6% були зайняті в сфері послуг. Серед жінок 63% займалися фізичною працею, а 28% працювали в сфері послуг. Якщо наводити статистику емігрантів серед українців у Польщі, то 34% працювали у сільськогосподарській сфері, 32% на будівництві, 8% виконували домашню роботу, 7% працювали у ресторанному бізнесі, 5% у готелях, 4% доглядали за особами похилого віку, інвалідами і 3% займалися іншою діяльністю.

Негативні тенденції, які слідують через відтік працездатного населення, формують значні втрати висококваліфікованої робочої сили. Україна наразі

рухається до статусу нації людей пенсійного віку та дітей, оскільки молодь та населення середнього віку виїжджає на заробітки [2].

З 2010 року з України виїхало і не повернулося близько 4 млн чоловік, що становить 10% населення держави. Такі данні оприлюднив міністр Кабінету міністрів України за підсумками аналізу міграційної статистики уряду.

В 2018 році країни ЄС видали громадянам інших країн 3,2 млн. видів на проживання, більшість з яких отримали громадяни України та Китаю; 527 тис. отримали вид на проживання, із них 78% переїхали до Польщі, 65% робили запит з метою працевлаштування.

Варто зазначити, що процеси трудової міграції мають і певні позитивні наслідки, серед яких можливе зменшення безробіття, скорочення масштабів бідності, підвищення доходів і добробуту населення, грошові надходження в державу, що стимулюють споживацький попит [4].

В останнє десятиліття 20 століття міжнародна міграція робочої сили стала однією зі складових процесу глобалізації світової економіки. Міграція виконує роль чинника глобалізації в розвитку країн, на сьогодні це є особливістю розвитку світової економіки нашої епохи, що проявляється у вільному переливанні капіталів, матеріальних і трудових ресурсів.

Міжнародна трудова міграція, масштаби та інтенсивність якої у цих умовах є значною, здійснює перерозподіл робочої сили між країнами, що впливає на ситуацію на ринках праці кожної з країн, рівень зайнятості, безробіття, розмір заробітної плати, розподіл доходів. Враховуючи несприятливу демографічну ситуацію, старіння населення, збільшення тривалості життя і, як наслідок, збільшення витрат на пенсії, що негативно впливає на бюджети промислово-розвинутих країн, вони будуть стимулювати залучення іммігрантів, в т. ч. і з України. Таким чином виникає проблема забезпеченості ринку праці України висококваліфікованими працівниками, що здатні розвивати бізнес і сприяти економічному зростанню України [5].

Для зменшення відтоку населення з держави, доцільно проводити ефективну міграційну політику, що передбачає створення гідних робочих місць, зміцнення інститутів влади, створення умов для підвищення рівня зайнятості, підвищення продуктивності праці і економіки в цілому.

Процеси міжнародної міграції робочої сили є невід'ємною складовою розвитку міжнародних економічних відносин. Сьогодні ці відносини відчувають помітний вплив процесів світової глобалізації. Глобалізація суттєво прискорює процеси міжнародної міграції робочої сили, а також впливає на формування нового підходу до міграційної політики. Цей підхід полягає в переході від контролюючих функцій держави до комплексного управління міграційними процесами, основу якого складає формування умов, що протидіють великим обсягам еміграції.

Список використаних джерел:

1. Кукурудза І. І. Україна у світових процесах трудової міграції : монографія / І. І. Кукурудза, Т. І. Ромащенко. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. – С. 200-215.

2. Римаренко Ю. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри / Ю. Римаренко. – К., 1998. – 890-911 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/
4. Сомик О. А. , Наумова М. А. Основні міграційні тенденції сучасної України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/6713/6745
5. Гаврилов Ц. Б. Основные тенденции современной международной миграции // Власть – 2016. – Том. 24. – № 10. – С. 13-18.

К. е. н. Бондаревська К. В., Брижак А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ГЛОБАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОГРЕС ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Глобальний економічний прогрес – це продукт епохи постмодерну, переходу від індустріальної до постіндустріальної стадії економічного розвитку, формування основ ноосферно-космічної цивілізації [1]. В основі поняття «глобальний економічний прогрес» лежить глобалізація, що являє собою трансформацію світового співтовариства у відкриту систему інформаційних, технологічних, фінансових, економічних, політичних, культурних взаємозв'язків та взаємозалежностей [2].

Серед складових глобального економічного прогресу знаходиться не лише економічні, а й соціальні, правові, політичні, національні, культурні, духовні та інші сторони. Варто зазначити, що одним з основних критеріїв економічного прогресу є людський розвиток розвиток, саме тому показники розвитку людини і людства, враховуючи розвиток інтелектуального потенціалу, є вкрай важливим на сучасному етапі економічних та соціальних відносин. Процес прогресу простежується на глобальному, національному, регіональному, індивідуальному рівнях. Розвиток економічної глобалізації історично тривав протягом трьох етапів: XVI-XIX ст. – формування індустріальної цивілізації; перша половина XX ст. – становлення імперіалізму, формування ринкових механізмів регулювання; друга половина XX ст. – розпад системи імперіалізму та формування основ нового постіндустріального суспільства [3].

Під час аналізу впливу глобального економічного прогресу на суспільство як національного, так і глобального рівня необхідно уточнити питання про її носіїв, тобто форми її прояв.

Становлення глобальної економіки має свої як можливості, так і виклики (табл. 1).

Багато досліджень глобалізації вказують на ринок або комунікаційні технології як на її головних агентів, що лише підтверджує тенденцію досить туманного уявлення про її носіїв. Безперечно, інститути ринку, і комунікаційні технології є важливими агентами глобального управління, однак важливо відрізняти такі інститути від інститутів суспільства. Глобалізації як розповсюдженню однозначних стандартів цивілізації стали чинити опір носії й світи традиційних культур.

Таблиця 1. Можливості та виклики глобальної економіки [4]

Можливості	Виклики
- технологічні, економічні й соціальні інновації; взаємодія між державами; - міжнародна координація; - доступ до передових досягнень людства; - можливості для застосування й поширення передових технологій; - сприяє зниженню витрат та підвищенню економічної ефективності виробництва; - прискорення розвитку продуктивних сил; - формування нових політичних підходів; - створення потужної ресурсної бази й інтелектуального потенціалу; - створюються умови міжфірмової взаємодії та співробітництва; - забезпечуються можливості додаткового переливання капіталів; - формується міжнародний ринок цінних паперів; - розробляються механізми міждержавного регулювання діяльності корпорацій.	- посилення диспропорцій у розвитку різних країн світу; - загострення суперечностей розвитку міжнародних відносин; - зниження ефективності механізмів ринкового саморегулювання; - підвищення нестійкості економіки; - ризики спонтанного розвитку негативних явищ; - уникнення корпораціями державного контролю, скорочення ресурсу державного регулювання економічних процесів; - деформації національного відтворювального процесу; - поширення єдиних стандартів на національні культури; - моральне старіння робочої сили; - посилення дуалістичного характеру економіки; - підвищення впливу зовнішніх факторів на розвиток держави; - отримання надприбутків за рахунок підприємств сусідніх країн; - монополізація застосування нових технологій та інформації; - блокування ринків сировини та збуту; - експансійна цінова політика; - диктат рівня виробництва товарів та їх видів; - гальмування процесу передачі технологій.

Суспільство почало пручатися нав'язуванню універсальних норм і правил відносин, поведінки, права, особливо прав людини. Важливим аспектом цивілізаційного існування людства та глобальних економічних процесів є вироблення консенсусних позицій, які б об'єднували представників різних культур та ціннісних систем. Тому дуже важливий кардинальний перегляд соціальних критеріїв світового розвитку і вироблення нової концепції сучасної світобудови, що зважає на інтереси всього людства, задля виживання світу загалом. Глобальний економічний прогрес в умовах сучасного світу стикається з такою проблемою, що провідне лідерство вже мають держави, які входять у «Велику сімку». Саме на них припадає не менше 12% населення планети і 60-70% світового ВВП. Саме вони виконують вирішальну функцію в МВФ, Світовому банку, СОТ і ОЕСР.

Список використаних джерел:

1. Глобалізація як тенденція розвитку людства. Глобальні проблеми світового господарства [Електронний ресурс] // Навчальні матеріали онлайн. – 2015. – Режим

доступу: https://pidruchniki.com/123407-1461964/politekonomiya/globalizatsiya_tendentsiya_rozvitku_lyudstva_globalni_problemi_svitovogo_gospodarstva.
2. Глобалізація [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B-1%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.
3. Андріяш В. І. Історичні форми та етапи розвитку глобалізації / В. І. Андріяш, Є. І. Ривак // Наукові праці. Державне управління. – №230. – С. 6–8.
4. Радєва М. М. Україна в глобальній економіці: виклики і можливості [Електронний ресурс] / М. М. Радєва.– Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2012/4.pdf

К. е. н. Бондаревська К. В., Гуржій О. Ю.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОФШОРІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Процеси глобалізації світової економіки та регіональної економічної інтеграції, що виражаються в посиленні взаємозалежності країн світу, призвели до зростання взаємозалежності їх податкових систем. Зростання міжнародної мобільності фінансів призвело до створення конкурентного міждержавного ринку залучення капіталів. Глобалізація світової економіки сприяла формуванню світового ринку офшорних послуг, в який об'єднані всі офшори світу в їх постійній взаємодії [1].

Основними факторами розвитку офшорів в сучасних умовах є: політичні ризики; недовіра до національної фінансової системи; слабкий розвиток податкового та валютного регулювання в країні, неточності у формулюваннях валютного законодавства; високий рівень оподаткування; відмінності в підходах до розуміння ролі офшорних зон; слабка захищеність кордонів держави, що сприяє зростанню ввезення контрабанди і цінних паперів, неузгоджених з центральним банком країни; загальний високий рівень криміналізації господарської діяльності та корупції в країні; високий рівень ефективності легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом або шляхом операцій із зовнішньоекономічної діяльності для офіційного управління ними або передачі в спадщину (за допомогою, наприклад, офшорних трастів); слабкий рівень розвитку приватного підприємництва [2].

Таким чином, в зоні ризику опиняються ті країни, де є найбільш високим рівень корупції та спостерігається нестабільність національної валюти. Однак і в розвинених країнах спостерігається зниження сукупної факторної продуктивності, тому відтік з них капіталу також є вкрай небажаним.

Для багатьох малих держав офшорний бізнес став основою економіки. У цих країн, як правило, немає військових витрат, для них характерний мінімальний бюрократичний апарат. Саме тому вони можуть дозволити собі проводити пільгову політику в сфері оподаткування нерезидентів. Примітно, що доходи цих країн обмежені податками з місцевого бізнесу, експорту сільськогосподарської продукції та продукції видобувних галузей. Тому грошові кошти, отримані від реєстрації офшорних компаній, податкові відрахування від діючих в офшорах

компаній формує понад 80% національного доходу цих країн. Режим офшорних юрисдикції в цих країнах сприяє зростанню зайнятості населення та кваліфікації робочої сили, стимулює приплив іноземних інвестицій[3].

Для країн, звідки капітал вивозиться, офшори є загрозою економічного розвитку. Авторитетна неурядова організація Global Financial Integrity (США) щорічної публікує доповідь, що стосується нелегального вивезення капіталу країнами, що розвиваються (дослідження охоплює понад 150 країн). Якщо розглядати період 2006-2015 рр., то найбільші масштаби незаконного вивезення капіталу спостерігалися (в порядку зменшення обсягів вивезення) в Китаї, Росії, Мексиці, Індії, Малайзії, Бразилії, ПАР, Таїланді, Індонезії, Нігерії [4]. У регіональному розрізі велика частина нелегального вивезення капіталу припадає на країни Східної Азії та Близького Сходу. Компанія BCG в другому кварталі 2017 року представила свій щорічний звіт «Global Wealth», в якому експерти досліджують світовий добробут країн на 2017 рік. У даному звіті були названі найбільші офшорні центри, куди увійшла Швейцарія, яка є однією з найрозвиненіших і найбагатших країн світу. Її офшорний капітал склав близько 2,3 трлн дол., а темпи річного зростання за 2012–2017 роки – 3%. Країнами-джерелами надходження грошових коштів до Швейцарії стали: Німеччина, Франція, Саудівська Аравія. Швейцарська економіка тісно пов'язана із зовнішнім світом, насамперед із країнами ЄС, тисячами ниток виробничої кооперації і зовнішньоторговельних операцій, згідно з підрахунками західних економістів, вона входить в першу десятку країн світу за рівнем конкурентоспроможності економіки. За підрахунками експертів другим в переліку є Гонконг, офшорний капітал якого становив 1,1 трлн дол., а темпи річного зростання за 2012–2017 роки – 10%. Країнами-джерелами надходження коштів до Гонконгу стали: Китай, Тайвань і Японія. Економічна політика при цьому базується на невтручанні держави в економіку, вільному ринку і низькому оподаткуванні. Сянган не є офшорною територією, це вільний порт, і він не стягує митних зборів на імпорт, там немає податку на додану вартість або його еквівалентів. Акцизи стягуються тільки з чотирьох видів товарів, незалежно від того, імпортні вони або місцевого виробництва. Гонконг є важливим центром міжнародних фінансів і торгівлі, а рівень концентрації штаб-квартир, безперечно, є найвищим в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Трійку найбільших офшорних центрів закриває Сінгапур, місто-держава, офшорний капітал якого становив 0,9 трлн дол., а темпи річного зростання за 2012-2017 роки становили 11%. Країнами-джерелами надходження коштів до Сінгапуру стали: Китай, Індонезія, Малайзія. Сінгапур привабливий для інвесторів через низькі податкові ставки. Всього в Сінгапурі 5 податків, з яких один податок на заробітну плату, один податок на прибуток. Сумарна ставка податків становила 27,1%. Макроекономіка Сінгапуру вважається однією з найбільш відкритих і вільних від корупції економік. В країні підтримуються стійкі ціни, а ВВП на душу населення є одним з найвищих в світі [5].

Сумарно, звичайно, неможливо підрахувати весь офшорний капітал. Приблизно 4,3 трлн дол. налічує лише одна трійка великих офшорних зон. У публікації експертів вказані 10 найбільших офшор в світі, в число яких так само увійшли:

Нормандські острови і острів Мен, ОАЕ, США, Бахрейн, Люксембург, Монако і Великобританія.

Таким чином, поява офшорів, формування офшоризації світової економіки, все це – характерна риса сучасного етапу розвитку світового господарства, а саме глобалізації. Роль офшорів в міжнародному русі капіталу неухильно зростає. Якщо два-три десятка років в світі було всього лише кілька офшорів, то в останні роки їх використання стало набагато доступнішим, що було багато в чому обумовлено телекомунікаційною і технологічною революцією. Саме найбільші країни, що розвиваються є ключовими суб'єктами світового обороту нелегально вивезеного капіталу. В сучасному світі лише 35-40 країн є спеціалізованими офшорними юрисдикціями, частка яких в світовому ВВП невелика і трохи перевищує 1%.

Список використаних джерел:

1. Баула О. Особливості еволюції офшорних зон в умовах глобалізації економіки / О. Баула, А. Сачук / Економіст. – 2012. – №1. – С. 16–18.
2. Карлін М. І. Світові фінансові центри : навч. посіб. / М. І. Карлін. – К. : Кондор, 2015. – 424 с.
3. Пешко А .В. Офшорний бізнес як складова світової економіки / А. В. Пешко // Економіка та підприємництво – 2016. – № 3. – С. 233–236.
4. Illicit Financial Flows to and from Developing Countries: 2006-2015. – Global Financial Integrity, 2019. – 51 p.
5. Global Wealth 2017: Transforming the Client Experience

К. е. н. Бондаревська К. В., Іванюк О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Тема дослідження є досить актуальною в наш час, адже в умовах глибоких трансформаційних процесів які відбуваються у світі, існують низки загроз в системі міжнародної безпеки, загострення суперечностей соціальної еволюції, військово-політичні конфлікти та екологічні проблеми. Актуальність теми зумовлена також недостатнім рівнем її наукової розробки в нашій країні та необхідністю розробки ефективних заходів для подолання вищеперерахованих проблем світової спільноти, що забезпечать мир і стабільність.

Необхідність досягнення цивілізованого сталого розвитку та гарантування безпеки життєдіяльності була опублікована Генеральним секретарем ООН Б. Бутросом-Галі в «Порядку денному для світу» 1992 року. Досліджували цю проблему й такі фахівці як: Барановський О, Новак Н., Шахов В., Ситник Г. та інші.

Сучасний світ характеризується поширенням інформаційних потоків, впровадженням різноманітних технологій та створенням нових галузей промисловості.

Науково-технічний прогрес спричиняє появу різного роду небезпек як в суспільному житті країни, так і в масштабах екології всього світу. На сьогоднішній день науковці нарахували понад 150 найменувань можливих небезпек. Основними з них є: баланс війни і миру в умовах поширення ядерної зброї; збройне насильство деяких держав при вирішенні конфліктів на світовій арені; порушення багатьма країнами вимог міжнародного права; конфлікт цивілізацій (вплив деяких цивілізаційних відмінностей на міжнародну поведінку держав або груп держав); збільшення чисельності населення планети, за рахунок окремих націй і народів; критичний стан ресурсних можливостей планети; економічні суперечки між промислово розвиненими країнами; соціальні катаклізми країн «третього світу» (голод, бідність, епідемії та ін.); активізація тероризму та надбання ним міжнародного характеру; загострення релігійних протиріч у різних регіонах світу; наркоманія та наркобізнес; зростання криміналізації суспільства; виникнення пандемій, спричинене мобільністю частини населення планети; міграції населення багатьох країн; боротьба за природні ресурси та їх використання; нераціональне та необдумане використання вичерпних ресурсів; екологічні кризи та катастрофи, що загрожують людству; негативний вплив сучасного інформаційного простору на психічне та фізичне здоров'я населення; відсталість ряду країн в економічній та технологічній сфері.

Соціальна безпека як поняття набуло популярності ще з кінця 90-х років минулого століття, хоча досі не отримало однозначного розуміння. Ця категорія була задекларована у Всесвітній Соціальній Декларації в 1995 році, що охопила аспекти, покликані забезпечити безпеку у світі. Соціальна безпека перш за все переплітається із особистою безпекою, від якої залежить стан здоров'я населення, рівень освітнього та духовного розвитку. Соціальна безпека має місце в першочергових пріоритетах високорозвинених країн. Їхні заходи спрямовані на завчасне зниження негативного впливу можливим загрозам та запобігання небезпеці шляхом дотримання соціальних стандартів, таких як : якість трудового життя; охорона здоров'я; екологічні стандарти; освітні стандарти; рівень життя населення та ін.

Питання соціальної безпеки на міжнародному рівні детально розроблені Копенгагенською школою (Copenhagen School), згідно положення якої «соціальна безпека є здатністю суспільства до самозбереження за умов, що постійно змінюються, та потенційних чи реальних загроз». Проте автор роботи [1] чітко вказує на різницю у розвитку країн Західної та Східної Європи, що впливає і на ставлення до проблем безпеки. Так, якщо на Заході окремі держави намагаються якнайбільше інтернаціоналізуватися та європеїзуватися, часто за рахунок відмови від частини суверенітету, погоджуючись на зростання впливу міжнародних організацій на їх внутрішні проблеми, то на Сході нові країни, що з'явилися після розпаду СРСР, Югославії, не так поспішно і безболісно відмовляються від суверенітету. Сьогодні навіть на Заході та Сході ФРН існують абсолютно протилежні підходи і бачення розвитку країни в контексті міграційної політики, соціальної безпеки, про що свідчать численні акції соціальних протестів та змін міграційної політики як з боку старих, так і нових членів ЄС.

Практично усі країни ЄС протягом 2002–2014 рр. нарощували обсяги соціальних видатків з метою гарантування належного рівня соціального захисту (наприклад, Бельгія із 26,2 до 30,2 % ВВП, Данія – із 28,9 до 33,0 % ВВП, Греція – із 23,0 до 31,6 % ВВП, Франція – із 29,6 до 33,7 % ВВП, Італія – із 24,4 до 29,8 % ВВП, Австрія – із 28,3 до 29,7 % ВВП, Португалія – із 22,5 до 27,6 % ВВП, Фінляндія – із 24,4 до 31,2 % ВВП, Швеція – із 29,6 до 30,0 % ВВП, Великобританія – із 24,7 до 28,1 % ВВП). За рівнем досягнутого соціального прогресу як показника ефективної безпекової політики показовим є Індекс соціального прогресу (Social Progress Index – SPI), розроблений у 2013 р. під керівництвом професора Гарвардського університету М. Портера. SPI охоплює три категорії індикаторів: базові потреби людини (харчування та базова медична допомога, забезпечення житлом, доступ до води, електрики, санітарних послуг, рівень особистої безпеки); основи добробуту людини (доступ до базових знань та рівень грамотності, доступ до інформації та засобам комунікації, рівень охорони здоров'я, екологічна стійкість); можливості розвитку людини (рівень особистих та громадянських прав, забезпечення прав та можливостей людини приймати рішення та реалізовувати свій потенціал).

Як демонструють дані [2], країни із високим рівнем соціального прогресу належать до найбільш розвинутих економік світу за показником ВВП на особу, а також, відповідно, мають можливість підтримувати достатньо високий рівень соціальних видатків (понад 20 % ВВП). В державах із високим рівнем соціального прогресу (Норвегія, Швеція, Швейцарія, Ісландія, Нова Зеландія, Канада, Фінляндія, Данія, Нідерланди, Австралія, Великобританія, Ірландія, Австрія, Німеччина, Японія, США та ін.) його рівень підкріплюється масштабними видатками на соціальну сферу, розвинутими демократичними процедурами прийняття управлінських рішень тощо.

Отже, зі вступом людства в інформаційну епоху розвитку загострюється інформаційне протиборство [3]. Воно пронизує із середини всі форми боротьби: дипломатичну, економічну, збройну. Сформувалася нова група загроз, пов'язаних з масовою безконтрольною нелегальною міграцією, поширенням тероризму. Досить гострою є проблема екології всієї планети та вичерпність природних ресурсів. У результаті проведеного дослідження встановлено, що категорія «соціальна безпека» є комплексною, яка містить економічні, політичні, соціальні та духовні аспекти, й відображає все те, що впливає на середовище існування людини, на якість життя людей, робить суспільство стійким, здатним до розвитку. У зв'язку із цим у сучасних умовах і на перспективу досягнення міцної і довгострокової міжнародної безпеки може бути забезпечене лише шляхом всебічної активізації усіх форм міжнародного різнорівневого співробітництва держав, урядів, міжнародних урядових, неурядових та регіональних організацій, яке повинно здійснюватися із обов'язковим дотриманням прийнятих ними і загальновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Список використаних джерел:

1. Waever, O. Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe / O. Waever, B. Buzan, M. Kelstrup, P. Lemaitre. – New York: St. Martin's Press, 1993. – 221 p.
2. Social Progress Index [Electronic resource]. – Available at: URL: http://www.socialprogressimperative.org/global-index
3. Даник Ю. Г. Аспекти інформаційної безпеки в державному управлінні в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції в Україні // Актуальні питання євроатлантичної інтеграції України / Нац. центр з питань євроатлантичної інтеграції України. – К., 2005. – Вип. 5. – С. 241–249. – (Серія: Дослідження і розробки у сфері євроатлантичної інтеграції України).

К. е. н. Бондаревська К. В., Синяговська А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СВІТОВІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розвиток ринку праці є одним із ключових питань державної політики сьогодення. В сучасних умовах формування світового ринку здійснюється за двома шляхами: через поєднання національних ринків праці та через міграцію трудового потенціалу країни та капіталу, що може реалізовуватись як шляхом фізичного так і шляхом віртуального переміщення.

При розгляді особливостей політики зайнятості окремих країн виникає поняття про моделі ринку праці. Виділяють кілька різних і основних для світової економіки моделей ринку праці. Цими моделями є: 1. Ліберальна модель ринку праці (Великобританія і США); 2. Соціально орієнтована модель ринку праці (Німеччина та Швеція); 3. Національно-традиційна модель ринку праці (Японія і Південна Корея); 4.Транзитна модель ринку праці (країни Співдружності Незалежних Держав (СНД), включаючи Росію, і країни Центральної і Східної Європи (ЦСЄ), колишні соціалістичні країни) [1].

В основі американської моделі ринку праці лежить підтримка конкурентного стану економіки, недопущення високої централізації, заохочується активна роль підприємців, установка працівників на індивідуальний успіх, на підвищення власної кваліфікації. Для американської політики зайнятості характерна орієнтація на високу територіальну мобільність працівників між підприємствами, на закінчену професійну підготовку в навчальних закладах, на прагнення звести витрати підприємства на виробниче навчання до мінімуму. За останнє десятиліття американський ринок праці зазнав істотної еволюції. В якості важливої тенденції на ринку праці США слід відзначити посилення мотиваційного домінування найманих працівників у зростанні кваліфікацій, що можна простежити як в оплаті праці, так і у відносинах між освітою і положенням працівників на ринку. Якщо 20 років тому випускники вищих навчальних закладів США отримували на 50% більше, ніж випускники шкіл, то тепер цей розрив перевищував 83,5%. Перш за все, рівень безробіття серед тих, хто не закінчив школу, вдвічі нижче, ніж серед випускників, серед осіб з вищою освітою – не більше 1,5% [2]. Говорячи про

позитивні зрушення на американському ринку праці, не можна не відзначити, що у 2019 році було найнято 69,9 мільйона чоловік, що на 1,3 мільйона більше, ніж у 2018 році [3].

Японська модель ринку праці відрізняється «системою довічного найму», яка в свою чергу передбачає гарантії на весь термін трудової діяльності працівників. Дана модель ринку поділяє найманих працівників на постійних і тимчасових, з великими відмінностями в статусі цих двох категорій. Тимчасові працівники піддаються дискримінації, приймають на себе удар в період економічних спадів. Японія була відома тим, що серед жінок була відносно низька чисельність робочої сили. Однак на початку 2000-х років рівень зайнятості жінок почав зростати, що відображає швидке старіння населення і зростаючий попит на робочу силу в сфері охорони здоров'я. Більш того, сукупні результати на ринку праці залишалися стабільними під час останньої рецесії з відносно високим рівнем участі в робочій силі і низьким рівнем безробіття. Незважаючи на хороші новини, на ринку праці зберігаються серйозні труднощі, в тому числі істотний розрив в оплаті праці між чоловіками і жінками, зниження стабільності робочих місць, зростання нерівності у верхній частині розподілу заробітної плати і зниження реальної заробітної плати серед молодих чоловіків-працівників [4].

Такі тенденції, як старіння і зниження народжуваності, означають, що зіткнувшись з нестачею робочої сили, підприємці і політики змушені по-різному ставитися до пошуку кваліфікаційних робітників. В Японії, де чверть населення старше 65 років (у порівнянні з 15 відсотками в США), за підтримки прем'єр-міністра Але був зроблений серйозний крок до того, щоб залучити на ринок праці більше жінок і літніх працівників. В результаті цих та інших зусиль чисельність робочої сили за останнє десятиліття скоротилася всього на один відсоток, хоча чисельність населення Японії «працездатного віку» (традиційно визначається як вік 15-64 років) скоротилася на вісім відсотків [5]. Політики інших країн повинні взяти до відома-за оцінками ООН, до 2050 року 33 країни матимуть більш літнє населення, ніж Японія сьогодні.

Структурні зміни, які відбуваються все більш швидкими темпами в результаті впливають на високе безробіття з незаповненими робочими місцями. На щастя, нинішня дисфункція і очевидні протиріччя стимулюють до змін і використання нових можливостей працевлаштування і економічне зростання для Четвертої промислової революції [6].

Список використаних джерел:

1. Ashmarov I.A. Models of the Labour Market and Their Features in the world Economy, 2018
2. U.S. Department of Labor URL: https://www.dol.gov/
3. Economic News Release Job Openings and Labor Turnover Summary URL: https://www.bls.gov/news.release/jolts.nr0.htm
4. The labor market in Japan, 2000-2018 URL: https://wol.iza.org/articles/the-labor-market-in-japan/long
5. World Economic Forum Four changes shaping the labour market URL: https://www.weforum.org/agenda/2016/01/four-changes-shaping-the-labour-market/

6. World Economic Forum URL:https://www.weforum.org/agenda/2016/01/four-changes-shaping-the-labour-market/
7. Forbes Рынок труда URL:https://www.forbes.ru/forbes-woman/350107-problemy-rynka-yaponskie-kompanii-namereny-spastis-ot-nehvatki-sotrudnikov-s

К. е. н. Бондаревська К. В., Чернова А.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

Сучасний ринок праці України має певний дисбаланс між попитом на робочу силу та її пропозицією, нестабільність зайнятості серед окремих вікових груп населення. Досвід розвинених країн світу говорить, що політика зайнятості має охоплювати весь процес формування та реалізації трудового потенціалу на ринку праці. За наявності загальних форм регулювання ринку праці в кожній країні існує свій підхід до вирішення проблем зайнятості, що враховує особливості економічного та політичного розвитку, національні традиції, демографічні трансформації суспільства, міграційні процеси, професійно-кваліфікаційний рівень населення. Ці підходи розробляються на основі стратегічних напрямів і моделей розвитку держави, але в різних комбінаціях вони зумовлюють формування специфічних моделей ринку праці. Сьогодні вчені нараховують п’ять основних моделей державного регулювання зайнятості та ринку праці [3]. Вони відрізняються типом соціальної політики держави та співвідношенням механізмів державного регулювання і ринкового саморегулювання.

Японську модель (Японія) державного регулювання ринку праці засновано на принципі «довічного наймання». Ринок праці є інертним, а розмір заробітної плати залежить від досвіду роботи на підприємстві. Загалом соціальні моделі в різних країнах світу мають свої особливості формування та здійснення соціальної політики, пов’язані з набутим соціальним досвідом, рівнем соціально-економічного розвитку та фінансовими можливостями держави. Як відомо, соціальний досвід набувається окремими соціальними суб’єктами (індивідами, групами, народами, націями) у процесі їхньої спільної життєдіяльності на основі засвоєння певних знань, звичаїв, норм поведінки, що становлять базу для можливої раціоналізації й оптимізації їхніх взаємовідносин і взаємодії. Японська модель передбачає гарантії зайнятості протягом усього трудового життя, адже активно використовується підвищення кваліфікації кадрів на підприємствах [2].

Американська модель регулювання ринку праці (США) відзначається такими характеристиками, як вільне підприємництво та пільгове кредитування для малого та середнього бізнесу. У США функціонує диференційована податкова політика, а ринок праці визначається високим рівнем переміщення робочої сили, вузькою спеціалізацією, розвинутою системою інформаційного та інфраструктурного забезпечення, що скорочує терміни пошуку роботи. Американській моделі притаманне використання як прямих, так і непрямих методів регулювання

для створення сприятливих умов розвитку бізнесу і формування нових робочих місць у різних секторах економіки. Відтак, у випадку створення нового робочого місця підприємець у США отримує податкові пільги.

На ринку праці Великобританії провідне місце у процесі регулювання зайнятості посідають профспілкові організації, існує мережа неурядових організацій, які займаються проблемами робітників та роботодавців, захищають їх права. Держава дбає про забезпечення попиту та пропозиції на ринку праці, професійне навчання та підвищення кваліфікації, розвиток бізнесу та підприємницької діяльності.

У Канаді державне регулювання ринку праці зорієнтовано на якість та мобільність робочої сили в межах країни. У сфері освіти формують програми професійного навчання на короткостроковий період. Держава стимулює відкриття власного бізнесу через систему податкових пільг та фінансових виплат.

Соціальна політика Швеції досить вдала, адже це підтверджує низький показник рівня безробіття (3%). Шведська політика зайнятості передбачає активне державне регулювання ринку праці молоді та забезпечує створення робочих місць у державному секторі із задовільними умовами праці й середньою заробітною платою для всієї робочої сили. Також існує програма надання підприємцям спеціальних субсидій на заробітну плату працевлаштованій молоді та безробітним. Термін надання субсидій досягає шести місяців, а розмір їх дорівнює 50 % витрат на заробітну плату даній категорії працівників [1].

Цікаво те, що в Німеччині встановлено одноразову дотацію для роботодавців, які прийняли на роботу некваліфікованого працівника. Податкові пільги надаються за кожного додатково прийнятого молодого працівника у віці 16–26 років та здійснюється пряме фінансування фірм, що проводять професійну підготовку молоді [4].

Таким чином, на сучасному етапі євроінтеграційних спрямувань України залишається актуальним питання вибору ефективних напрямів державного регулювання ринку праці. На сьогоднішній день в Україні вже здійснюється ряд реформ у сфері соціально-трудових відносин та соціальної політики. Однак, як показує сьогодення, теоретичний та практичний рівень здійснених реформ сильно різняться. Тому Україні необхідно провести експертизу існуючого національного законодавства та забезпечити не декларативний характер реформ, а наближення до положень, які відповідають стандартам Європейського союзу.

Список використаних джерел:

1. Никольская Г. К. Влияние глобализации экономических связей на состояние рынка труда в США / Г. К. Никольская // Труд за рубежом. – 2000. – №1. – С.13-16.
2. Лібанова Елла. Ринок праці та соціальний захист: навч. посіб. із соц. політики / Е. Лібанова, О. Палій. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 491 с.
3. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций / Г. В. Атаманчук. – М.: Юрид. лит., 1997. – 400 с.
4. Туленков М. В. Організаційно-управлінські засади регулювання зайнятості в Німеччині / М. В.Туленков // Бюл. ІПКДСЗУ . – 2004. – № 1. – С. 50-54.

К. е. н. Бондаревська К. В., Яманко Д. Ю.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇН

Концепція людського розвитку з'явилася й бурхливо розквітла у глобальному масштабі в останнє десятиріччя XX століття. Теорія людського капіталу створила надійну соціально-економічну основу для швидкого розповсюдження ідей людського розвитку.

Теоретичні засади про рівень добробуту та якість життя формувалися ще в роботах класиків економічної науки А. Сміта, Д. Рікардо, У. Петті. Проблеми соціального розвитку знайшли широке відображення у роботах Т. Мальтуса. А. Маршалл, синтезувавши різні ідеї в економіці, пов'язав процес накопичення багатства з розвитком людини. У працях вітчизняних науковців проблемам формування, регулювання та поліпшення життєвого рівня присвячували роботи такі науковці, як В. М. Геєць, С. В. Сіденко, В. П. Антонюк, О. А. Богуцький тощо. Серед зарубіжних учених вищезазначеними проблемами займалися Г. Беккер, Н. А. Вороніна, І. В. Кузнєцова, І. С. Гуменюк [1].

Деякі науковці, визначаючи показники для оцінки якості життя, спираються на загально відому піраміду потреб А. Маслоу. Теорія А. Маслоу дозволяє говорити про якість існування, якості забезпечення, якість задоволення соціальних потреб, якість визнання і якість самовираження. Причому перші дві складові визначають рівень й якість життєдіяльності. Якість визнання і якість самовираження можуть визначати рівень значимості життя, що є індивідуальним для людей. Якість задоволення соціальних потреб визначає рівень комфорту життя, а також лежить в основі задоволення потреби визнання й самовираження, тобто впливає на рівень значимості життя окремої людини. Із всіх перерахованих складових якості життя найважливішою є самовідчуття людини.

Індекс людського розвитку (ІЛР) являє собою інтегральний показник, що розраховується щорічно для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості і довголіття, як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної території. Індекс публікується в рамках Програми розвитку ООН в звітах про розвиток людського потенціалу. Основні показники, за якими визначається ІЛР: середня тривалість життя, тривалість навчання та ВВП на душу населення. Також враховуються дані про рівні соціальної захищеності, показники здоров'я і культурного розвитку населення, участі людей у прийнятті рішень, стану злочинності, охорони навколишнього середовища [2]. У табл. 1 наведені дані щодо індексу рівня життя у країнах світу (ТОП-5 країн) за 2017-2019 рр.

Як ми бачимо, перші місця займають країни з високим рівнем показника ВВП на душу населення, та лідируючі місця у багатьох інших критеріях. Щодо місця України у світовому рейтингу, найбільш показовим наразі є обсяг ВВП на душу населення (табл. 2).

Таблиця 1. Рівень та якість життя населення світу (2017-2019рр)

Рік	Місце	Країна	Індекс рівня життя
2017	1	Норвегія	8.22
	2	Нова Зеландія	8.18
	3	Фінляндія	8.09
	4	Швейцарія	8.02
	5	Швеція	8.01
2018	1	Нова Зеландія	9.06
	2	Данія	9.05
	3	Швейцарія	9.02
	4	Австралія	9.01
	5	Ісландія	9.00
2019	1	Данія	9.06
	2	Нова Зеландія	9.05
	3	Швейцарія	9.03
	4	Швеція	9.03
	5	Австралія	9.02

За даними табл. 2 можна зробити висновки, що чисельність населення України з кожним роком зменшується. Це говорить про те, що смертність перевищує народжуваність. У період з 2010–2013 рр. спостерігається позитивна тенденція підвищення значення ВВП, а в 2014–2015 рр. спостерігається зниження рівня ВВП.

Таблиця 2. ВВП на душу населення в України за 2010–2018 рр

Роки	ВВП України (млн дол)	Населення (млн осіб)	ВВП на душу населення	Приріст ВВП на душу населення (у відсотках)
2010	142719	46.509	3068.6	33.2
2011	179992	46.258	3891.0	26.8
2012	117228	46.053	2545.5	-34.6
2013	136419	45.870	2974.0	16.8
2014	163160	45.693	3570.0	20.1
2015	175781	45.576	3856.8	8.0
2016	183310	45.482	4030.3	4.5
2017	131805	43.721	3014.6	-25.2
2018	90615	42.836	2115.4	-29.8

У 2018 році Україна посіла 31 позицію серед 124 країн світу за рейтинговою оцінкою розвитку людського капіталу. Лідером серед країн світу за рівнем розвитку за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79 місце). За офіційними даними дослідження, Україна погіршила свої позиції у 7 показниках з 12 основних. Знизилися показники, які характеризують ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку країни, охорону здоров'я та початкову освіту [3].

Список використаних джерел:
1. Теоретичні засади про рівень добробуту та якість життя. URL: https://studme.com.ua
2. Основы изучения человеческого развития: учебн. пособие / под ред. Н. Д. Баркалова и С. Ф. Иванова. – М.: Права человека, 1998. – С. 28-29.
3. Мінфін України.URL: https://index.minfin.com.ua

Бугрім Д. С.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРЕДУМОВИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

На сучасному етапі свого розвитку та існування світове господарство характеризується такими особливостями, як інтернаціоналізація та глобалізація. Найбільш розповсюдженим явищем з кожним роком стає інтеграція – політичне та економічне об'єднання країн. Ця тема є актуальною, тому ще, беручи до уваги усі аспекти розвитку інтеграційних процесів у світі та спираючись на досвід вже існуючих об'єднань держав, можна створити міцне інтеграційне угрупування та знівелювати проблеми переходу на новий рівень розвитку.

Першими дослідниками поняття «економічна інтеграція» стали німецькі вчені Р. Шмед, Х. Кельзен, Д. Шиндлер, У.Стаффорд, Т. Мен та А. Монкретьєн. Теоретичні засади, елементи та чинники формування регіональних інтеграційних об'єднань країн досліджені в працях провідних учених, таких як: Б. Баласса, Д. Вайнер, Дж. Фуентес, М. Шифф, О. Смагач, Ю. Шишков, В. Герасимчук та інші.

Метою є визначення передумов та етапів розвитку інтеграційних процесів у світі в умовах глобалізації.

Інтеграція – економічна, політична чи соціальна – є найвищим рівнем міжнародних економічних відносин, через який здійснюється функціонування системи світового господарства. Вона має на увазі взаємодію країн в усіх сферах суспільного життя, наслідком чого є зближення господарських механізмів – цей процес регулюється міждержавними угодами та спеціальними органами [1].

Серед передумов виникнення та розвитку інтеграційних процесів:

– особливості економічного розвитку країн-учасниць: рівні економічного розвитку та ступені їх ринкової зрілості;

– географічне положення країн – найбільш розповсюдженими інтеграційними об'єднаннями вважаються регіональні;

– наявність схожих проблем в сферах фінансування, економічного регулювання, політичного управління, тощо;

– ефект демонстрації. У країнах, які приймають участь в процесах інтеграції, як правило, спостерігаються позитивні зміни – тобто прискорюється економічне зростання, знижується рівень інфляції, зростає показник зайнятості населення. Саме це призводить до того, що інші країни, піддаючись психологічному впливу, прагнуть наслідувати цей процес та стати його частиною;

– «ефект доміно». Таке явище частіше трапляється у регіонах, де вже існують усталені інтеграційні блоки – ті країни, що опиняються поза його межами, можуть зазнавати труднощі в економічній сфері. Ця причина змушує їх приєднатися до об'єднання, щоб уникнути відставання [2].

Традиційно виділяють п'ять етапів міжнародної інтеграції:

1. Преференційні торговельні угоди. Підписання таких документів та їх ратифікація в країнах, що збираються інтегруватися в певне об'єднання, означає створення єдиних тарифів та збереження рівня тарифів щодо третіх країн.

2. Зона вільної торгівлі. Створення такої зони базується на скасуванні митних бар'єрів у взаємній торгівлі між країнами-учасницями. Прикладом слугує Європейська Асоціація Вільної Торгівлі 1960 року. Таке співробітництво, загалом, не потребує системи контролю за виконанням домовленостей [1].

3. Митний союз. Цей етап спонукає держави здійснювати політику колективного протекціонізму завдяки відмові від митних тарифів країн-учасниць та встановлення спільного тарифу та єдиної торгівельної регулювальної системи по відношенню до третіх країн. Прикладом слугують договори між країнами Бенілюксу, ратифіковані у 1948 році, та в ЄС з 1968 року.

4. Спільний ринок. Це означає вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили між країнами інтеграційного об'єднання. Цей етап супроводжується інтеграцією у виробничій сфері. Спільний ринок створили країни Карибського Союзу – КАРІКОМ, 1973 рік, та країни Південної Америки – МЕРСОКУР, 1991 рік [3].

5. Економічний союз. Він передбачає здійснення координованої спільної політики в усіх сферах суспільного життя: від країн-учасниць вимагається уніфікація законодавства, стандартів, фіскальної, грошово-кредитної, валютної політики та економічних стратегій розвитку. Цей етап потребує створення установ та організацій, які будуть наділені правом координувати дії союзу та приймати рішення від імені об'єднання. Це призводить до створення системи міждержавного регулювання соціальних та економічних процесів, а також появи наднаціональних органів, яким уряди країн готові передати частину своїх функцій. Прикладами такого союзу виступають Європейський Союз, Союз арабського Магрибу та Західноафриканський економічний і валютний союз [2].

Варто додати, що деякі науковці вносять до цього переліку ще один етап процесу інтеграції – політичний союз. Він фактично означає, що країни-учасниці об'єднання проводять спільну зовнішню та внутрішню політику. На цьому етапі повинні бути створені організації та управлінські структури, які є наддержавною владою, та розпорядження яких – обов'язкові для всіх країн-учасниць інтеграційного процесу. Багато економістів вважають, що Європейський Союз прагне досягти такого етапу інтеграції, зробивши перший крок назустріч цілі – створення Європейського парламенту [4].

Список використаних джерел:

1. Смагач О. Концепції вільної торгівлі та їх сучасна інтерпретація. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 42 (Ч. 1). С. 273 –280.

2. Шишков Ю. В. Регіоналізація та глобалізація світової економіки: альтернатива чи взаємодоповнення? Світова економіка та міжнародні відносини. 2018. №8. С. 3–20.
3. Герасимчук В., Войтко С.В. Г. Міжнародна економіка: навч. посібник К.: Знання, 2009. 302 с.
4. Макаренко Є. Політичні стратегії інформаційного суспільства: специфіка національних моделей. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2019. №22. Частина І.
5. Морозов В. Осмислення інтеграції в Європі. Міжнародні процеси. 2015. № 3(9). С. 154–158.

Гаркуша В. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ДІЯЛЬНІСТЬ ОФШОРНИХ ЗОН В УКРАЇНІ, НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ТА ЇХ УСУНЕННЯ

У сучасному світі важко уявити світову економіку без офшорних зон, які прокладають прямий шлях на міжнародний ринок.

Перші згадки про офшорні зони, як неоподатковувані фінансові установи, що розташовані на не американських територіях, прописані у виданнях газет США (кінця п’ятдесятих років попереднього століття) [1].

Офшорні зони, переважно є невеликими країнами, анклавами держав або острівними територіями, що налічують кілька десятків. Серед впізнаваних ознак офшорних зон: пільгове оподаткування, легка реєстрації суб’єктів господарювання, стабільне законодавство та звітність, відсутність валютних обмежень тощо. Підґрунтям існування офшорних зон є небажані/неприйнятні для власників законодавчі умови держави щодо оподаткування.

Існують головні джерела виникнення офшорних зон:

- виникають у малих країнах або острівках. Мінімальні законодавчі вимоги та низькі податки – основний спосіб отримання грошей. Підґрунтям низьких податків є малочисельне населення, а отже, і питання соціуму також, сукупність недержавних організацій, що представляють інтереси громадян держави є майже відсутньою;

- офшори мають кримінальну пам’ятку минулого. З’явились вони ще у 1930-ті роки, тоді Альфонсе Габріель «Великий Аль» Капоне та його «партнер» Меєр Ланскі почали будувати в США свою «темну» імперію, вивозили незаконні гроші на близькі острови Америки, створювали компанії, на рахунок яких і переводили ці кошти, а потім «легально» інвестували у США;

- розвиток фінансового боку офшорів при закінченні Другої світової війни. В цей час долар був головною опорою інтернаціональної фінансової системи, почався величезний попит на нього, але банкам не дозволяли грати на різницях грошового курсу американські норми. А ось дії британських банків були більш вільними, відбулось зростання фінансового капіталізму.

Створення офшорних зон є великою проблемою, бо це загрожує всій світовій економіці. Нажаль ця діяльність не обійшла стороною й Україну, для неї і для пострадянського простору офшори є чимось унікальним.

На економіку України впливають такі фактори дії офшорних зон: економічні, фінансові, соціальні, екологічні, розвитку освіти, культури та тіньові фактори.

Банки та фінансові компанії України використовують офшорні схеми на всесвітніх ринках цінних паперів. Офшорні схеми в основному направлені на подолання закордонних податкових бар'єрів.

Дія офшорних зон негативно впливає на стан української економіки, так як держава втрачає великі кошти, які не потрапляють до державного бюджету.

Розвиток співпраці України з офшорними зонами займає важливе місце, кожен рік величина офшорних операцій зростає. Офшорні компанії на території України працюють з 35 юрисдикцій. На сьогодні Україна посідає 16-те місце у світі за величиною проведених над капіталом тіньових операцій. Для українських підприємців та олігархічної верхівки особливе значення мають взаємовідносини з Кіпром – найближчою офшорною зоною. Компаній, які виступають податковими резидентами цієї країни, мають платити податок на прибуток, отриманий або нарахований на її території, або за її межами, ставка податку є фіксованою і становить 12,5%.

Стан України погіршується тим, що немає законодавчої бази для регулювання операцій, які відбуваються з офшорних зон [1].

Проблема тіньових дій офшорних операцій є досить важливою через те, що в офшорні зони без повернення вивозять капітал не тільки підприємств, а й держави.

Діяльність офшорних зон викликає появу таких негативних наслідків як:

- велика швидкість зростання тіньової економіки;
- нестабільність світової економіки;
- швидке зростання безробіття в країнах, що надають свою допомогу країнам, які її потребують;
- масовий вивіз капіталу у вигляді інвестицій, позик для купівлі фінансових активів.

З 2019 року з'явились нові правила для офшорних зон, які мали покращити стан економіки: Бермудські острови, Кайманові острови, острів Мен, Гернсі і Джерсі, Британські Віргінські острови зобов'язали компанії, які на їх території зареєстровані, відкрити справжні офіси, також компанії повинні надавати інформацію, що дає можливість прослідкувати, чи веде компанія профільну діяльність. Але масового закриття підприємств таки не відбулось, бо нові правила дуже часто стосуються тільки для окремих сфер: страхування, лізинг, холдинговий бізнес та інше [2].

Для уникнення негативних результатів діяльності офшорних зон в першу чергу потрібні активні дії зі сторони держави та тісна міжнародна співпраця. Цю проблему слід вирішувати на глобальному рівні, де будуть приймати участь всі країни та міжнародні організації, щоб відбулось створення єдиної системи штрафів для скорочення масового вивезу капіталу з держави. Від країн, які віднесені до «Чорного списку», потрібно вимагати проведення реформ контролюючої та правової систем регулювання всіх корпорацій-резидентів.

Список використаних джерел:

1. Харчук О. О. Негативні наслідки діяльності офшорних зон та шляхи їх подолання в Україні / О. О. Харчук, С. А. Коритнік // Міжнародний науковий журнал. – 2016. – № 6(3). – С. 157-160. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_6%283%29__49.
2. Нові правила для офшорів вже діють [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://biz.ligazakon.net/ua/news/183709_nov-pravila-dlya-ofshorv-vzhe-dyut.

Головко Л. С., Чернобривець С. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ: ЇХ СЕРЕДОВИЩЕ

Сучасні міжнародні економічні відносини відтворюють господарські зв'язки між державами, регіональними об'єднаннями, фірмами, юридичними та фізичними особами для виробництва та обміну кадрів і послуг, матеріальних і фінансових ресурсів, їх фундаментом є системи та механізми ринку.

З точки зору системного підходу дослідження економічного розвитку країн доцільно проводити по наступним блокам: соціальний – показує рівень та якість життя населення; екологічний – відображає стан довкілля; економічний – характеризує економічне зростання. Загострення соціальної та екологічної ситуації в країнах світу актуалізує проблему формування збалансованого економічного розвитку і вимагає прискіпливого дослідження соціо-еколого-економічних систем з позиції сталого економічного розвитку. В даному випадку економічне зростання виступає визначальним показником загального розвитку світової економіки, адже базується на збалансованому структурному перетворенні економічної підсистеми, соціальному прогресі та удосконаленню управління, забезпечує збереження й збільшення виробничого потенціалу з впровадженням ефективних інновацій в країнах світу.

До основних особливостей сучасних міжнародних економічних відносин слід віднести те, що господарські відносини обіймають значний географічний простір, який виходить за межі національних кордонів. Міжнародні економічні відносини виникають, діють і розвиваються як об'єктивний процес під впливом деяких умов і факторів.

Глобалізація висуває нові виклики національним інноваційним системам, серед яких: загострення соціальних проблем, таких як: нові проблеми охорони здоров’я в умовах, що змінилися, старіння населення, подовження активної фази життя людини; питання охорони навколишнього середовища й пошук нових джерел енергії, а також необхідність енергозбереження й ресурсозбереження в інтересах сталого розвитку; зміни в науково-технологічній сфері: зростання міждисциплінарності досліджень і розробок (наприклад, у сфері біо-, нано-, інфотехнологій), зближення науки й технологій, поява нових бізнес-моделей, а також динамічне відкриття, завоювання й формування нових ринків (особливо інноваційних) [6].

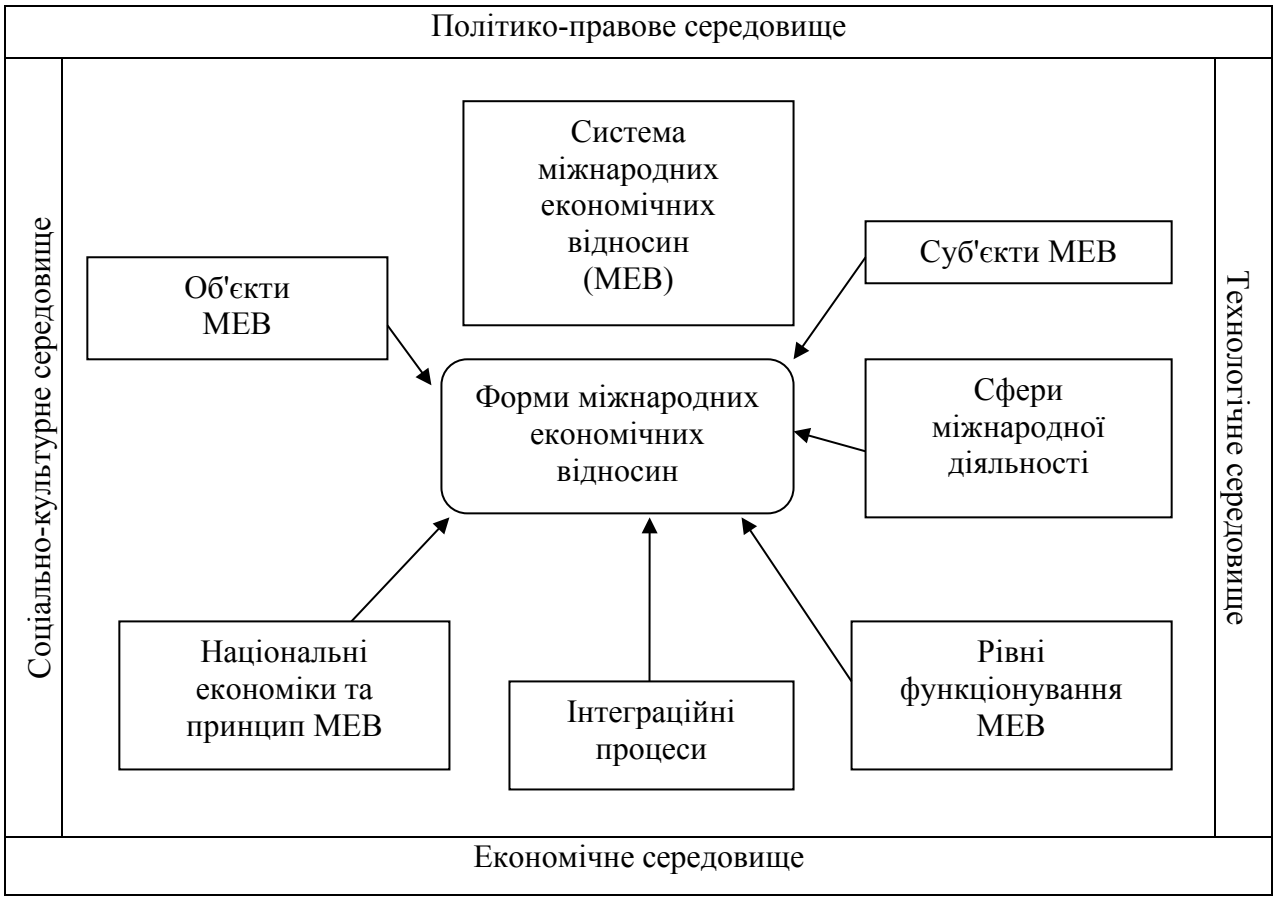

Рис. 1. Система міжнародних економічних відносин

На рис. 1 [1] показана структура центральних елементів економічної системи, які беруть участь у розвитку міжнародних економічних відносин та їх середовища.

Політико-правове середовище передусім наявне в кожній країні політико-правовим режимом та системою управління й регулювання економіки, а саме: законодавчою, виконавчою та судовою владою. Однак, потрібно враховувати моделі політичного устрою у сучасному світі. Здебільшого, головною моделлю виступає республіканська форма правління. Республіканська модель правління існує в понад 150 країнах світу. Монархічна форма правління, яка виникла як наслідок рабовласницького устрою суспільства, існує в понад 30 країнах світу (Азія – 14, Європа – 12, Океанія – 3 країни). Королівство як форма правління діє в 6 країнах, княжіння – в чотирьох. Політико-правове середовище визначає також рівень політичного ризику, що враховує наявність або відсутність в країні покупця, заборону на імпорт, страйк, перевезення і конвертування валютних надходжень, можливу націоналізацію, та інші негативні явища, що стримують пересування інвестиційних коштів.

Економічне середовище дає уявлення про сам рівень економічного розвитку країни, її рівень розвитку промисловості, сільського господарства, транспорту, зв'язку, комунікаційної мережі, а також рівень втілення в економічний процес досягнень науково-технічного процесу, життєвий рівень населення, економічні традиції та ін.

Структура населення країни, рівень політичної свідомості і прихильність до жодної політичної партії, такі показники, як ставлення населення до релігії, праці, рівня освіти, організації медичного забезпечення, організації відпочинку громадян, є складовою частиною, яка характеризується під назвою – соціально-культурне середовище.

Велика увага приділяється технологічній складовій середовища, котра, в першу чергу, характеризується рівнем енергозабезпечення країни, наявністю та високою розгалуженістю транспортної мережі, забезпеченням інформацією економічної діяльності, можливістю втілити у виробництво високі технології.

Динаміка показників міжнародних економічних рейтингів, які складаються міжнародними економічними організаціями, групами провідних експертів в тій чи іншій сфері, певними інститутами, дозволяє виявити зовнішнє бачення економічних змін в країнах з погляду незалежного оцінювання.

Таким чином, слід зазначити, що знання основних елементів міжнародних економічних відносин може суттєво впливати на міжнародний ринковий розвиток, який відтворює світове господарство. Знання характеристики існуючого середовища дає можливість більш детальніше охарактеризувати країну як суб'єкта міжнародних економічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Солонінко К. С. Міжнародна економіка : навч. посіб. / К. С. Солонінко/ «Міжнародна економіка». – 2008.
2. Інтернет-сайт Buklib.net [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://buklib.net/books/30797/]
3. Інтернет-сайт Всеосвіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://vseosvita.ua/library/svitove-gospodarstvo-i-formi-miznarodnih-ekonomicnih-vidnosin-55314.html
4. Інтернет-сайт Wikiland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wikiwand.com/uk/Міжнародні_економічні_відносини
5. Онлайн бібліотека з політології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://politics.ellib.org.ua/pages-2350.html
6. Федулова Л. І. Концептуальна модель інноваційної стратегії України [Електронний ресурс] / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87-100.. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2012_1_9

Голомоза Є. О., к. е. н. Дзяд О. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОФШОРНИХ ЮРИСДИКЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Фінансово-економічна криза 2008 року суттєво «підірвала» реальний та фінансовий сектори економіки всіх країн світу, підштовхнула уряди ряду країн реформувати систему оподаткування, шукати джерела поповнення бюджету для її подолання й виконання соціальних зобов’язань перед своїми громадянами.

Практика ТНК з оптимізації оподаткування прибутків через офшорні зони стала об'єктом оцінки з боку міжнародних фінансово-економічних організації і дослідження науковців. За даними Я. Дамгаарда, Т. Елькьяра з понад 12 трлн доларів США прямих іноземних інвестицій (ПІІ) 37,8% становили інвестиції у «фіктивні компанії» у податкових сховищах [1]. Від 40 до 90% ПІІ через офшори інвестували відповідно Бельгія, Індія, Великобританія, США, Китай, Таїланд, Бразилія. За індексом корпоративних податкових сховищ (Tax Justice Network) провідні позиції займали Британські заморські території (Британські Віргінські Острови, Бермуди та Кайманові Острови), Гонконг, Макао, Сінгапур. Високий індекс фінансової секретності вказує на Швейцарію, США та Кайманові острови як привабливі юрисдикції для збереження приватного капіталу. За оцінками А. Алстадстер, Н. Йоганнесен, Г. Зукман у податкових сховищах приватні особи зберігали близько 7 трлн доларів США [2]. Обсяги офшорних активів приватних осіб оцінювались у 4% ВВП у країнах Північної Європи, від 10 до 35% ВВП – у Ірландії, Іспанії, ПАР, Італії, Франції, Німеччині, Великобританії, Бельгії, Туреччині, Португалії, Гонконзі, Греції, Аргентині відповідно, становили понад 45% – в Росії, Саудівській Аравії, Венісуелі, ОАЕ. Таким чином, до офшорного бізнесу, в якості надання та отримання податкових, страхових, консультативних та інших послуг залучені як розвинені країни, так і країни, що розвиваються, ними користуються юридичні та фізичні особи.

За сучасних умов, чинниками успіху для офшорної юрисдикції вважається: стабільність внутрішньої політичної та економічної ситуації; політична гнучкість, бажання йти на компроміси; співробітництво з міжнародними організаціями (ОЕСР і ФАТФ); реформи національного законодавства в бік досягнення більшої прозорості офшорного сектора; використання доходів від реєстрації офшорних компаній для розвитку інших галузей національної економіки; широкий спектр наданих послуг [3]. Для контролю та скорочення масштабів використання податкових сховищ світова спільнота розробила та запровадила наступні програми: FATCA (Закон про податкову відповідність іноземних рахунків), CRS (Єдиний стандарт звітності) та BEPS (протидія розмиванню податкової бази та виводу прибутку з оподаткування). Перші дві програми мали успіх, країни підтримали ініціативу про автоматичний обмін фінансовою інформацією, створення державних реєстрів беніфіциарних власників фінансових активів. Тож, можна припустити, що найбільш активно розвиватимуться офшорні юрисдикції, які вже пішли шляхом прозорої організації бізнесу та співробітництва з міжнародними організаціями, наприклад, такі як Кіпр, Швейцарія, Панама, Беліз.

У 2016 р. в міжнародних фінансових колах дискутувались питання нових форм організації офшорного бізнесу – створення штучних податкових гаваней (плавучих островів), так званих сістедів [4]. Будівництво таких островів має розпочатися у 2020 р. і, з одного боку, вони можуть стати офшорами, оскільки

на них поширюватиметься тільки міжнародне законодавство. З іншого, сістеди не здатні забезпечити конфіденційність грошових операцій у банківських, кредитних розрахунках поза межами острова. Фінансова установа не зможе визначити бенефіциара та відмовить у платежах.

Третя програма ОЕСР – BEPS підвищила прозорість діяльності ТНК, але побудова глобальних виробничо-збутових ланцюгів створення доданої вартості та діджиталізація економіки (наприклад, реєстрація on-line казино) порушують міжнародний консенсус на основі принципу незалежності сторін, тому програма не була успішною. У січні 2019 року К. Лагард повідомила, що МВФ вважає метод розподілу прибутку на основі незалежності сторін «застарілим» та таким, що шкодить перш за все економіці країн з низькими доходами на душу населення. Вже у травні 2019 року ОЕСР запропонувала «дорожню карту» реформи міжнародного оподаткування, а саме: 1) визначити місце та основу оподаткування, та яку частку прибутку оподатковувати з цієї основи; 2) зобов'язати міжнародні компанії платити мінімальний рівень податків [5]. На практиці це означатиме, що міжнародні компанії повинні запровадити звітність про отримані прибутки з розбивкою по країнам та єдиний податок на прибуток за визначеною формулою. На нашу думку, період «примітивного» ухилення від податків, а тим більше відмивання капіталів за допомогою класичних офшорів, поступово завершується. А поки переговори між країнами, зацікавленими сторонами та платниками податків тривають, офшорні компанії збережуть своє значення як інструмент податкового планування та будуть використовуватися в легальних схемах.

Список використаних джерел:

1. Damgaard J., Elkjaer T. The Global FDI Network: Searching for Ultimate Investors. IMF. 2017. Working Paper 17/258 [Електронний ресурс]. URL: https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/11/17/The-Global-FDI-Network-Searching-for-Ultimate-Investors-45414
2. Alstadsæter A., Johannesen N., Zucman G. Who Owns the Wealth in Tax Havens? Macro Evidence and Implications for Global Inequality [Електронний ресурс] // Journal of Public Economics. 2017. URL: https://gabriel-zucman.eu/files/AJZ2017b.pdf приватні
3. International Taxation. Information on Federal Contractors with Offshore Subsidiaries / US General Accounting Office : Report to Congressional Requesters. 2004. 17-24.
4. Tax justice network. The Price of Offshore Revisited: Key Issues [Електронний ресурс]. URL: http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/The_Price_of_Offshore_Revisited_Key_Issues_120722.pdf
5. Шексон Н. Борьба з налоговыми убежищами [Електронний ресурс] // Финансы и развитие. 2019. 6-10. URL: https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/ 2019/09/pdf/tackling-global-tax-havens-shaxon.pdf

Грищенко Д. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ З УКРАЇНИ НА СВІТОВИЙ РИНОК

Чорна металургія – одна з провідних базових галузей національного господарства України та одна з потужних у світі. Протягом майже десятиліття (до 2012 р.) Україна посідала 6-те місце в світі за обсягами виплавленої сталі. За рейтингом Світової асоціації виробників (World Steel Association, WSA) у 2013 р. Україна виплавила 30,4 млн т сталі, посіла 7-ме місце в світі. Однак у зв'язку з кризою та зменшенням попиту на сталь на світовому ринку за останні роки виробництво сталі скоротилося на 15,6%. Чорна металургія залишається експортно-орієнтованою сферою економіки України. 85,5% загального обсягу сталі і прокату експортувалось переважно до країн Європи та Близького Сходу [1]. Металургійна галузь України є складовою світової металургійного комплексу, формує пропозицію на світовому ринку металопродукції, тому основну увагу дослідників приділено саме аналізу світових тенденцій розвитку ринку, з одного боку, та умов участі України в ньому – з іншого.

Аналіз експорту металопродукції України показує, що Україна має конкурентні переваги на міжнародному ринку металопродукції тільки за 8-ма зі 143-х товарних позицій. У структурі експорту практично відсутні високотехнологічні марки сталі. Протягом декількох останніх років світове виробництво сталі зростало в середньому на 42,686 млн т, що фактично еквівалентно обсягам виробництва металопродукції в Україні у найбільш успішному для галузі 2007 р. Основними виробниками сталі в світі були та залишаються Китай, Японія, США, Індія, Росія, Північна Корея, Німеччина, Туреччина, Бразилія та Україна. Але за даними WSA, за останні роки Україна поступово скорочує обсяги виробництва сталі, втрачає високий рейтинг серед світових виробників. Зростання конкуренції на світовому ринку за участі країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону супроводжується зменшення частки України в світовому виробництві [2].

Поставки української металопродукції у 2017 р. відбувались на ринки країн ЄС (32,3% експорту), Близького Сходу (14,3%) та інші країни Європи, включаючи Туреччину (14%). У той же час, імпортована металопродукція на 38,9% надходила з країн СНД, 26,1% – з ЄС, 25,6% – Азії. За підсумками 2017р. українські металургійні підприємства скоротили експорт продукції, в порівнянні з 2016 р., на 17,6% (до 14,58 млн т). Так, у 2017 р. металургами було вироблено 18,44 млн т металопрокату (86% від аналогічного періоду 2016 р.), з яких експортовано 79,1% або 14,59 млн т, у 2016 р. частка експорту була вищою і складала 82,4%. Питома вага напівфабрикатів в експорті у 2017 р. склала 43,1%, частка плоского прокату – 33,1%, довгомірного – 23,8% [3].

Зазначимо, що основними ринками збуту української металопродукції у 2019 р. були країни ЄС-28 (34%), Африки (17,7%) та Близького Сходу (11,1%). За останні п'ять років експорт України до країн СНД суттєво скоротився. Якщо

у 2013 р. частка поставок на ринки країн СНД була на рівні 18%, то у 2019 р. вона зменшилась до 8,8%, тобто майже на 10%. У товарній структурі експорту протягом 2019 року у натуральному виразі найбільше скоротились поставки чавуна – на 20%. На початку 2020 р. експерти позитивно оцінювали та прогнозували зростання експорту чавуна на зовнішній ринок. Незважаючи на те, що темпи зростання експорту залізорудної сировини та сталевих напівфабрикатів за вересень-жовтень 2019 р. пригальмувались, річні обсяги були задовільними. Протягом 2020 р. експерти прогнозували зростання продажів руди та напівфабрикатів у натуральному вимірі на 6% та 16%. Прогнози щодо експорту металопродукції з більш високою вартістю – сталевого прокату та труб були більш стриманими. Так, у 2020 р. експорті поставки прокату в натуральному вираженні можуть скоротитися на 4% порівняно з 2019 р., а труб – на 6%. Валютна виручка від поставок прокату у 2020 р. за оцінками може скоротитися на 20% порівняно з 2019 р., а від труб – на 14%. На ціни світового ринку впливатиме той факт, що світовий ринок металопродукції перебуває у затяжній кризі, тому вже наприкінці 2019 р. певні світові виробники зупинили виплавку прокату задля скорочення збитків у майбутніх періодах.

За оцінками Державної служби статистики України в листопаді-грудні 2019 р. середньомісячні обсяги та виручка від експорту української продукції залишалась на рівні вересня-жовтня 2019 р. Виходячи з експортних котирувань на умовах поставки FOB, українські експерти вважають, що свого мінімуму ціна на сталь досягла у жовтні – на початку листопада 2019 р., а в листопаді відбулась цінова стабілізація. Хоча ціни у листопаді 2019 р. були на 20-30% нижчі за середньорічний рівень 2018 р., вони все ж таки в середньому зросли на 2–11% за різними видами продукції [4]. Передбачити кон'юнктуру ринку металопродукції надто складно, але початок глобальної кризи у зв'язку з поширенням коронавіруса COVID-19 суттєво скоротить попит на металопродукцію, а ціни продовжуватимуть падіння. Стабілізація ринку залежатиме від стану світового ринку нафти та газу, спільної позиції країн ОПЕК+ з питань скорочення видобутку нафти, результату вирішення торгових суперечок між Росією та Саудівською Аравією. Провідними споживачами металопродукції виступають компанії будівельної галузі розвинених країн та Китаю. Падіння фінансових індексів в Китаї та США, двох основних драйверів глобального розвитку, зростання державних видатків на медичну галузь для подолання епідемії, збільшення соціальних витрат з бюджетів країн, вказує на подальше поглиблення кризи світового ринку металопродукції. У зв'язку з цим, можемо зазначити, що наступні декілька місяців будуть показовими для світової економіки щодо масштабів та глибини спаду. Сподіваємося, що після занепаду настане відродження економіки, але наскільки швидко воно відбуватиметься, покаже час.

Список використаних джерел:

1. Всесвітня асоціація сталі [Електронний ресурс]. URL: https://www.worldsteel.org/steel-by-topic/statistics.html.

2. Україна бачить зростання імпорту вугілля у 1,5 рази за чотири місяці 2018 року // КиївПост. [Електронний ресурс]. URL: https://www.kyivpost.com/ ukraine-politics/ukraine-sees-coal-imports-rise-1-5-times -four-months-2018.html.
3. Металурги пропонують перезапустити групу Україна – ЄС зі сталі. Укрметалургпром [Електронний ресурс]. URL: http://www.ukrmetprom.org/ 8320-2/.
4. Експорт української металопродукції у 2019–2020 роках [Електронний ресурс]. URL: https://business.ua/news/8283-eksport-ukrajinskoji-metaloproduktsiji -u-2020-rotsi.

Д. е. н. Грущинська Н. М.
Навчально-науковий інститут неперервної освіти
Національного авіаційного університету (Україна)

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ПРОЦЕСАХ

Сучасні трансформаційні процеси глобального масштабу супроводжуються значними технологічними впливами, змінами клімату, міграційними тенденціями, збільшенням населення землі та тривалості життя, зміною сфер зайнятості населення, тощо. Такі тенденції загострюють глобальні питання людства. За прогнозами ООН, в найближчих 30 років населення Землі зросте на 2 млрд. осіб і до 2050 року досягне 9,7 млрд., при чому основна частина населення характерна для країн – Індії, Нігерії, Пакистану, ДР Конго, Ефіопії, Танзанії, Індонезії, Єгипту і США. Кількість жителів південно-східної Африки до 2050 року подвоїться. Разом з тим, слід враховувати, що не дивлячись на активні темпи природного зростання населення характерні, в першу чергу, для країн Африки, в цих же країнах лідируючи позиції займають і показники смертності. Прискорення економічного розвитку спричиняють більше використання природних ресурсів, що частково шкідливим для навколишнього середовища, та потребують переходу від споживацької моделі розвитку до відтворюючої. Дані процеси передбачають розвиток «зеленої енергетики» та «синьої економіки». Масштаби «зеленого» сектора світової економіки порівняно незначні. Однак темпи розвитку досить активні. Потужна динаміка розвитку «зеленої» економіки в цілому і її сегмента – альтернативної енергетики – визначається цілою низкою чинників, в першу чергу, зберігаючи пріоритет забезпечення енергетичної безпеки країн – імпортерів викопного палива, які є лідерами світової економіки. У ближньому і середньостроковій перспективі значення «зеленого» сектора економіки в цілому і екологічно чистої енергетики в особливості може посилитися. Перспективи «зеленого» розвитку галузей і економіки України в цілому пов'язані значною мірою з прогресом в енергетиці, перш за все з розвитком альтернативної енергетики.

За статистикою, країни з високим сталим рівнем життя є менш енергоємними ніж країни з швидкими темпами. Це пояснюється модернізацією енергетичної системи, оновленим екологічним оснащення, в енергетиці – це використання альтернативних джерел енергії. Питання охорони навколишнього середовища актуалізуються як для розвинутих країн так і для країн що розвиваються. Так,

в довгострокових перспективах розвитку суспільства кліматичні зміни будуть продовжуватись, глобальні викиди зростатимуть, за оцінками вчених упродовж приблизно двадцяти років. Країнами, які здійснюють найбільше викидів в атмосферу є США, Канада, РФ, за ними слідують Німеччина, Іспанія, Італія, Франція, Китай. Свідомість країн проявляється в спільних діях щодо захисту навколишнього середовища, на глобальному рівні які були зафіксовані на Конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища і розвитку у 1992 році на підтвердження Декларації Конференції ООН з проблем навколишнього середовища, прийнятої в Стокгольмі 16 червня 1972 року.

Основними питаннями є забезпечення охорони навколишнього середовища, що потребує об'єднання зусиль країн в питаннях утилізації та переробки сміття, зменшення викидів, боротьбі за екологію, тощо і є необхідною умовою розвитку цивілізованого світу. За прогнозами, кліматичні зміни можуть призвести до змін в економічному розвитку країн. Так, в США можливе падіння ВВП на 5% до 2050 року. Середній дохід громадян найбідніших країн світу знизиться на 70%. Значно може збільшитися розрив між багатими та бідними. Глобальне потепління призведе до збільшення міграційних потоків, що можна пояснити зростанням урожайності, зменшенням витрат енергії та, відповідно, покращенням умов для життя в певних регіонах світу.

Розвиток та підтримка екологічної безпеки, впровадження інноваційних проектів є майбутніми напрямками розвитку суспільства, які можуть приносити економічну вигоду країні, успішно конкуруючи з традиційними підходами в економіці. Будь-який ресурс можна замінити іншим, досягти безвідходного виробництва є головною метою і порятунком Планети. Такі принципи характерні для положень «синьої економіки». Сучасний розвиток світових процесів обумовлюється низкою специфічних рис, пов'язаних із розвитком інформаційного суспільства, демократизації, розширення співпраці між країнами, тенденціями впливу четвертої промислової технологічної революції. Процеси екологізації здійснюють особливий вплив на економічну складову кожної країни, її місця в структурі міжнародних економічних відносин, зміні технологічних укладів.

Данилова Є. А., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОЦЕСИ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Глобалізація приводить до створення принципово нової економічної системи з новими продуктивними силами, виробничими та фінансовими відносинами, специфічною організацією виробництва. Глобальні цивілізаційні трансформації останніх десятирічь спричинили формування нових умов існування економіки в глобальному середовищі, що істотно відрізняються від притаманних індустріальній економіці, тобто механізм господарювання змінюється суттєво.

Міжнародна торгівля є провідним каналом синхронізації економічних процесів між різними країнами, забезпечуючи поширення як позитивних, так і негативних економічних явищ. За умов зростання інтенсивності світового поділу праці ключове значення в розвитку національних економік набувають зовнішньоторговельні зв'язки. Збільшення ступеня залежності різних країн у масштабах глобалізованої економіки виражається у випереджальному зростанні міжнародної торгівлі щодо світового ВВП. Так, обсяги світової торгівлі до світового ВВП збільшилися з 49 % у 2000 р. до 59 % у 2018 р., при цьому понад 70 % міжнародної торгівлі припадає на транснаціональні корпорації [1]

Особливістю розвитку сучасної глобальної економічної системи є використання новітніх досягнень інформаційно-комунікаційних технологій та виникнення нового віртуального середовища, що трансформує традиційну економічну систему. Сучасний стан суспільства характеризується процесами глобалізації та інформатизації, які й визначили трансформацію всіх сфер життя. Відповідно до широковідомої класифікації А. Тоффлера, сучасна цивілізація перебуває у стані переходу до суспільства «третьої» хвилі [2].

З огляду на це можна зазначити, що Інтернет відіграє значну роль у процесі віртуалізації глобальної економічної системи. Розвиток Інтернет технологій також дозволив Швеції і Фінляндії досягти високого ступеня інтеграції з усім іншим світом, Якщо у 2001 році кількість осіб, які використовували Інтернет була на рівні 495 млн, то вже у 2018 році цей показник сягнув 3578 млн осіб, що у 7 разів перевищує показник початку досліджуваного періоду. В середньому щорічне зростання індивідуальних користувачів Інтернет було на рівні 15-20% [3].

У 2018 році США зайняли другу позицію за експортно-імпортними операціями на світовому ринку інформаційних технологій, причому останнім часом склалася тенденція до переважання імпорту ІТ продукції над експортом. У європейському регіоні лідерство із зовнішньої торгівлі ІТ у 2018 році належить Німеччині та Нідерландам [3].

Розглядаючи національні аспекти віртуалізації глобальної економічної системи з точки зору показників по країнам з найвищими та найнижчими ІТ зарплатами, то можна відзначити, що США та ЄС є регіонами, де розробники програмного забезпечення заробляють багато.

Оцінка індексу цифрового доступу визначає можливості країн в контексті їх рейтингової позиції, яка визначається рівнем економічної доступності до Інтернету через визначення кількості користувачів та сумарним значенням цифрових інформаційних технологій в економіці країн. Першість в рейтингу розподілили країни з різних географічних регіонів: Швейцарія (Європа), Сінгапур (Азія), США (Америка). Частка населення в цих країнах, які використовують Інтернет, знаходиться на рівні 85-90%. Отже, такий показник характеризує потужний розвиток ІТ сфери в країні, їх активну позицію в процесах віртуалізації через розширений доступ до ІТ продуктів в контексті індексу цифрового доступу. Отже, сумарний показник даного індексу оцінює розвиненість інфраструктури

відповідних топ 15 країн за показниками наявності комп'ютера, доступу до мережі Інтернет тощо [2].

Триває розширення наявної інфраструктури інформаційних технологій і зростання їх використання. Зокрема, мережа Інтернет перетворює глобальне суспільство, збільшуючи можливості щодо доступу до ІТ продуктів. В дійсності віртуальна складова глобальної економіки на сьогодні вже являє собою простір, в якому вже активно функціонують потужні корпоративні бізнес-структури, де генеруються реальні грошові кошти та відбувається масштабний обіг та отримання максимальних прибутків.

Список використаних джерел:

1. Statistical report 2017-2018. World Bank. URL: http://www.worldbank.org. (дата звернення 13.03.2020).
2. Globalization and Development.International Trade and Commodities. URL: www.unctad.org. (дата звернення 13.03.2020).
3. The developed/developing country classifications are based on the UN M49. ITU World Telecommunication. ICT Indicators database. URL: http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/definitions. (дата звернення 13.03.2020).
4. Рябець Н. М., Тимків І. В. Віртуалізація глобальної економічної системи: кількісно-якісний вимір в сучасних умовах інтенсифікації глобалізаційних процесів. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2017. №11. С. 35-41. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5890. (дата звернення 13.03.2020).

Дон О. Д., Боброва Д. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Трудова міграція здійснює величезний вплив на глобальну політичну та соціально-економічну ситуацію, вона стала важливим фактором розвитку, що забезпечує гнучкість міжнародного ринку праці, більш раціональне використання ресурсів внаслідок їх розподілу між країнами, долучення відсталих країн до світової культури виробництва, взаємодію та взаємозбагачення культур. Розглянемо їх на прикладі міграцій українців. Міжнародною міграцією робочої сили називають переміщення працездатного населення у пошуках роботи на різний термін, що може бути зумовлене різними причинами.

Серед причин, які вплинули на рішення українців виїжджати за кордон за останні кілька років, можна виділити наступні:

– фінансово-економічна криза та нестабільність, соціальний упадок. Українці емігрують у пошуках роботи, більш високої заробітної плати та кращих умов життя.

– розрив відносин із Росією. До початку гібридної війни із Росією багато родин тимчасово виїжджали на заробітки, дехто і лишився жити там;

– збільшення квот європейських країн для українських трудових мігрантів. Українців загалом приваблювали вищі заробітні плати в країнах Європи. Однак зазвичай, як було зазначено вище, вони знаходять за кордоном низько кваліфіковану роботу. Причиною тому є відтік місцевого населення в більш розвинені країни Європи (Німеччина, Швейцарія) і, як наслідок, нестача робочих рук. Саме тому країни ЄС намагаються привабити працьовитих українців наявністю квот [1; 2].

– відкриття європейських ринків для працездатних мігрантів з країн, що розвиваються. За даними Євростату, українці посіли перше місце за кількістю серед мігрантів у ЄС у 2017 році [3].

Останніми роками трудова міграція з України б'є всі рекорди. За офіційною статистикою з початку 2019 року, з України виїхали 1,5 млн. українців. 91% з них мають вищу або середню освіту, але 70% з них працюють на низько кваліфікованій роботі і заробляють на 20% менше, ніж місцеве населення [4; 5].

За напрямами міграції українців можна виділити такі країни:

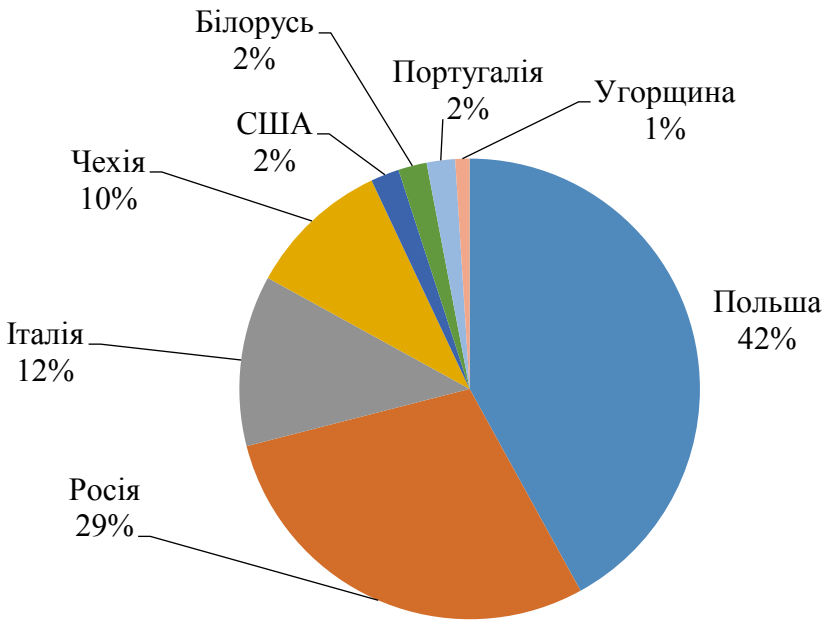

Рис. 1. Географічний розподіл трудових мігрантів з України у 2017 р.

На країни-донори ситуація із міграцією впливає досить неоднозначно. За словами віце-прем'єра Польщі Ярослава Говіна: «Наявність українців, які працюють в Польщі, гарантує низьку заробітну плату для всіх» [6]. Він відзначив, що приплив дешевої робочої сили перешкоджає економічному зростанню і купівельній спроможності населення. Однак з іншого боку українські мігранти компенсують втрату польської робочої сили, що мігрує з тою ж ціллю пошуку вищої заробітної плати у розвиненіші країни.

Проте, що стосується України, за останні роки імміграція, на відміну від еміграції, почала стрімко скорочуватись. Саме тому важливою проблемою для нашої країни лишається саме трудова еміграція наших громадян в інші країни.

Серед позитивних наслідків міграції – високий приплив коштів у вигляді висланих грошей на батьківщину. У 2019 році грошові перекази українців з-за кордону нарахували 12 млрд доларів [8]. Це близько 3-4% річного ВВП України. Ці кошти залишаються в країні та стимулюють споживчий попит. Багато вітчизняних компаній, щоб утримувати свій персонал, переглядають оклади та умови праці для українців. Зростання зарплат також відбивається на купівельній спроможності населення.

Таблиця 1. Динаміка чисельності трудових мігрантів в Україні, млн осіб [7]

Роки	Українські мігранти за кордоном, млн осіб	Міжнародні мігранти в Україні, млн осіб
2005	5,6	5,1
2010	5,5	4,8
2015	5,8	4,9
2017	5,9	5,0

Зворотною стороною трудової міграції є нестача кваліфікованого персоналу і деякі ризики фінансового спрямування. Наприклад, інфляція, якщо за збільшенням зарплат немає реального зростання економіки. Якщо все більше українців працюватимуть і платитимуть податки за кордоном, з часом стане складно фінансувати національні видатки – пенсії та інфраструктуру.

Україні вже варто задуматись над тим, яких заходів необхідно запобігти, аби зменшити надмірний рівень еміграції українців, адже вона починає негативно впливати на демографічну, економічну ситуацію в країні. Для цього потрібно стимулювати мігрантів повертатись на Батьківщину, покращивши умови та оплату праці, або знайти трудову заміну.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://daily.rbc.ua/rus/show/trudovaya-migratsiya-kakie-strany-pochemu-1525269435.html
2. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://zaxid.net/uryad_chehiyi_vdvichi_zbilshiv_kvotu_dlya_pratsivnikiv_z_ukrayini_n1447949
3. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10189082/3-25102019-AP-EN.pdf/95e08bc8-476d-1f7d-a519-300bdec438cb
4. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://hromadske.ua/ru/posts/s-nachala-goda-iz-ukrainy-vyehalo-15-mln-ukraincev-pravitelstvo
5. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://www.nbp.pl/aktualnosci/wiadomosci_2016/20161212_obywatele_ukrainy_pracujacy_w_polsce_%E2%80%93_raport_z_badania.pdf
6. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://internationalinvestment.biz/business/331-emigraciya-ukraincev-skolko-grazhdan-ukrainy-uehalo-za-rubezh-i-v-kakie-strany.html
7. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimatesgraphs.asp?2g2
8. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://minfin.com.ua/2020/02/04/40656721/

Дон О. Д., Бутенко Є. І.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Однією з найхарактерніших рис сучасних міжнародних економічних відносин є явище глобалізації. Економіки країн дедалі глибше проникають одна в одну, переймаючи різноманітні риси більш успішних сусідів в бажанні отримати ті самі переваги. Процес глобалізації йде різними шляхами. Одним з джерел цього процесу є транснаціоналізація, яка виявляється у залежності великої частини виробництва, споживання, експорту, імпорту, доходу країни від міжнародних центрів за межами держави. Головними діячами у цій сфері є транснаціональні корпорації (ТНК).

Транснаціональними корпораціями (ТНК) називають суб'єкти, що здійснюють підприємницьку діяльність за межами однієї країни. В економічній літературі також можна зустріти думку, що транснаціональною є компанія, капітал якої мононаціональний, а сфера діяльності – міжнародна. Термін «багатонаціональні корпорації» іноді застосовується до корпорацій, які багатонаціональні і за природою свого капіталу, і за сферою діяльності. Усі ці визначення можна застосувати до поняття «транснаціональна корпорація» [1].

Зовнішньоторговельна експансія ТНК проходить певні стадії. Спочатку, попит певного ринку задовольняється експортом продукції з країни базування. Із зростанням попиту виникає необхідність у створенні місцевих потужностей, при цьому експорт з материнської компанії скорочується або припиняється взагалі. Коли утворені компанії цілком задовольняють вимоги зазначеного ринку, вони освоюють інші закордонні ринки. Потім, утворені компанії починають постачати товари, які вони мають змогу виробляти ефективніше, до країни базування материнської компанії.

Однією з перших компаній, що мали ознаки транснаціональності, можна назвати засновану у 1600 році «East India Company». Темпи появи та розвитку ТНК значно зросли у 60-х роках XX століття, коли великі компанії почали масово експортувати капітал. Інтереси корпорацій переміщувалися з сировинної галузі виробництва у нафтову, хімічну, фармацевтичну, автомобільну, поступово охоплюючи і галузь послуг.

Загалом, на частку транснаціональних корпорацій вже припадає:

– 80 % технологічних розробок;
– 60 % зовнішньої торгівлі;
– 50 % виробництва;
– 90 % прямих зарубіжних інвестицій [1].

За даними рейтингу Global Top 100 companies, складеного Pricewaterhouse Coopers річна ринкова капіталізація провідних компаній світу досягла рекордних 21 трлн дол. Найбільшими за вартістю акцій є представники техногенного сектору та онлайн-торгівлі. Таким чином, перші місця займають компанії Microsoft, Apple та

Amazon. Найбільша кількість ТНК, що займають місце у рейтингу, мають штаб-квартири у США(54 компанії). Далі за обсягом капіталізації йдуть Китай та ЄС [2].

Щодо впливу транснаціональних компаній на міжнародну економіку, можна виділити як позитивні, так і негативні наслідки.

До переваг можна віднести такі риси ТНК:

– інформаційна обізнаність з економічними і політичними особливостями різних країн;
– володіння значними ресурсами – капітал, технології, управлінська майстерність;
– здатність до оперативного переміщення ресурсів;
– масштабність економіки;
– збільшення кількості робочих місць;
– долучення країн, що розвиваються, до міжнародного поділу праці.

Серед негативних наслідків впливу ТНК можна виділити:

– придушення місцевих виробників, що неспроможні конкурувати з корпораціями;
– монопольних цін на продукцію
– загроза ресурсної та економічної кризи [1].

У підсумку можна сказати, що вплив транснаціональних корпорацій на міжнародні економічні відносини є дуже сильним. ТНК мають змогу досить суттєво впливати на економічну ситуацію в державі, приносячи з собою ресурси та нові технології та створюючи конкуренцію місцевим виробникам. Країни базування часто використовують корпорації як інструмент впливу на ситуацію на міжнародній арені. Яскравим прикладом такого втручання можна вважати конфлікт між США і Китаєм у 2019-2020 рр.

Список використаних джерел:

1. Дахно І. І. Міжнародна економіка: навч. посіб. / І. Дахно. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: МАУП, 2006. – 248 с.
2. Електронний ресурс. — Режим доступу: https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/publications/assets/global-top-100-companies-2019.pdf

Дон О. Д., Ганзюк О. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МІЖНАРОДНІ МОЖЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій в останнє десятиліття ґрунтовно змінив підхід до ведення торгівельної діяльності. Загальний доступ до ресурсів світової інформаційної мережі Інтернет відкрив значну кількість нових можливостей для комерції. В наш час, функціонування Інтернету, як єдиної інформаційної

мережі обумовлює утворення різноманітних мережевих співтовариств, які значно впливають на сучасні міжнародні економічні відносини: наступає ера міжнародної електронної комерції.

Основою електронної комерції, в першу чергу, є інформаційні технології, і, звичайно, Інтернет-мережа. Всесвітня павутина дала старт новій ері в сучасній історії людства. Глобальна мережа й електронна комерція досить швидко стали тими гравцями, які здійснили колосальні зміни в суспільстві, разом з тим відкрили величезну кількість нових можливостей та поставили масу нових завдань.[1]

Ефективність використання електронної торгівлі для продажу товарів і послуг обумовлюється наступними факторами: глобальність; скорочення витрат; інформативність; аналітика. Виходячи з отриманих результатів, сукупність даних факторів робить електронну торгівлю більш ефективною та зручною як для продавця, так і для покупців.

Перехід традиційної торгівлі в Інтернет мережу робить її більш гнучкою, оскільки електронна торгівля, завдяки оперуванню важливою цифровою інформацією в режимі on-line значно полегшує співпрацю людей.

Крім того, що електронна комерція розвивається швидкими темпами, дедалі більша кількість унікальних операцій та процесів нею охоплюється [2].

Як правило, ведення електронної комерційної діяльності асоціюється з двома моделями B2B та B2C. Варто також зазначити, що першою з'явилася система B2C – яка представляє собою прямий продаж товарів та послуг кінцевому споживачу. Всі інші схеми ведення електронної комерції з'явилися і почали діяти значно пізніше, і виявилися значно складнішими [3].

Глобалізація роздрібної торгівлі в електронній комерції досить часто відбувається завдяки стандартизованим маркетинговим методам. Це відбувається, певною мірою, завдяки проведенню глобальних торговельних заходів, на яких компанії можуть представити свої товари повною мірою для світової аудиторії.

Аналізуючи основні тенденцій Інтернет-торгівлі в світовому просторі, одним із найбільш визначальних і необхідним є дослідження обсягів сегменту B2C для електронної комерції розглядаючи у розрізі всі регіони світу у відсотковому вираженні. Дане дослідження охоплює всі види продукції і послуг, що були замовлені або сплачені у глобальній мережі у будь-якому вигляді в період з 2013 по 2018 роки.

Ще в 2013 році Північна Америка, яка представлена такими гравцями, як США і Канада, залишалась лідируючим регіоном у світі на ринку Інтернет-торгівлі в сегменті B2C. Але починаючи 2014 року, частка продажів Азіатсько-Тихоокеанського регіон з такими потужними гравцями, як Китай, Японія та Індія, зросла, при цьому їх зростання було швидким і досить очікуваним.

Вже в 2015 році Азіатсько-Тихоокеанський регіон випередив за обсягами продажів лідерів Згідно з даними в таблиці, в період з 2013 по 2018 роки ситуація досить стабільна: Північна Америка, Азіатсько-Тихоокеанський регіон та Західна Європа займають, як і раніше, 90 % ринку електронної комерції в світі.

Таблиця 1. Динаміка частки продажів Інтернет-торгівлі в сегменті B2C за географічною ознакою в світі за період 2013-2018 рр. [4]

Регіони світу	Обсяги Інтернет-торгівлі,%					
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Північна Америка	34,9	32,9	31,7	31,1	30,7	30,6
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	28,3	31,2	33,4	35,1	36,4	37,4
Західна Європа	26,4	25,4	24,6	23,9	23,3	22,7
Центральна і Східна Європа	4,2	4,3	4,2	4,1	3,9	3,7
Латинська Америка	4,1	4,0	3,8	3,5	3,3	3,2
Близький Схід, Африка	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4	2,5
Весь світ	100	100	100	100	100	100

Таким чином, включення Інтернет-торгівлі до складу маркетингових стратегій транснаціональних корпорацій з погляду маркетингу дасть змогу стимулювати продаж продукції, орієнтованої на зовнішні ринки, що призведе до глобального скорочення витрат на здійснення торговельних операцій (транзакційні витрати) і дасть змогу частково вирішити проблеми, пов'язані з традиційно невигідним географічним розташуванням, особливо проблеми, породжені великими відстанями.

Список використаних джерел:

1. Тардаскіна Т. М. Електронна комерція: навч. пос. / Т. М. Тардаскіна, Є. М. Стрельчук, Ю. В. Терешко. – Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2015. – 244 с.
2. Бочуля Т. В. Феномен Інтернет-магазину в понятійному апараті бухгалтерського обліку / Т. В. Бочуля // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2014. – № 3. – С. 187–191.
3. Summer A., Dunkan Gr. E-Commerce // NYH Publishing. – 1999. – 263 p.
4. Global B2C Ecommerce Country Report 2019 – Access mode: https://embed.ecommercewiki.org/reports/89/global-b2c-ecommerce-country-report-2019-free

Дон О. Д., Гріщенко Д. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Інвестиційні процеси є одним із найважливіших факторів економічного зростання країни та одночасно загальним показником соціально-економічного розвитку держави. Особливістю інвестиційної діяльності в Україні є суттєвий дефіцит фінансових ресурсів. В інвестиційному середовищі накопичилось багато нерозв'язаних питань, що обмежують розвиток економіки, впливають на розміщення продуктивних сил, гальмують науково-технічний прогрес. Для здійснення трансформаційних процесів необхідні відповідні інвестиції, які забезпечать просте і розширене відтворення.

Теоретичні та практичні аспекти проблеми визначення ролі інвестицій в економічному зростанні країни досліджували такі загальновідомі зарубіжні вчені, як Дж. Бейлі, М. Д. Джонк, Дж. М. Кейнс, У. Шарп та інші.

В Україні іноземні інвестиції є визначальною передумовою розвитку національної економіки та важливим індикатором умов підприємницької діяльності, саме тому виникає необхідність зосередити увагу на питаннях іноземного інвестування. Особливої гостроти проблеми іноземного інвестування набувають саме зараз, коли українське суспільство, а не лише національна економіка, опинилось у стані загострення та поглиблення кризових явищ.

На ювілейному 50-му Всесвітньому форумі Україна виставила питання іноземного інвестування в країну на перший план. Ця зустріч бізнесменів, політиків та майбутніх інвесторів стала одним з найбільш корисніших кроків за останні 28 років Незалежності. Звісно, Президент та його команда націлені на інвестування з будь-якої частини світу, але чому саме іноземні інвестиції з Китаю стануть в нагоді розвитку національної економіки?

Так, по-перше, Китай є країною з другою економікою в світі, що показує її лідерство у порівнянні з іншими країнами. У 2019 році видання «The Economist» опублікувало прогноз зростання ВВП (див. табл. 1).

Таблиця 1. Прогноз зростання ВВП деяких країн Азії, 2020 рік [2]

Країна	Прогноз росту ВВП, % порівняно з минулим роком
Бангладеш	7,9
Бутан	7,4
Індія	7,4
Руанда	7,3
Китай	6,6

Як бачимо з табл. 1, Китай не втратив свої позиції на міжнародній арені, але дещо знизився приріст ВВП.

Незважаючи на наслідки торгівельної війни, Китай є провідним інвестором на ринках країн Азії, Африки та Південної Америки, що розвиваються. Здається, настав час і для України. З однієї сторони – гроші китайських кредиторів та інвесторів, а з іншої – українські високоякісні інвестиційні проекти та національна програма розвитку ринків капіталу. Перший крок – форум в Давосі, на якому Україна зробила все можливе для залучення інвесторів – зроблений.

У табл. 2 можна побачити приріст ВВП Китаю за 2015-2018 рр.

Таблиця 2. Динаміка темпів росту (зниження) ВВП Китаю, % [3]

Роки	2015	2016	2017	2018
Зміна ВВП, %	10,83	7,49	-0,04	6,57

Як свідчать дані табл. 2, різкий спад темпів росту ВВП Китаю у 2017 р. до – 0,04 % пояснюється торгівельною війною з США, адже вже у жовтні 2019 року

дві країни сіли за стіл переговорів та домоглися скасувати ще не запроваджені мита. Тому, в майбутньому слід очікувати більш високих порівняно з тим же 2019 роком темпів розвитку економіки.

По-друге, китайські інвестори мабуть єдині в світі, яких не потрібно довго запрошувати, вони вже готові заходити з мільярдними інвестиціями та сучасними технологіями. Наприклад, тільки-но Верховна Рада прийме проект закону «Про ринок капіталу» так відразу Таньцзинське акціонерне товариство «Бохайська товарна Біржа», яка, до речі, вже стала власником Українського банку реконструкції і розвитку, стане на шлях співпраці для створення в Києві міжнародного інвестиційного хабу з національним ринком деривативів. Чому Китай готовий вкладати такі гроші? «Українська криза, як кажуть економічні експерти, скине корумповану еліту та на увесь голос про себе заявлять нові підприємці, політики та реформатори, що зацікавлені у розвитку наших національних ринків на принципах та стандартах провідних економік світу.

Скориставшись тим, що Китай зробив ставку на експорт свого капіталу ще декілька років тому, Україні потрібно надати кредиторам з КНР надійні фінансові інструменти для вкладів, а також привабливі бізнес-проекти на середньо- і довгострокову перспективу. Гарним кроком для підтримки продуктивної співпраці є створення Міжнародної товарно-біржової платформи.

За думками економічних експертів, вже в найближчі роки Україна може стати базою для іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Как Украине привлечь китайские инвестиции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://112.ua/mnenie/kak-ukraine-privlech-kitayskie-investicii-500396.html
2. 5 найкращих та 5 найгірших економік світу 2019 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/najkraschi-ekonomiki-2019-1914/
3. Китай – Валовой внутренний продукт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://knoema.ru/atlas/Китай/ВВП

Дон О. Д., Комарницька Д. К.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН КРАЇН СВІТУ

Співпраця країн в рамках глобальної економічної системи матиме визначальний вплив на успішну активізації міжнародних економічних відносин країн світу. Вона буде дуже важлива для країн, які розвиваються.

Щоб досягти рівноваги в економічному розвитку державне регулювання економіки стає вкрай важливими на основі роботи сталих стабілізаторів, до яких відноситься автоматична заміна податкових надходжень та платежів, це залежить від фази економічного циклу. Мета країни в економічному сенсі – обов’язково мати динамічну стійкість, особливо в умовах циклічного розвитку. Для того, щоб

реалізувати цю мету, потрібна підтримка стійких показників економічного зростання в конкретних межах. Наприклад, потрібно підтримати певні темпи щорічного приросту ВВП або норми інфляції. Державне регулювання економіки в цьому аспекті має певні інструменти регулювання: сукупність фіскальних і кредитно-грошових інструментів, які мають вплив на економічну систему для того, щоб врівноважити ринкову кон'юнктуру [1].

В даному напрямі Європейський Союз планує для себе певні цілі для подальшого стратегічного розвитку. Якщо говорити конкретніше, усім країнам необхідна розробка політики, яка приведе до того, щоб підвищити ефективність, розподіляючи ресурси, і була б спрямована цілком для використання всіх існуючих можливостей, які будуть відкриватись у результаті зміни глобального економічного середовища [2].

Більш того, у деяких випадках, в яких враховується національні стратегії та цілі, країни зобов'язані:

- підтримати особистий сектор та сприяти успішному розвитку підприємництва завдяки шляху розширення інституційних можливостей задля того, щоб створити підприємства і вихід на ринок;
- розвивати та підтримувати інвестиційну діяльність та інфраструктуру, що вважається необхідним для сталого економічного зростання;
- сприяти функціонуванню діючих систем оподаткування та сектори фінансових послуг;
- створити можливості для дрібних підприємств, наприклад однаково для сільськогосподарських та несільськогосподарських. Для корінного населення і місцевих людей це допоможе принести всебічний вклад заради досягнення цілі сталого розвитку;
- допомагати створювати внутрішні економічні умови, які є сприятливі для найкращого балансу між виробництвом на обох ринках: внутрішньому і зовнішньому [3].

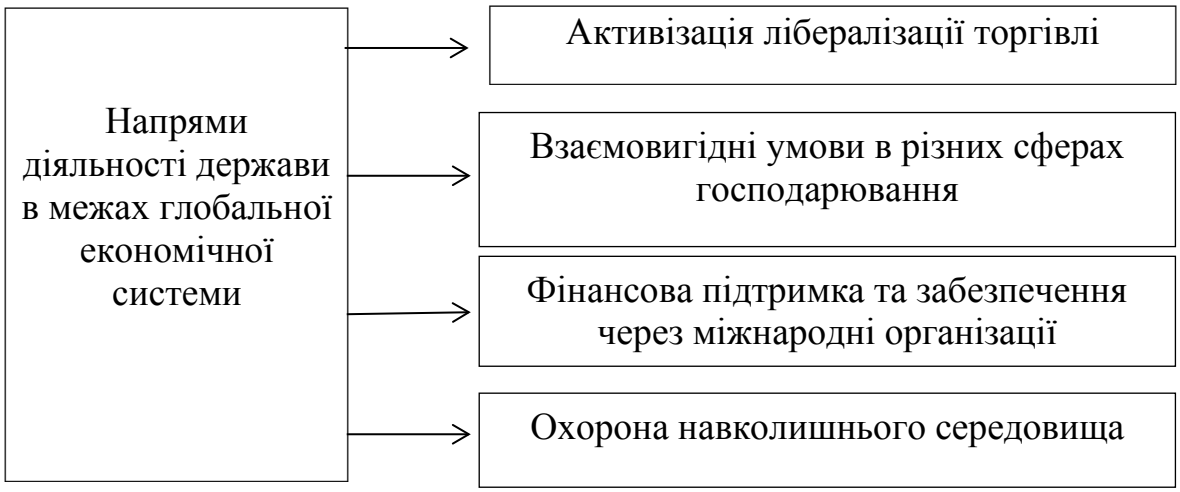

Рис. 1. Напрями діяльності держави в межах глобальної економічної системи

Вищому керівництву у розвинених та інших країнах, які мають змогу зробити це, необхідно активізувати усі наявні сили для того, щоб збільшити технічну допомогу країнам, які зараз знаходяться на стадії розвитку, шляхом зміни політики країни на економічну; також забезпечити ефективну діяльність систем оподаткування, систем звітності та сектори з фінансів; необхідна допомога підприємствам щоб модернізуватись.

Міжнародному співтовариству слід надати велику руку допомоги країнам, які розвиваються, задля сприяння співробітництва в економічній сфері. Одним із найважливіших компонентів зі сприяння економічного зростання є як умова щільного економічного співробітництва між країнами, які розвиваються [1].

Сприяння зайнятості, поліпшення життя та праці, зобов'язання соціального захисту людей, встановлення дружніх відносин між країнами – всі ці заходи складають базовий набір заходів із забезпечення подальшого сталого розвитку країн світу в умовах їх особистих стратегічних завдань.

Список використаних джерел:

1. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Шубравська // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 36.
2. Офіційний сайт СОТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wto.org.
3. Рябець Н. М., Тимків І. В. Віртуалізація глобальної економічної системи: кількісно-якісний вимір в сучасних умовах інтенсифікації глобалізаційних процесів // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2017. – №11. – С. 35.

Дон О. Д., Мереуца О. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Існують декілька класифікацій визначення розвитку країни світового господарства. Так, найвпливовіші міжнародні фінансові організації – Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) і Світовий банк, через різну кількість країн учасниць мають деякі відмінності у своїй статистиці. Наприклад, Куба та КНДР не відносяться до групи країн, що розвиваються, хоча мали б ними бути, згідно з критеріями класифікації МВФ:

1. За ВВП (доходами) на душу населення (за даними Світового Банку на 2018 рік, країни які мають дохід менш 12 375 доларів США на душу населення відносяться до країн, що розвиваються).
2. Диверсифікація виробництва та експорту.
3. Рівень інтеграції в глобальну фінансову систему [1].

Країна має відповідати всім трьом критеріям.

Більшість країн світу належать до групи країн, що розвиваються. На них припадає 40% частки світового ВВП. Але в деяких галузях економіки країни, що розвиваються, майже повністю займають світовий ринок. Наприклад, 80% експорту

нафти припадає на них, 90% кави та каучуку експортуються з країн Центральної Африки та Південної Америки. У більшості країн, що розвиваються в національній економіці переважає сільське господарство (рис. 1).

Рис. 1. Питома вага сільського господарства в ВВП в країнах світової економіки [3]

Велика частка економіки, побудована на експорті корисних копалин та сільськогосподарської продукції, робить ці країни залежними від цін на продукти. Тому деякі країни, такі як ОАЕ, Індія та КНР поступово диверсифікують економіку шляхом збільшення, притаманним для розвинутих країн, частки сфери послуг, банківської сфери та ІТ в національній економіці (рис.2).

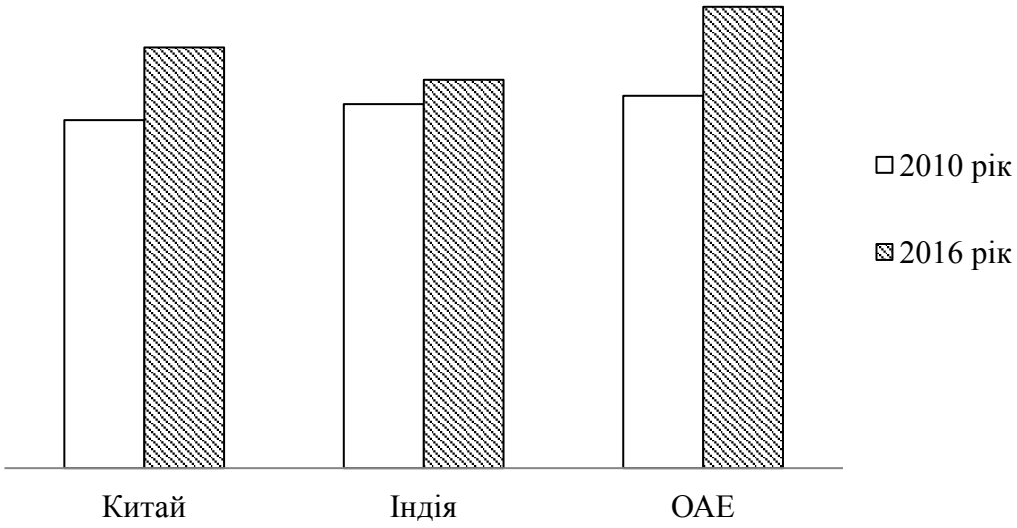

Рис. 2. Зміна питомої ваги сфери послуг в економіці провідних країн Азії, % [4]

За даними Світового банку, кількість бідних людей в світі зменшується. Також змінюється орієнтація міжнародної спеціалізації країн, що розвиваються. Але це тривалий та складний процес. Більшість країн даної групи є залежними від своєї міжнародної спеціалізації (сільське господарство та видобуток корисних копалин), це означає те, що в наступному десятилітті більшість з них збереже свій міжнародній статус, що правда, з деяким покращенням в структурі економік.

Водночас, прогнозується, що деякі країни, як ОАЕ, зменшуючи вплив експорту нафти та газу на свою економіку, перейдуть від групи країн, що розвиваються до розвинутих.

Список використаних джерел:

1. International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imf.org
2. The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://blogs.worldbank.org/opendata/new-country-classifications-income-level-2019-2020
3. How Much.net [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://howmuch.net/articles/role-agriculture-around-the-world
4. Statista [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.statista.com/statistics/297777/uae-gross-domestic-product-share-of-economic-sectors

Дон О. Д., Нельга К. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: НОВІ ПІДХОДИ

В умовах глобальної фінансово-економічної кризи виникла потреба в перегляді існуючих та формуванні нових стратегічних напрямів розвитку економіки України, які включали б не лише утримання курсу на становлення інноваційної моделі розвитку, посилення взаємозв'язку освіти, науки й виробництва, а й посилення значущості інтелектуальної складової інноваційного потенціалу. Інтелектуальна активність стає не тільки елементом створення доданої вартості, а й елементом конкурентоспроможності та економічного розвитку. Докорінні зміни економічних і соціальних структур у XX столітті спричинили створення принципово нового глобального світового порядку та відповідної йому системи глобального менеджменту.

Наукове обґрунтування глобального підприємництва проведено у працях таких відомих учених як: Балашов Е. А., Білорус О. Г., Маринчева М., Пан Л. В., Федулова Л. І., Шишков Ю. В.

Одним із напрямів загального процесу глобалізації є утворення системи глобального менеджменту, що за допомогою сучасних комунікаційних технологій витісняє звиклі національно-локальні системи менеджменту. Основи формування глобального менеджменту було закладено на Заході, так як там уже було створене відповідне соціальне замовлення. І концепція «центральної (глобальної) направленої системи» Р. Фолка, і концепції «human governance» та «geoman governance»

С. Медловіца виходять із того, що глобальний менеджмент об'єктивно неминучий [4].

Розвиток глобального менеджменту є неминучим виходячи з бажання людей все тримати під контролем з метою уникнення анархії і занепаду. Виходячи з цієї позиції – глобальний менеджмент є стійкою вимогою нової епохи [3].

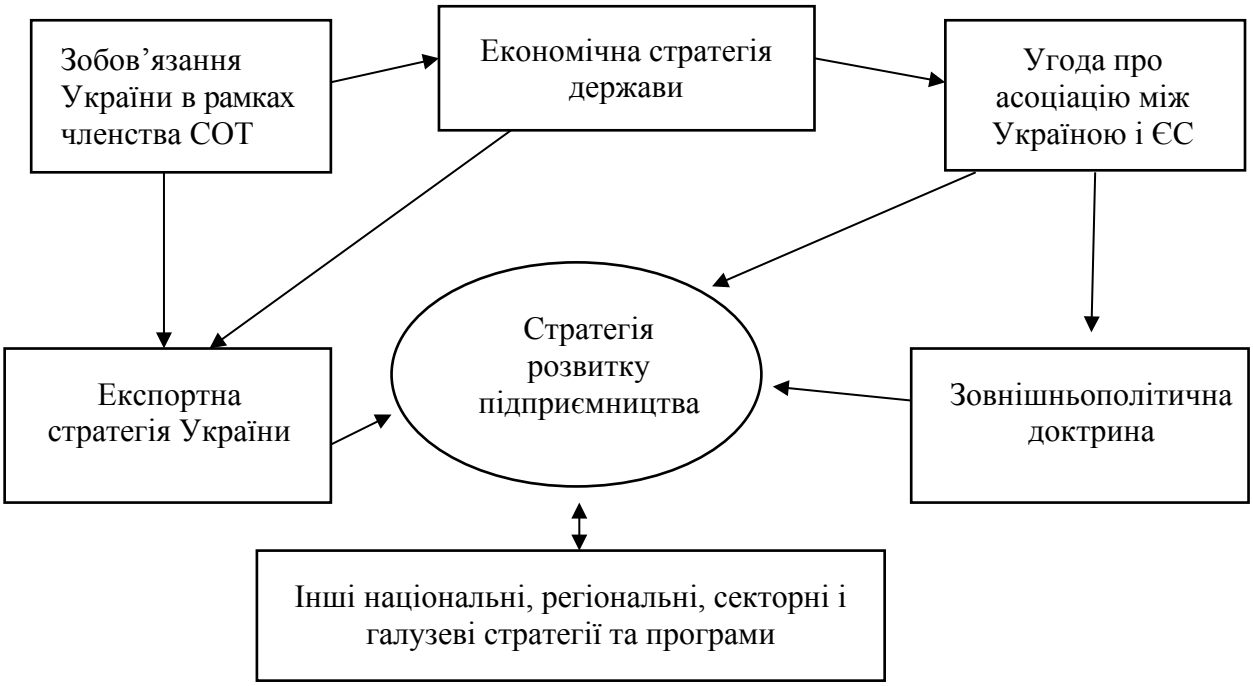

Рис. 1. Складові стратегії розвитку глобального підприємництва

Особливо гостро сьогодні відчувається потреба у вивченні можливостей корпоративно-економічного глобалізму, що може дати відповідь на питання про спрямування процесів глобалізації. Представники сучасної української школи глобалізму вважають, що проблемна корпоративна складова у функціонуванні процесу глобалізації не була історично неминучою, а стала результатом зацікавленого силового спрямування процесів глобалізації з боку глобальних корпорацій і держав глобалізаторів, які їх прикривають своїм міцним потенціалом. Ця корпоративна складова покликана зіпсувати національно-цивілізаційні форми держави та суспільства, систему національних економік і природної ринкової конкуренції заради глобальної інтеграції світового капіталізму та створення підконтрольної їм системи регіонально-корпоративного і політично-координованого глобального ринку, що призведе до розвалу ординарних моделей демократичного правління [4].

Світовий досвід показує, що економічні реформи можуть бути ефективними тільки при умові, що до їх реалізації залучено все суспільство або більшу його частину. Якщо ж значні групи населення не мають можливості адекватно використовувати надані ринковою демократією можливості, це підвищує показники безробіття і погіршує добробут населення, суспільство зазнає втрат людського потенціалу і стикається з нерівністю можливостей.

В більшості країн у процесі здійснення радикальних економічних змін перевага надається продуктивним секторам економіки порівняно із соціальною сферою.

Роль вищого менеджменту організації в управлінні знаннями полягає в створенні атмосфери сприяння співробітництву й обміну знаннями, розміщенню пріоритетів відносно галузей, що найбільше потребують обміну знань, забезпеченні персоналу електронним інструментарієм, потрібним для обміну знаннями, і винагороді тих, хто робить свій внесок у розповсюдження важливої інформації. Найвища конкурентоспроможність економіки досягається в тих країнах, де всі гілки влади, навчальні заклади, промисловість і людський потенціал працюють у взаємодії один з одним. Багато урядів прагнуть сприяти сталому економічному зростанню, вкладаючи суттєві кошти в національну інформаційну інфраструктуру, в інформаційні технології і людський капітал. Державі необхідно забезпечувати дієвість законів про інтелектуальну власність, сформувати стабільну інформаційну інфраструктуру й інвестувати в освіту і професійне навчання для підготовки кваліфікованих фахівців.

Список використаних джерел:

1. Мариничева М. Управление знаниями: первые шаги [Електронний ресурс]// Технологии менеджмента знаний. – Режим доступу: http://www.kmtec.ru/publications/library/select/km_first_ step.shtml.
2. Пан Л. В. Знання як стратегічний актив організації // Тези доповіді на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні проблеми економіки підприємства». – Дніпропетровськ: Наука та освіта, 2008. – Т. 2.
3. Федулова Л. І. Сучасні концепції менеджменту. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 536 с.
4. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму. – К., 2009.

Дон О. Д., Парусников А.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В останні роки питання формування економічної безпеки держави є досить актуальним, адже завдяки своєму географічному положенню до України виникає великий інтерес з боку зарубіжних країн. Сьогодні проблематика посилення міжнародної економічної безпеки розглядається як найважливіша умова для сталого розвитку держави й подальшої її інтеграції в глобальну економіку.

Міжнародна економічна безпека держави охоплює усі сфери національної економіки (виробництво, розподіл, обмін та споживання), не тільки на рівні міжнародних економічних відносин, а й на усіх рівнях управління.

Розглянемо детально сукупність інтегральних показників економічної безпеки України за останні роки (рис. 1-4).

Як свідчить динаміка інтегрального показника на рис. 1, протягом 2012-2013 рр. його значення мало тенденцію до зростання, тобто спостерігалося підвищення рівня безпеки банківської системи з критичного у 2012 р. до незадовільного у 2013 р.

Однак у 2014 р. значення показника зазнало різкого зменшення на 40%, а у 2015 р. порівняно з попереднім роком − на 52%. У 2016 р. показник банківської безпеки становив 0,129, що є найменшим за аналізований період. Динаміку інтегрального показника боргової безпеки України наведено на рис. 2.

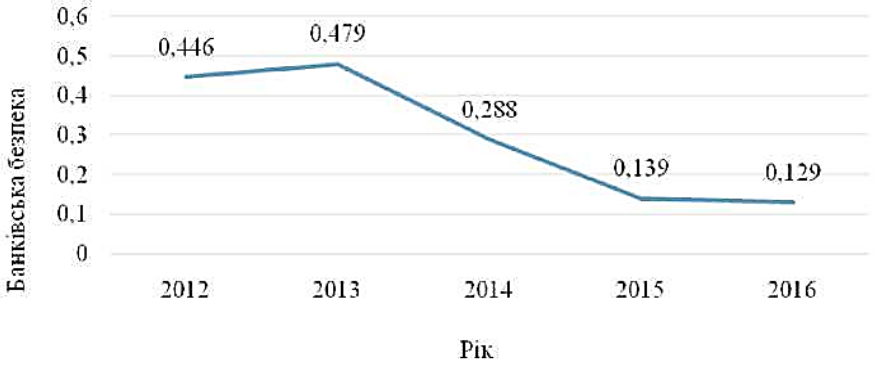

Рис. 1. Інтегральний показник банківської безпеки України

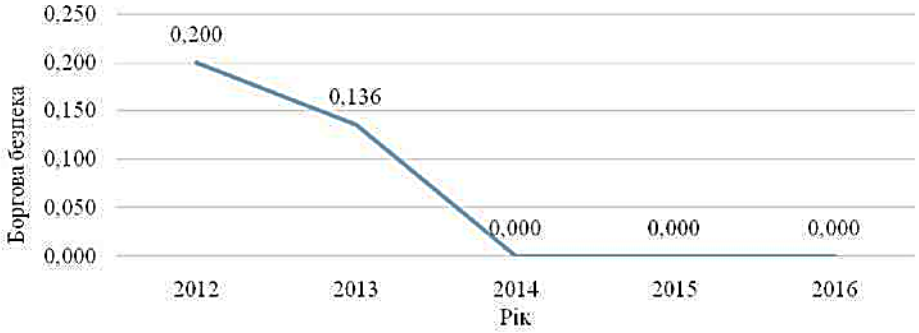

Рис. 2. Динаміка показника боргової безпеки України

Значення інтегрального показника боргової безпеки були найнижчим, а в період 2014-2016 рр. взагалі дорівнювали нулю. Це зумовлено зростанням обсягу державного та гарантованого державою боргу щодо ВВП на 147% у 2016 р. проти 2012 р., валового зовнішнього боргу − на 93%, зменшенням обсягу офіційних міжнародних резервів щодо розміру зовнішнього боргу на 61%. Динаміку інтегрального показника бюджетної безпеки України подано на рис. 3.

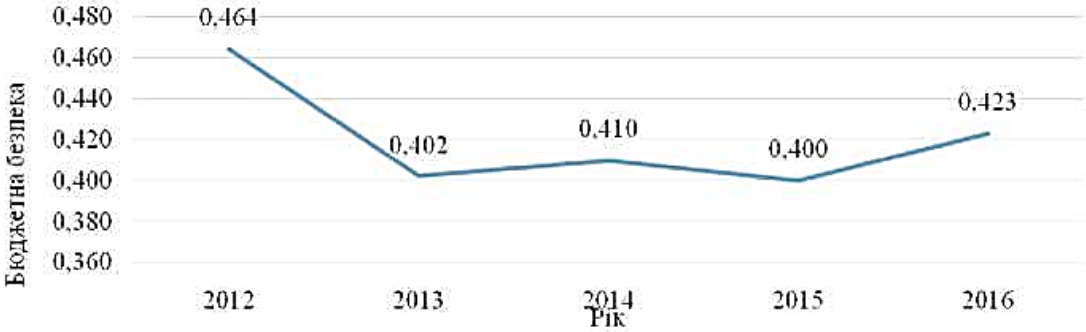

Рис. 3. Динаміка інтегрального показника бюджетної безпеки України

Так, у 2012 р. значення інтегрального показника бюджетної безпеки було зафіксовано на максимальному рівні 0,464, однак до кінця 2015 р. він знизився на 18%: за рахунок зростання дефіциту державного бюджету щодо ВВП − на 30%, рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет − на 1,67 в. п., збільшення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу щодо доходів бюджету − на 72,64 в. п. Але у 2016 р. цей показник збільшився на 5,75%. Проаналізуємо динаміку інтегрального показника валютної безпеки.

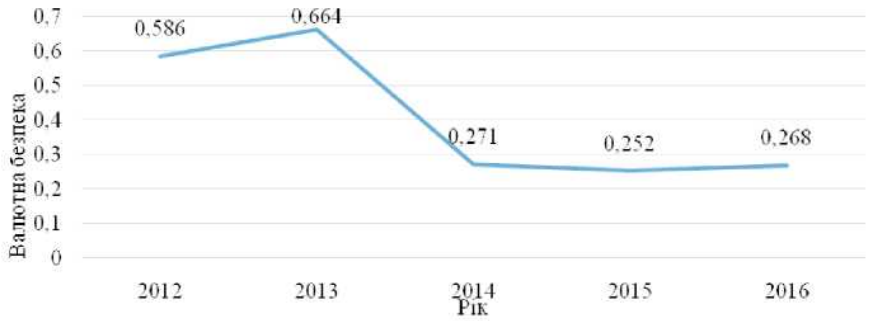

Рис. 4. Динаміка інтегрального показника валютної безпеки України [24]

В період 2012-2013 рр. стан валютної безпеки характеризувався незадовільним рівнем, що зумовлено більш стабільним курсом гривні до іноземних валют, зменшенням частки кредитів в іноземній валюті на 16% тощо. Однак починаючи з 2014 р. рівень безпеки знизився до критичного.

Причиною такого стану стала девальвація національної грошової одиниці. Так, індекс зміни офіційного курсу гривні до долара США з 100,02 у 2013 р. зріс до 183,52 у 2015 р., імпорт валових міжнародних резервів України знизився на 31%, кредити в іноземній валюті зросли на 23 в. п., рівень доларизації − на 18,5%.

Найважливішими елементами забезпечення міжнародної економічної безпеки України мають постати: прогнозування соціально-економічного розвитку з урахуванням наявних і можливих чинників та процесів, що загрожують її економічній безпеці в прогнозованому періоді; моніторинг процесів, що визначають внутрішні і зовнішні загрози; розробка і організація органами виконавчої влади заходів щодо запобігання ймовірним зовнішньоекономічним загрозам в усіх сферах і галузях національної економіки; експертиза проектів законодавчих та інших нормативних актів з фінансових та господарських питань з позиції забезпечення захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз національних економічних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Гаман Н. О. Міжнародний досвід формування економічної безпеки держави: перспективи для України / Н. О. Гаман // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. – №5. – С. 1 – 7.
2. Економічна безпека держави: стратегія, енергетика, інформаційні технології : моногр. / [Мунтіян В. І., Прокопенко О. В., Петрушенко М. М. та ін.]; за наук. ред. д. т. н., проф. Лук'яненко С. О., к. е. н., доц. Караєвої Н. В. – К. : Вид-во ООО «Юрка Любченка», 2014. – 468 с.
3. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua.

Дон О. Д., Перетятько А. І.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Конкурентоспроможність національної економіки як однієї з основних економічних категорій є предметом численних професійних і публічних дискурсів; вона часто з'являється в науковій літературі як характеристика здатності країни вижити в агресивному середовищі світової економіки.

Конкурентна економіка постійно згадується серед пріоритетів соціально-економічної політики держави, неодноразово закріплених листами Президента, державними програмами та іншими документами високого рівня. Метою встановлення України як конкурентної високотехнологічної країни визначено в стратегії економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» як основного принципу стратегічного курсу [1]. Метою розробки стратегії Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки України є формулювання концептуальних засад нового інструменту реалізації економічної політики Кабінету Міністрів України – програми довгострокового плану дій, розробка та реалізація якого дозволить вирішити ряд актуальних проблем. а саме: підвищити конкурентоспроможність української економіки, підвищити інноваційно-інвестиційну складову з позитивним впливом на реальний сектор економіки і розширити перспективний компонент «економіки знань», забезпечити стабільне економічне зростання зі збільшенням якості і рівня життя населення.

Конкурентоспроможність національної економіки є результатом взаємодії всіх суб'єктів економічних відносин у країні, що формуються в органічному поєднанні реалізації інтересів суб'єктів різних рівнів під впливом таких факторів, як товари, підприємства, галузі (кластеру), економіка в цілому і залежить від того, наскільки інтегрованими є керівні принципи для підвищення ефективності використання державних ресурсів на цих рівнях.

Тенденцією нинішньої глобальної конкуренції є переваги, які базуються на науково-технічному розвитку та високотехнологічних проектах. Сьогодні наукові розробки, висока якість освіти та актуальність продукції – це чинники, які безпосередньо впливають на положення держави в глобальній конкуренції. Вони демонструють спроможність державного господарського механізму створювати високу інноваційну активність. Нові технології є основую зростання ефективності виробництва та сприяють досягненню головного завдання національної конкурентоспроможності – виробництва товарів та послуг, що відповідають вимогам споживачів на міжнародному ринку та можуть на рівних конкурувати з аналогічними товарами виробників з інших країн [2].

Для досягнення конкурентоспроможності потрібно здійснювати постійний стимулюючий вплив на найбільш важливі галузі економіки. Тобто, мова йде про розвиток галузей, які сьогодні потребують підвищеної уваги. Паливна промисло-

вість, легка промисловість, важке машинобудування, текстильна промисловість, туризм та сільське господарство – це головні напрямки, які необхідно стимулювати та розвивати. Будуючи привабливе внутрішнє та зовнішнє середовище, що сприятиме покращенню та спрощенню зовнішньоекономічних умов ведення бізнесу, Україна зможе відчутно покращити позиції у рейтингах країн з найбільш конкурентоспроможною економікою.

На даний момент Україна експортує переважно низько технологічні та неперспективні товари на світовий ринок. Переважання в експортній структурі товарів, що характеризується слабким динамізмом попиту й надмірною пропозицією на міжнародному ринку, не спричиняє зростанню національної економіки, призводить до ускладнення умов торгівлі та виснаження національних природних ресурсів.

Щоб покращити рівень конкурентоспроможності України держава має виступати у ролі рушійної сили, тобто не створювати конкуренцію власноруч, а виступати стимулюючим фактором. Основою організаційно-економічного механізму забезпечення міжнародної конкурентоспроможності економіки України має бути удосконалення трьох основних факторів впливу: інфраструктура, зовнішня торгівля, технології та інновації. Виробники мають без державного лобіювання конкурувати між собою, створюючи новітні розробки, які матимуть попит на світовому ринку [4].

Для поліпшення стану конкурентоспроможності України необхідно вжити заходів щодо створення сприятливих умов, які стимулюють зовнішню торгівлю та інновації для розширення експорту; розвиток програм підтримки бізнесу та торгівлі, спрямованих підвищити конкурентоспроможність підприємств та залучити іноземні інвестиції. Встановлено перспективні галузі економіки з високим потенціалом розвитку та можливістю опосередкованого позитивного впливу на інші сектори економіки: інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ); технічне обслуговування, ремонт, виробництво запасних частин та компонентів для аерокосмічної та авіаційної промисловості; машинобудування; харчова промисловість, що охоплює харчові інгредієнти, готові харчові продукти та органічну продукцію.

Список використаних джерел:

1. Павленко І. М. Конкурентоспроможність економічних систем: сутність і специфіка // Актуальні проблеми економіки. 2012. №6. С. 159-165.
2. Якубовський С. О., Масленніков Є. І., Белякова В. В. Принципи державного регулювання національної економіки в умовах глобалізації // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2017. № 2. С.65-68.
3. Жаліло Я. О. Особливості реалізації економічної політики держави в умовах сучасних тенденцій суспільного розвитку // Економічна теорія 2016. № 1. С.39-52.
4. Кіндзерський Ю. В. Деіндустріалізації та її детермінанти у світі та в Україні // Економіки України. 2017. № 11. С.69-73.
5. Геєць В.М. Подолання квазіринковості – шлях до інвестиційно орієнтованої моделі економічного зростання // Економіка України. 2015. № 6. С.4-17.

Дон О. Д., Стародуб Д. С.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СВІТОВА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ

На сучасному етапі міжнародна торгівля продовжує використовувати традиційну для неї форму, на яку впливають світовий поділ праці, діяльність транснаціональних компаній, товарна та географічна структури, але і зазнає значних змін під впливом факторів глобалізації, за допомогою всіх набутих благ під час науково-технічної революції.

Міжнародна торгівля – одна з найбільших та основних форм міжнародних економічних відносин, тому можна сказати, що глобалізація стала основним чинником змін у структурі та появі нових рис для неї [1]. Отже, відповідно до активізації міжнародного поділу праці, діяльності ТНК та науково-технічного обміну збільшувалися й обсяги міжнародної торгівлі товарами (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка основних показників міжнародної торгівлі товарами, млрд дол. [2]

На рис. 1 можна побачити, що вже на початку XXI століття відбувався стрімкий ріст експорту та імпорту товарів. Так, за короткий період – 5 років показники імпорту та експорту 2008 року у порівнянні з показниками 2003 року стали вищими більше, ніж у 2 рази.

За останні роки можна спостерігати значні зміни у структурі міжнародної торгівлі, а саме – збільшилась частка готових виробів – до 70 % і скоротився обіг сировини та продуктів, окрім палива. Поширення виробництва синтетичних матеріалів, більше використання ресурсів, що має країна на своїй території та перехід на ресурсозберігаючі технології пояснюють цю тенденцію. За сучасних умов у міжнародному товарообігу переважує обмін напівфабрикатами, проміжними формами виробів, окремими частинами кінцевого продукту замість сировинних товарів.

Сьогодні світова торгівля набуває розмаху не лише за об’ємами продажів, а і за територією поширення. Торгівля товарами не обмежується ринками та

торговими площадками на вулицях, завдяки глобалізації та науково-технічним набуттям, існує безліч інтернет-платформ для збуту та купівлі різноманітних товарів. Пропонуємо переглянути кількість категорій товарів та країн, які можуть їх придбати, на деяких торгових площадках світу (табл. 1).

Таблиця 1. Сучасні світові торгові онлайн площадки [3-5]

	Amazon	**EBay**	**Aliexpress**
Кількість категорій товару	34	36	21
Країни, що можуть придбати товар	Весь світ	Весь світ	Весь світ

Це не лише тенденція збільшення кількості обігу товару, але і покращення якості товарно-грошових відносин. Більше уваги приділяється Інтернету. Саме він сприяє розширенню радіусу та діапазону комерційних відносин. Безумовно, e-commerce дає можливість компаніям більш ефективно та глибоко здійснювати транскордонні операції, швидше реагувати на запити та очікування замовників та щільніше взаємодіяти з глобальними постачальниками. Знаходячись на відстані тисячі кілометрів від продавця, покупець може вільно роздивлятися майбутній товар, оцінювати його якість і зовнішній вигляд, за допомогою фотографій, і функціональну характеристику, за допомогою відгуків, що були залишені іншими покупцями, та опису від виробника або постачальника.

За інформацією, що була аналізована та опублікована на сайті Statista, частка e-commerce в загальному обсязі світових продажів за 4 роки зросла майже вдвічі – з 7,4% в 2015 році до 13,7% у 2019 р. Щороку до онлайн-торгівлі приєднується все більше нових груп споживачів. Зараз онлайн-покупки роблять 1,9 млрд майже з 4,4 млрд інтернет-користувачів, що на 45% більше, ніж в 2014 році [7].

Важливий вектор міжнародної торгівлі – це посилення конкуренції, що в свою чергу загострює питання вимог до якості товару. Традиційна конкуренція за ціновим фактором слабшає, поступаючись місцем орієнтуванню на задоволення потреб споживача та на таке поняття як «якість» загалом. Конкуренція поступово переходить до сфери технічної новизни виробів, екологічності, надійності, дизайну.

Таким чином, світова торгівля виникла і розвивалася під впливом міжнародного поділу праці, діяльності ТНК, науково-технічного прогресу та глобалізації. Еволюціонують види торгівлі, тим самим збільшуючи не лише об’єм продажів, а й розширюючи території збуту та підвищуючи якість товарів. Під впливом глобалізаційних факторів формуються нові правила та механізми регулювання міжнародної торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Фролова Н. С. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі в умовах глобалізації/ Н. С. Фролова/ Інтернет-журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ». – 2017 – №3.
2. International trade statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ../../../Downloads/www.intracen.org/itc/market-info-tools/statistics-export-country-product/.

3. Інтернет-магазин Amazon [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.amazon.com
4. Інтернет-магазин EBay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ebay.com.
5. Інтернет-магазин Aliexpress [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aliexpress.ru/home.htm.
6. Онлайн бібліотека з економіки та менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/.
7. Agency of statistics «Statista» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.statista.com

Дон О. Д., Хелашвілі К. Г.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СВІТУ

На даному етапі розвитку сучасних міжнародних економічних відносин міжнародний туризм являє собою одну з найцікавіших сфер для вивчення. Це напрям міжнародного бізнесу, який швидко розвивається. Його розвиток сприяє активному економічному зростанню багатьох країн світу. Вплив міжнародного туризму на економічний розвиток країн вивчають такі українські та зарубіжні науковці, як В. Ф. Кифяк, Л. М. Устименко, П. Гудзя, М. П. Афанасьєв, В. Герасименко та інші.

Проаналізувавши історію розвитку туризму, можна зробити висновок, що Європа стала центром виникнення та розвитку туризму, де він досяг у своєму розвитку рівня розгалуженої індустрії [1].

Існує багато різних факторів, від яких залежить розвиток туристичної сфери країни, розглянемо їх у табл.. 1.

Таблиця 1. Фактори розвитку туристичної індустрії в країнах світового господарства

Фактори	Складові
Людські ресурси	Демографічна ситуація, середня тривалість життя, спроможність соціальної сфери країни забезпечити належний рівень охорони здоров'я, освіти
Природні ресурси	Природні об'єкти всесвітньої спадщини, розмаїття флори та фауни, сприятливі кліматичні умови
Культурні ресурси	Культурна спадщина, фольклор, історичні пам'ятки.
Відкритість кордонів	Доступність до ринків, належна ефективність митного адміністрування та імпорто-експортних процедур, доступність і якість транспортних послуг, інформаційно-комунікаційна інфраструктура, політико-правове забезпечення пересування, рівень охорони і безпеки

Туризм має великий вплив на економічний розвиток, кошти, які вкладають у туризм швидко окуповуються, що робить туризм привабливим з економічної

точки зору. Міжнародний туризм збільшує місцеві доходи, створює нові робочі місця, розвиває всі галузі, пов'язані з виробництвом туристичних послуг, забезпечує зростання рівня життя місцевого населення, збільшує валютні надходження в країну, тому у багатьох країнах туризм входить у першу трійку провідних галузей держави, розвивається швидкими темпами і відіграє важливе соціальне та економічне значення [2].

На даному етапі міжнародний туризм приносить один з найкращих прибутків з усіх галузей економіки. Міжнародні туристичні прибуття за групами країн світового господарства є дуже нерівномірними. Розглянемо їх на рис. 1.

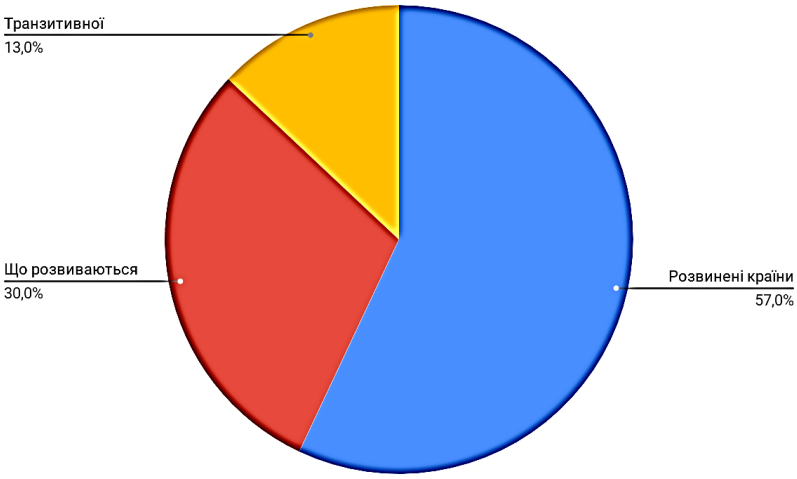

Рис. 1. Розподіл міжнародних туристських прибуттів за групами країн світового господарства у 2018 р., %

З рис. 1 ми бачимо, що на розвинені країни припадає більш половини (57 %) міжнародних туристських прибуттів, на країни, що розвиваються – 30 %, на країни транзитивної економіки – 13 %.

Всесвітньої туристська організація (UNWTO) оприлюднила кількість іноземних туристів у 2019 році, де ми можемо бачити, що їх кількість збільшилась на 6,6 %, відносно попереднього року. Надходження від міжнародного туризму збільшилися на 4,7 % відносно 2018 року [3].

За підсумками розрахунку Індексу міжнародної туристичної конкурентоспроможності TTCI (The Travel & Tourism Competitiveness Index) за 2018 р., 6-те місце топ 10 країн з найвищим рівнем показника займає Європейський туристичний ринок (див. табл. 2).

Таблиця 2. Топ 10 країн світу з найвищим рівнем міжнародної туристичної конкурентоспроможності (The Travel & Tourism Competitiveness Index), у 2018 р. [10]

Місце	Країна	Значення TTCI
1	**2**	**3**
1	Іспанія	5,31
2	Франція	5,24
3	Німеччина	5,22

Продовження табл. 2

1	2	3
4	США	5,12
5	Сполучене Королівство	5,12
6	Швейцарія	4,99
7	Австралія	4,98
8	Італія	4,98
9	Японія	4,94
10	Канада	4,92

З табл.2 ми бачимо, що туристичними лідерами є такі країни, як: Німеччина, США, Велика Британія, Японія, Італія, Франція.

В умовах глобалізації та трансформації світового господарства у кінці XX і початку XXI ст., формування глобального ресурсного, інформаційного, споживчого ринків та переходу розвинених країн до постіндустріальної моделі розвитку міжнародний ринок туристичних послуг виступає вагомим чинником стрімкого розвитку світової економіки. Інші галузі господарства розвиваються також завдяки туризму, який є їх складовою частиною. У країнах, що розвиваються та найменш розвинених країнах міжнародний туризм є вирішальним чинником соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика: навч. посіб. / М. П. Мальська, В.В. Худо. – К.: Центр учбової л-ри, 2017. – 424 с.
2. Луцишин Н. П. Економіка й організація міжнародного туризму: навч. посіб. / Н. П. Луцишин, П. В. Луцишин. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2013. – С.136-137.
3. World Tourism Organization UNWTO [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unwto.org

Дон О. Д., Яцентюк Н. Р.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Світове господарство – закономірний результат розвитку інтернаціоналізації господарського життя, яка охопила не тільки сферу обміну, а й сферу виробництва. Потреби динамічного включення національних економічних систем в світове господарство являють собою в сучасних умовах свого роду глобальну закономірність, яка є проявом загальних глобальних тенденцій, властивих сучасній світовій економічній системі [1].

В Україні певна проблематика входження та віднайдення власних конкурентоспроможних сегментів у світовому ринку розглядається як найважливіша умова

для стійкого розвитку держави і подальшої її інтеграції в глобальну економіку. Таким чином, можна сказати, що виявлення сучасних закономірностей розвитку світового ринку товарів і послуг обумовлює актуальність теми.

Ґрунтовному аналізу світового господарства присвятили свої наукові праці: К. Антонюк, І. Бараненко, І. Гладков, І. Дахно, Ю. Козак, Л. Носач, Б. Одягайло, М. Пазуха, Г. Семенов та інші. Однак, варто зазначити, що у вітчизняній науковій літературі особливості розвитку світового господарства досліджено фрагментарно з концентрацією дослідницької уваги переважно на окремих питаннях.

Початок XXI століття ознаменувався масштабними економічними, політичними і соціальними змінами, які й надали продовжують впливати на розвиток світового господарства, його кількісні та якісні параметри.

Суспільно-політичні і економічні процеси обумовлюють істотні зрушення у світовій економіці, формуючи нові й різноманітні ступені і шляхи її розвитку. Змінюється не тільки світ, а й його розуміння: нині вже досить складно провести чітку межу, яка зовсім недавно ділила його на дві протилежні системи.

У сучасний період недостатньо розуміння неможливості жити в умовах конфронтації – потрібно конструктивне творче мислення, що відповідає новим реаліям. Дана обставина набуває особливої актуальності для української економічної науки, яка має сформувати нове економічне мислення практично у всіх категорій населення [3].

Світова економіка відноситься до числа складних систем, що характеризуються множинністю складових її елементів, ієрархічністю, багаторівневістю, структурністю, нерівномірністю економічного розвитку.

Між країнами існує ієрархія в залежності від рівня їх соціально-економічного розвитку. Розвинені країни мають найбільший вплив на систему світової економіки, займають домінуючі позиції на світових ринках товарів та послуг [3].

Основу системи складає «міжнародне й обмежене рамками окремих держав національне виробництво матеріальних і духовних благ, їх розподіл, обмін і споживання. Кожна з цих фаз світового відтворювального процесу, як в глобальному масштабі, так і в рамках окремих держав, в залежності від їх місця і ролі в цілому впливає на функціонування всієї світової господарської системи» [3].

Список використаних джерел:

1. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: навч. посіб. / Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевський, К. І. Ржепішевський, Н. С. Логвінова, В.М. Осипов. – Київ: Центр навчальної літератури, 2014. – 676 с.
2. Лук’яненко Д. Г. Економічна інтеграція та глобальні проблеми сучасності: навч.-метод. посіб. / Д. Г. Лук’яненко. – К.: КНЕУ, 2015. – 206 с.
3. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: підруч. / В. Є. Новицький. – К.: КНЕУ, 2013.

Дробот А. С.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОЗИЦІЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Зростання темпів експорту продукції та лідерство українських виробників на світових ринках зумовлюють потреби дослідження ефективного позиціювання як підприємства, так і їх продукції. На сьогодні від правильного позиціювання підприємства залежить імідж та успіх компанії на зовнішньому ринку.

Безліч праць вітчизняних та зарубіжних науковців присвячено питанням позиціювання продукції підприємств. Зокрема, праці Козак Л. В., Кошарна П. С., Артюхова К. В. та Бондаренко В.В., Бондар О. І., Петрик О. О., Ансофф І., Грант Р., Келлер К., Котлер Ф., Лаблен Ж.-Ж., Портер М., Фатхудимов Р.

Мета дослідження полягає у аналізі позиціювання українських товарів на зовнішніх ринках.

Позиціонування означає місце, яке бренд, підприємство чи продукт займає у свідомості та підсвідомості клієнта, як підприємство та його продукція відрізняється від продуктів основних конкурентів. Щоб позиціонувати товари або бренди, компанії можуть підкреслити відмінні риси їх бренду, або вони можуть спробувати створити відповідний образ за допомогою маркетингової комбінації. Позиціонування є однією з найпотужніших маркетингових концепцій [13].

На сьогодні позиціювання українських підприємств на зовнішніх ринках зерна можна класифікувати залежно від розміру підприємства, адже великі зернові компанії мають змогу витрачати на маркетингові заходи, відповідно на становлення лідируючих позицій, значні фінансові ресурси, тоді як дрібні зерновиробники досі стикаються з проблемами ефективного позиціювання на зовнішніх ринках. Прикладом ефективного позиціювання підприємства та продукції на сьогодні є один з лідерів з експорту зернових ТОВ «Нібулон». Однією з конкурентних переваг компанії являється оперативне реагування на зміну ситуації на зовнішньому ринку та гнучкий підхід у прийнятті рішень. На разі створена підприємством сучасна та потужна логістична система, що зокрема включає в себе багаторівневу систему контролю та управління якістю, забезпечує йому лідируючі позиції на зовнішньому ринку зерна. Таким чином, підприємство може формувати більш широку експортну номенклатуру товарів порівняно з конкурентами, що надає йому переваги в роботі з кінцевими споживачами сільськогосподарської продукції [11].

Україна здатна консолідувати свою провідну роль як виробника та експортера зерна та збільшити частку перероблених товарів у загальному обсязі виробництва, а значний потенціал для підвищення продуктивності та наявності невикористаної ріллі може сприяти значному зростанню випуску українських зернових товарів та виробництва перероблених товарів.

Виклики позиціонування аграрного сектору :

1) складність у доступі до фінансових ресурсів, обмеження їх можливостей інвестувати в оперативну діяльність та основні фонди.

2) низька продуктивність є результатом обмеженого використання високоякісних вкладень, особливо малих та середніх господарств та браку інвестицій в основні фонди, такі як машини та сховища.

3) непередбачувана торгова політика іноді суперечить кон'юнктурі ринку, караючи фермерів.

4) низька якість зерна також негативно впливає на здатність його переробляти і, зрештою, на загальну конкурентоспроможність сектора.

Україна традиційно є виробником молочної продукції, хоча її розміри та обсяги виробництва зменшуються з часів незалежності. Виробничі витрати в секторі значно нижчі, ніж у більшості країн Євразії. Очікується, що внутрішній ринок сильно зросте в найближчі роки.

Виклики сектору молочної продукції наступні:

1) стандарти якості молока для виробництва продуктів харчування не відповідають стандартам ЄС, і навіть найякісніше українське молоко не експортується в Західну Європу;

2) врожайність молока, хоча і покращується, та все ще менша, ніж в інших ключових країнах-виробниках;

3) структура виробництва: виробництво сирого молока все ще розсіяне, причому 80% виробництва надходить з домогосподарств, які мають менше п’яти корів;

4) рівень інвестицій у цей сектор низький, що перешкоджає необхідним технологічним удосконаленням.

Країни СНД та Близького Сходу вже є ключовими імпортерами української молочної продукції. Українська молочна галузь вже експортує значні обсяги своєї продукції, тому необхідно: узгодити наявний людський капітал з потребами компанії для підвищення як продуктивності, так і якості виробництва сировинного молока; підняти стандарти якості, щоб відповідати стандартам ЄС; сприяти доступу до фінансів, що дозволило б збільшити кількість корів на одне домогосподарство, щоб зменшити кількість контактних пунктів для переробників; залучення великих іноземних інвесторів до галузі переробки молочної продукції шляхом створення довгострокової стратегії навколо двох пріоритетів: поліпшення якості та якості продуктивність виробництва сирого молока та її орієнтація як на внутрішній ринок України, так і до країн ЄС.

Отже, можемо зробити висновок, про те, що позиціювання товару являє собою важливу маркетингову концепцію, і є елементом маркетингової програми будь-якого підприємства, разом з тим будучи фактором впливу на позицію компанії на міжнародному ринку. Найбільшого потенціалу можуть досягти товари в світовому позиціонуванні товари агрокомплексу, в тому числі зернові та молочна продукція.

Список використаних джерел:

1. Підсумки 2016/17 МР: «Нібулон» підтвердив статус лідера на ринку зерна, 2017. – URL : http://www.nibulon.com/news/novinikompanii/pidsumki-2016-17-mr-nibulon-pidtverdivstatus-lidera-na-rinku-zerna.html.
2. Michalski E. Foreign market entry strategy. Oeconomia. 2015.№14 (2). P. 107–117.

Екзархова Е. А., к. е. н. Трифонова О. Д.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Сучасний туризм підпорядковується глобалізаційним процесам, що посилюють взаємозалежність держав та окремих регіонів, прискорюють їх інтеграцію в єдину систему із загальними правилами та нормами економічної, політичної та культурної поведінки. Глобалізація в туризмі характеризується єдиним інформаційним простором для учасників ринку, наявністю споживачів послуг в різних куточках світу, міжнародними представництвами суб'єктів господарювання в туризмі та каналами дистрибуції, розподілом продукції з урахуванням максимально можливої її реалізації – усе це стає причинами нових глобалізаційних викликів.

Основними складовими глобалізації міжнародного туризму є розширення міжнародних економічних зв’язків і посилення інтернаціоналізації у сфері туристичного виробництва, розширення діяльності транснаціональних корпорацій в туристичному бізнесі. Глобалізація туристичної галузі – це процес різкого збільшення міжнародних туристичних потоків, потоків послуг, інформації та технологій, що призводить до зміцнення взаємозв'язків та взаємодії підприємств та організацій туристичного бізнесу по всьому світу [1].

Одним із викликів глобалізації у галузі туризму є прискорення процесів транснаціоналізації у готельному бізнесі, спричинене появою нових компаній і злиттям уже існуючих готельних мереж через високу конкуренцію для створення нових можливостей щодо надання кращих конкурентних переваг своїм клієнтам і власний розвиток. У такий спосіб найбільша готельна мережа в світі Intercontinental Hotels Group, яка тримала свій титул з 2004 р., поступилася лідерством Marriot International, коли останньою у 2015 р. був подоланий рубіж в 1 млн номерів не за рахунок органічного зростання, а у результаті злиття зі Starwood Hotel & Resorts. З того часу і до сьогодні Marriott International є лідером у готельному бізнесі. Також змінилася світова трійка лідерів у результаті появи на ринку Shanghai Jin Jiang, що займає нині друге місце після Marriott International, а на третьому – Hilton Hotels & Resorts [2].

Іншим викликом є транснаціоналізація у ресторанному бізнесі в мережах швидкого харчування. За даними прес-релізів компаній можна виділити 10 найбільших мереж швидкого харчування у світі, які користуються високим попитом як серед власного населення, так і серед туристів: лідером є McDonald’s (понад 37 тис. ресторанів у світі), чистий прибуток якого зріс у 2019 р. на 1,71%, і склав 6,025 млрд дол.; Starbucks (понад 27 тис. кав’ярень); Yum! Brands (KFC, Pizza Hut, Taco Bell, WingStreet) налічує понад 43 тис. ресторанів у 125 країнах; Restaurant Brands International (Burger King, Tim Hortons) – понад 25 тис. ресторанів; Chipotle Mexican Grill (2,5 тис. місць); Yum China Holdings (4,4 тис. місць у 1100 містах по всій території Китаю); Darden Restaurants (понад 1,5 тис. місць); Luckin Coffee (4,3 тис. місць); Domino’s Pizza (11,6 тис. ресторанів); Dunkin’ Donuts (11 тис. місць) [3].

Відбулись зміни й у сфері авіації, утворилась нова форма авіаційного партнерства – авіаційні альянси. Так сформувалась глобальна тріада – Star Alliance, Sky Team та Oneworld – куди входять 52 авіакомпанії [4], що контролюють близько 60% світового пасажирського потоку, охоплюючи Азію, Америку, Африку, Європу, Австралію та Океанію. Причиною створення альянсів авіакомпаній є очікування синергетичного ефекту, тобто отримання більшої ефективності від спільної роботи, ніж можна досягти окремими компаніями. Сьогодні велика частка глобальних авіаперевезень припадає на країни реєстрації членів глобальних альянсів – це США, Великобританія, Японія, Франція, Канада, Німеччина та Італія.

Характерною особливістю глобалізаційного процесу в туристичній галузі, що сприяє розвитку партнерських відносин, є зростаюча роль сучасних інформаційних технологій, зокрема наявність на ринку туристичних агентств, що надають туристичні послуги в режимі онлайн за допомогою мережі Інтернет.

Таким чином, трансформації у туристичній галузі є частиною глобалізаційних процесів, що породжують нові виклики і створюють нові можливості для розвитку сфери туризму, оскільки туристичний потік між країнами сприяє збільшенню потоку капіталу, товарів та інформації з однієї країни в іншу, розвитку торгівлі, транспортних та комунікаційних систем, тобто туризм сприяє розвитку як економік окремих країн, так і світу взагалі.

Глобалізація відносин у туристичній галузі є процесом, зумовленим зростанням мобільності населення планети внаслідок виникнення та поширення інформації, комунікаційних технології; появою нових форм міжнародної економічної діяльності на основі технологічного та культурного об'єднання світу; лібералізацією відносин світової економічної діяльності на тлі соціально-економічних змін у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. International Tourism Highlights, 2019 Edition. URL: https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152
2. Global hotel ranking 2019. URL: https://hospitality-on.com/en/hotel-ranking/global-hotel-ranking-2019-who-are-industrys-supermajors
3. The World's 10 Biggest Restaurant Companies. URL: https://www.investopedia.com/articles/markets/012516/worlds-top-10-restaurant-companies-mcdsbux.asp
4. Airline Alliances. URL: https://www.justtheflight.co.uk/airlines/alliances.html

Жорник О. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕКСПОРТ ПШЕНИЦІ: ДОСЯГНЕННІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ЗЕРНОВИХ

Україну вважають державою з високим виробничим потенціалом в сільському господарстві, яке є лідером у формуванні українського експорту та як наслідок важливим фактором зростання національної економіки. Завдяки вигідному геополітичному розміщенню і наявності значних природних ресурсів, можливості

України щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів сільського господарства досить привабливі та перспективні [1].

В загальному експорті сільськогосподарської продукції виділяють три основні групи: тварини і продукти тваринництва, продукти рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження. Декілька років поспіль лідируючи позиції займає експорт продуктів рослинного походження (близько 65% загальної суми сільськогосподарського експорту). При цьому, експорт зернових культур складає майже 50% експорту продуктів рослинного походження та більше 20% загального обсягу експорту усієї продукції України.

Серед зернових культур, що експортуються Україною, значну частку займає пшениця, що дозволило нашій країни зайняти лідируючі позиції на європейському ринку зернових. Крім країн Європейського союзу важливими імпортерами української пшениці є Єгипет, Індонезія, Бангладеш та інші країни.

В Україні 2019/2020 маркетинговий рік став найуспішнішим за останні чотири роки. Рекордний обсяг виробництва 29 млн. т. став можливим за завдяки вдалої перезимівлі, сприятливим погодним умовам у травні-червні (оптимальний температурний режим та достатність опадів). Зазначені фактори добре вплинули на врожайність, яка склала 4.1 т/га, що на 10% більше попереднього року. За прогнозними оцінками експертів очікується, що експорт досягне пшениці в 2019/2020 м.р. досягне 20.5 млн. т, що на 28% більше минулого року.

Таблиця 1. Баланс ринку пшениці України

Маркетинговий рік / Показник	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Площа, млн т	6.5	6.6	6.7	7.1
Врожайність, т/га	4.2	4.1	3.7	4.1
Виробництво, млн т	*26.8*	*27.0*	*25.1*	*29.0*↑
Імпорт, млн т	0.0	0.1	0.1	0.1
Експорт, млн т	*18.1*	*17.8*	*16.0*	*20.5*↑
Споживання, млн т	10.3	9.8	8.8	8.9
– в їжу	6.7	6.5	6.3	6.1
– в корм	3.6	3.3	2.5	2.8
Кінцеві запаси, млн т	1.8	1.2	1.6	1.3

Важливо в частині оцінки експортного потенціалу враховувати особливості ціноутворення на ринку зернових. Основними факторами, що сприяють зниженню цін на ринку пшениці є наступні:

– зростання врожайності в ЄС, Росії, Україні, Австралії, Канаді (дощі в травні забезпечили хороший стан озимих культур);

– зростання світових кінцевих запасів (коефіцієнт запаси / споживання на кінець 2019/2020 маркетингового року прогнозується вищим);

– укріплення гривні по відношенню до іноземних валют.

Національні зернотрейдери збільшували попит для виконання контрактів, тоді як виробники намагались притримати продажі в очікуванні кращої ціни, однак сезонний пік вже пройдено, отже прогноз цін є нейтрально-негативним.

Хоча Україна є одним з головних експортерів зерна у світі, але, на жаль, на світовому ринку вітчизняну пшеницю вважають другосортною. Тож в основному наша країна є постачальником фуражного зерна. Як показує структура експорту України, частина продаж зерна першого та другого класу за кордон незначна – близько 20%. Продаючи фуражне зерно країна отримує значно менше ніж могли б отримати з продажу якісного. Для покращення ситуації Україні потрібно оновити стандарти якості зерна, які в нашій країні залишалися незмінними з 1992 року, що є неприйнятним для сьогодення. Однією з проблем нашої країни є те, що ми не переробляємо сировину, а просто продаємо її в чистому вигляді. Глибока переробка сировини дозволить заробляти на доданій вартості. Продаж вже готової муки або макаронів буде значно вигіднішим за звичайне зерно.

Список використаних джерел:

1. Рябук К. П. Аналіз експорту продукції агропромислового комплексу України/ К. П. Рябук, І. В. Тімар// Матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Наукові дослідження у Східній Європі» (8 грудня 2017 року). Т. 1. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – С. 224–227.
2. Зерно аграріїв України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ambarexport.ua/ru/blog/wheat-for-export-requirements-standards
3. Торгівля та біржова діяльність в Україні: проблеми і стратегії розвитку: колект. моногр. / за заг. ред. Т. В. Гринько. – Дніпро : Біла К. О., 2018. – 400 с.
4. Державна служба статистики. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

Запорожець О. І.

Hochschule Mittweida University of Applied Sciences (Німеччина)

ЕКОНОМІЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ІСПАНІЇ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Економіка Іспанії за останні десять років пережила значні зміни: з країни «другого ешелону» вона перетворилася в країну з високим рівнем життя, соціальної захищеності та з прогресивною технологією. Процес глобалізації останніх років позитивно вплинув на іспанську економіку. Сьогодні економіка Іспанії − експортно-орієнтована, високотехнологічна, інтернаціоналізована та конкурентоспроможна. Насамперед, це переконання відображує показник ВВП країни. Іспанія – одна з лідуючих країн Європи за показником ВВП. Цей показник невпинно зростає: за даними Національного інституту статистики в 2017 році ВВП виріс на 3,1% в порівнянні з минулим роком, що становить 1,3 трлн дол. США, а в 2019 році зріс до 1,426 трлн дол. США [1]. ВВП Іспанії в розрахунку на душу населення за ПКС представлено на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка ВВП на душу населення Іспанії (в поточних цінах, ПКС) у 2008-2019 рр.
Складено автором на основі [1]

Згідно доповіді про світові інвестиції за 2019 р., що опублікована UNCTAD, Іспанія займає 9-е місце в світі за припливом іноземних інвестицій в 2018 р. (17-е місце в 2017 р.). У 2018 р. приплив іноземних інвестицій склав 43,6 млрд дол. США, здебільшого завдяки економічному зростанню починаючи з 2014 р. (рис. 2). Найбільшою угодою стало придбання іспанського оператора автодоріг Albertis компаніями Atlantia (Італія), ACS (Іспанія) і Hochtief (Німеччина) за 23 мільярди дол. США. Запаси іноземних інвестицій з 2017 по 2018 рік збільшилися на 2,1% і досягли 659 мільярда доларів США [2].

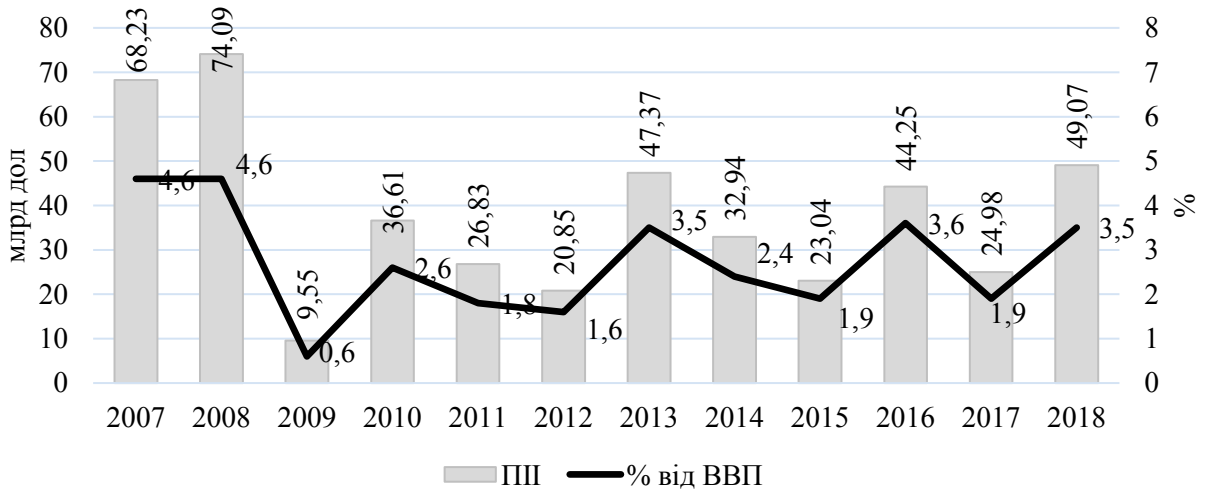

Рис. 2. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Іспанії у 2007-2018 рр.
Складено автором на основі [1]

Основними сферами інвестування в економіку Іспанії є виробництво, фінансові та страхові послуги, енергопостачання, оптова та роздрібна торгівля, інформація

та комунікації. Близько 70% інвестиційних потоків плинуть до Іспанії з таких країн як Нідерланди, Люксембург, Великобританія, Франція, Німеччина та Італія [3].

До сильних сторін країни з точки зору привабливості для інвестування можна віднести реструктуризований фінансовий сектор, бум у сфері туризму, високоефективну транспортну мережу, розвиток відновлюваних джерел енергії, культурну близькість до Латинської Америки, а також наявність низки іспанських транснаціональних компаній. Іспанія також прагне стати одним з провідних світових гравців у сфері наукових досліджень. Значну частку в структурі іноземних інвестицій в Іспанії становлять вкладення в житлову і комерційну нерухомість. У 2015 р. Іспанія вперше ввійшла в п'ятірку країн з найвищим рівнем інвестиційної привабливості житла. Позитивну роль також зіграли і законодавчі зміни. З 2013 р. кожен, хто купує житло в Іспанії на суму від 0,5 млн євро, вправі претендувати на отримання постійного місця проживання в більш короткі терміни[4].

Слід зазначити основні важелі для інвестування в економіку Іспанії:

– швидка реєстрація угод;
– невеликі податки;
– низький рівень корупції;
– відносно дешеве житло;
– великий вибір нерухомості і бізнес-проектів;
– швидка окупність бізнесу;
– євро-зона;
– «прозорість» законів;
– можливість співпраці з компаніями з інших країн ЄС.

В опублікованій Всесвітнім банком доповіді «Ведення бізнесу в 2020 році» Іспанія зайняла 30-е місце з 190 країн, стабільне в порівнянні з попереднім роком [5]. Крім того, згідно з дослідженням іспанського агентства з експорту та інвестицій ICEX, більше 90% іноземних компаній, що працюють в країні, очікують збільшення або збереження своїх інвестицій в 2020 році [3].

Список використаних джерел:

1. Національний інститут статистики Іспанії INE [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ine.es/
2. United nations conference on trade and development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://unctad.org/
3. ICEX España Exportación e Inversiones (Іспанія експорт та інвестиції) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.icex.es/
4. Ministeriode Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación (Міністерство закордонних справ, Європейського Союзу та співробітництво) http://www.exteriores.gob.es/
5. Doing Business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.doingbusiness.org/.

Д. е. н. Іванов Р. В., Олексієнко В. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТЕОРІЯ ІГОР: ЇЇ СУТЬ ТА МІСЦЕ В ЕКОНОМІЦІ

В сучасному світі в багатьох сферах господарської діяльності ми все частіше зустрічаємося з необхідністю прийняття рішень і у більшості випадків приймати рішення доводиться в умовах невизначеності. Пошук раціонального їх обґрунтування забезпечується використанням економіко-математичних моделей та методів, які за своїм цільовим призначенням поділяють на теоретико-аналітичні та прикладні.

При цьому, головним інструментом розв'язування задач про вибір рішення в умовах економічної невизначеності слід вважати теорію ігор.

Існує багато різних тлумачень поняття «теорія ігор». Розглянемо деякі з них, наведені в табл. 1.

Таблиця 1. Трактування поняття «теорія ігор»

Поняття	Автор	Особливості	Трактування
Теорія ігор	Р. Ауман [1]	Підхід до формування раціональної поведінки	Теорія ігор – це теорія раціональної поведінки людей з не співпадаючими інтересами
	В. Васильев [2]	Розділ математики	Теорія ігор – це теорія математичних моделей для прийняття оптимальних рішень в умовах конфлікту
	М. Губко, Д. Новіков [3]	Економічний контекст	Суть теорії ігор полягає в тому, щоб допомогти економістам зрозуміти та передбачити те, що буде діятися в економічному інтер'єрі

Зацікавлює той факт, що запропоновані в декларативній та описовій формі у пам'ятках давньої та середньовічної, зокрема релігійної, літератури шляхи розв'язування окремих соціально-економічних проблем, в наш час отримують строго наукові підтвердження. Так, лише сучасні досягнення в теорії ігор дали можливість пояснити рекомендації, щодо описаних в Талмуді проблемних ситуацій, зокрема, задачі розподілу спадщини, про що згадував у своїй нобелевський лекції Р. Ауман [1].

Ідеї математичної теорії конфлікту інтересів, започатковані в роботах А. Курно і Ж. Бертрана, були розвинені Е. Ласкером, Е. Цермело, Е. Борелем та узагальнені в роботі Дж. Неймана і О. Моргенштерна, яка стала хрестоматійною для економістів кількох поколінь [4].

Автори представленої роботи не ставили собі за мету перелічувати усі вагомі надбання та перспективні напрямки досліджень економіки апаратом теорії ігор. Достатньо сказати, що в останні десятиріччя близька двадцяти вчених, серед яких

Р. Ауманн, Д. Неш, Л. Шеплі, Дж. Стігліц, Л. Гурвіц та ін., стали Нобелевськими лауреатами з економіки за досягнення в області теорії ігор та економічної теорії.

Цей представницький перелік свідчить про те, що методи теорії ігор панують в царині широкого класу задач, таких як: політика, економіка монополій, міжнародні ринкові відносини, стратегія військових дій тощо.

Характерним прикладом такого застосування можна вважати роботу ще одного Нобелевського лауреата, а вірніше лауреатки Е. Остром, в якій за допомогою дерева ігор ілюструються різні форми використання спільних природних ресурсів [4].

Розглянемо застосування теорії ігор на різних рівнях економічної діяльності [5]:

– мікрорівень: суб'єкти господарювання використовують теорію ігор за для створення математичних моделей торгів та аукціонів, у плануванні рекламних компаній;

– проміжний рівень: на цьому рівні теорію ігор застосовують для визначення виробничої поведінки фірм як на рівні продукту, так і на рівні його виробництва, для формування цін на конкурентних ринках, в обмінних і торгових операціях;

– макрорівень: використання теорії ігор проводиться для планування монетарної політики та для моделювання конкурентоспроможності країн та торгівельної політики держав.

Звичайно, цим застосування теорії ігор не вичерпується. Апарат теорії рівноваги та теорії ігор став основою для створення сучасних теорій міжнародної торгівлі, оподаткування, суспільного блага, монетарної економіки, теорії виробничих організацій [6].

Саме тому слід вважати, що широке застосування теорії ігор для економічного розвитку України буде мати позитивний ефект.

Список використаних джерел:

1. Aumann R. J. Lectures on Game Theory/ R. J. Aumann. – San Francisco: Westview Press, 1989. – 120 с.
2. Васильев В. А. Модели экономического обмена и кооперативные игры / В. А. Васильев. – Новосибирск: Изд-во НГУ, 1984. – 96 с.
3. Губко М. В. Теория игр в управлении организационными системами / М. В. Губко, Д. А. Новиков. – М.: ИПУ, 2005. – 138 с.
4. Іванов Р. В. Щодо моделювання економічної поведінки домогосподарств як відкритої соціально-економічної системи / Р. В. Іванов // Бізнес-інформ. – 2014. – №2. – С.111-115.
5. Шиян А. А. Теорія ігор: основи та застосування в економіці та менеджменті / А. А. Шиян. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 126 с.
6. Гладкова Л. Застосування теорії ігор в економіці / Л. Гладкова, М. Наумова // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2013. – Вип. 4(2). – С. 16-21.

Ілюхіна В. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Міжнародна міграція викликає гостру політичну полеміку в усьому світі, а враховуючи її соціо-демографічну природу, має виключне геоекономічне значення, адже переміщувані людські ресурси формують трудовий та демографічний потенціал країн та регіонів, посилюючи дисбаланс територіального, ґендерно-вікового та професійного розподілу. Сучасні динамічні умови глобального економічного середовища вимагають від країн та регіонів побудови та реалізації дієвої геоекономічної стратегії, невід'ємною частиною якої стає управління людськими ресурсами та їх міграцією. Нині міжнародна міграція набуває все більшого поширення – у 2015 р. кількість міжнародних мігрантів у світі сягнула рекордної позначки 244 млн осіб (232 млн осіб – у 2013 р.), що становить 3% всього населення планети. Разом з тим, зростає і вимушена міграція – у світі налічується 15,1 млн біженців; причинами цього є і економічні негаразди, і загострення військово-політичних конфліктів, і кліматичні зміни. Економічно-соціальне значення міжнародної міграції виявляється у сприянні подоланню бідності населення – сума грошових переказів міжнародних мігрантів у країни їх походження у 2015 р. становила більше 581 млрд дол. США, понад три чверті з яких спрямовувались в країни з низькими та середніми доходами [1]. Активізації міжнародної міграції сприяє усунення інституційних бар'єрів міжнародної мобільності людських ресурсів, проте численні кризові явища (нелегальна міграція, торгівля людьми, тінізація доходів мігрантів, гуманітарні проблеми, соціальна та безпекова напруга) свідчать про недоліки інституційного середовища формування та реалізації міграційної політики країн, а поглиблення економічної інтеграції у менш розвинених регіонах світу вимагає побудови регіональної міграційної політики як елементу геоекономічних стратегій регіональних інтеграційних об'єднань.

Основним негативним наслідком міжнародної міграції людських ресурсів є міграція молодого населення, що призводить до погіршення демографічної ситуації країни. В наслідок цих процесів падають показники народжуваності населення, втрачаються висококваліфіковані спеціалісти, українські емігранти позбуваються трудової кваліфікації [2].

За даними Державної служби статистики, основними країнами призначення українських працівників-мігрантів є сусідні країни – Росія, Польща, Чехія, Угорщина, а також країни Південної Європи (Італія, Іспанія, Португалія). Чимало трудових мігрантів перебувають у приймаючих країнах нелегально. Так найбільша кількість нелегальних мігрантів перебуває у Польщі (56,2%) та Італії (36,2%). Серед країн з найвищою часткою (більше половини) легальних трудових мігрантів з України – Чеська Республіка, Португалія (80%) та Іспанія [3; 4]. Аналіз статистичних даних міграційного руху населення за 2014–2019 рр., що представ-

лений на рис. 1, свідчить, що в 2016 році спостерігається зниження показників міграції, а у 2018 році чисельність мігрантів за кордон була найбільшою.

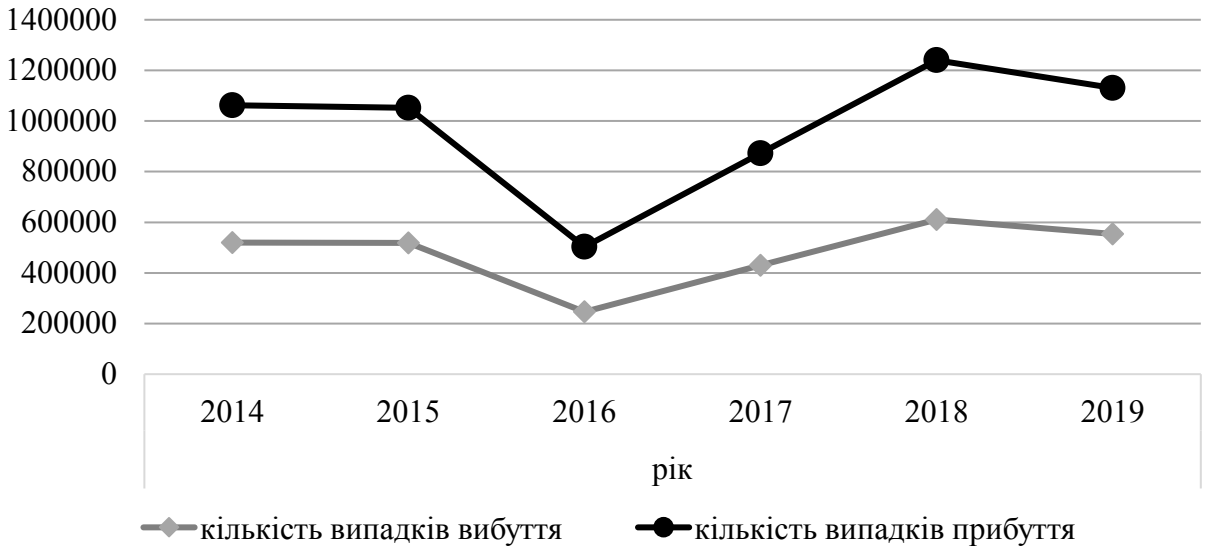

Рис. 1. Міграційний рух населення України 2014–2019 рр., осіб.

Складено за даними [5]

Вплив геоекономічних трансформацій на процеси міжнародної міграції людських ресурсів полягає у наступному:

1) регіоналізація економічного розвитку (посилення регіональної інтеграції) обумовлює трансформацію векторів міжнародних міграцій;

2) міжнародні інституційні суб'єкти регулюють економічні процеси, в т. ч. міграцію людських ресурсів на глобальному та регіональному рівні;

3) транснаціоналізація бізнесу є передумовою руху кваліфікованої робочої сили між структурними підрозділами транснаціональних корпорацій, зокрема міграцію високо кваліфікованих людських ресурсів;

4) науково-технічний розвиток сприяє впровадженню інновацій та трансферу технологій, створює передумови для зміни кон'юнктури ринків робочої сили;

5) розвиток сфери інформації та телекомунікацій посилює комунікативні зв'язки в межах міграційних мереж та в ході міграційних переміщень;

6) глобальні міста, характеризуючись високою концентрацією продуктивних сил на своїй території та інвестиційною привабливістю.

Список використаних джерел:

1. Global migration trends factsheet / International Organization of Migration. URL: http://gmdac.iom.int/global-migration-trends-factsheet
2. Малиновська О. Наслідки міжнародної міграції населення України та політико-управлінські дії щодо їх врегулювання; Національний інститут стратегічних досліджень. 2016. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/562/.
3. Зовнішня трудова міграція населення України, 2017 р. URL:http://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/mp.htm

4. Зовнішня трудова міграція населення України [Електронний ресурс] / Open Ukraine, Благодійний фонд Арсенія Яценюка. – Режим доступу: http://openukraine.org/ua.
5. Офіційний сайт державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.ukrstat.gov.ua/

Кобеляцький О. Ю., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

UKRAINE'S MIGRATION POLICY IN THE CONTEXT OF THE GLOBALIZATION OF MIGRATION PROCESSES

In the context of global intensification of migration processes and active participation of the population of Ukraine in such processes, the need for effective state regulation in this area is increasing, which is a prerequisite for using the positive potential of migration, minimizing its negative consequences, ensuring the rights and freedoms of migrants. Improving migration policy is an important national policy priority within the internal and external vectors of the Ukrainian economy [2].

An important prerequisite for effective implementation of migration policy is the assessment of migration processes in the country, the intensity of which in Ukraine is shown by the number of persons who have left and arrived, which determine the statistics of emigration and immigration. The strategic goals and political objectives of Ukraine's migration policy are shaped by the influence of the following national systems and subsystems of the Ukrainian economy: the legal system of Ukraine; socio-cultural system; demographic and ecological systems of Ukraine [1].

In the current context of globalization of international migration processes, the very low standard of living in the country, which is now observed in Ukraine, is the cause of emigration. That is why the current national migration policy should be aimed at raising the standard of living of the population at the expense of wage growth. The need to improve border controls for persons adapted to changing migration flows and integrated border management capabilities; strengthening the control over the compliance with migration legislation within the country – they occupy important positions in the direction of ensuring the effective implementation of Ukraine's migration policy [3].

Implementation of the proposed measures to improve Ukraine's migration policy will minimize negative phenomena in migration processes and will increase the effectiveness of Ukraine's migration policy implementation, both at the national and international levels [4]. The established effective mechanism for regulating migration processes, taking into account national security requirements, will create opportunities to use the positive effects of migration for the needs of the national economy.

In the current conditions of globalization of international migration processes, the very low standard of living in the country, which is now observed in Ukraine, is the main cause of emigration. Today's national migration policy should be aimed specifically at improving the standard of living at the expense of wages. Approved by the Government of Ukraine, the Strategy of the State Migration Policy of Ukraine for

the period up to 2025 defines as necessary the creation of the necessary conditions for the return and reintegration of Ukrainian migrants into Ukrainian society, which is extremely important and necessary for Ukraine. The Strategy also prioritizes the reduction of administrative barriers to freedom of movement in Ukraine; promoting legal migration to Ukraine in line with the country's social policies and economic development; improving border control of persons adapted to variable migration flows and integrated border management capabilities; strengthening control over compliance with migration legislation within the country [5].

Thus, Ukraine's active participation in world migration processes requires solving the problems of international legal regulation of labor migration, which necessitates its interaction with various subjects of international economic relations, in particular, individual countries and international organizations. The problems of implementation of the migration policy of Ukraine are reduced to the need to improve the measures of public administration and monitoring of migration processes, due to political and socio-economic factors affecting the situation in Ukraine.

Список використаних джерел:

1. Баланда А. Соціально-економічні фактори зумовленості міжнародної міграції населення. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. №3. С. 4-8.
2. Грішнова О. А. Динаміка змін соціально-трудових відносин під впливом глобалізацій них тенденцій. *Регіональна економіка*. 2016. №1. С. 7-14.
3. Кислицина О. В. Сутність міжнародної економічної міграції та її особливості в умовах глобалізації. *Економічний часопис XXI*. 2017. № 11/12. С. 33-36.
4. Кочергіна Н. Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на державну міграційну політику України. *Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. Економіка*. 2017. № 109. С. 23-27.
5. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р. Урядовий портал: вебсайт. URL: https://www.kmu.gov.ua. (дата звернення 04.03.2020)

Коваленко А. Е., к. е. н. Ставицька А. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

OPPORTUNITIES FOR REALIZATION UKRAINE'S EXPORT POTENTIAL ON THE WORLD MARKET

The export potential of a country is closely linked to its competitive advantages in the international market and depends on the geographical location of the country; economic, natural-climatic, socio-cultural, infrastructural, scientific, innovative, labor, technological, investment and historical conditions of activity of economic entities; the legal, political and economic environment of conducting international business.

It is determined that Ukrainian exports are characterized by a relatively smaller share of high-level industrial production and a higher share of metallurgical production, as well as agriculture and food production. The export potential of a country is closely linked to its competitive advantages in the international market and depends on the geographical

location of the country; economic, natural-climatic, socio-cultural, infrastructural, scientific, innovative, labor, technological, investment and historical conditions of activity of economic entities; the legal, political and economic environment of conducting international business [1].

From year to year, Ukraine's foreign trade in goods and services show significant fluctuations, which are triggered by a number of external and internal negative factors. The Ukrainian economy is characterized by a high level of «openness», which creates a certain instability and dependence of Ukrainian producers on foreign trade in world markets. The structure of Ukrainian exports of services is dominated by transport (40.9%) and business services (14.0%), travel-related services (19.8%). The negative trade balance has been observed since 2016, meaning Ukraine's export potential has begun to lose its position in world markets. The balance of trade in goods in 2018 amounted to $ 9.9 billion. USA. Increased trade between Ukraine and EU countries has not led to positive changes in the structure of Ukraine's export potential. Further implementation of the initial strategy of developing Ukraine's export potential will have a positive impact on the degree of its participation in world markets, increase the role and interest of national producers in foreign trade [2; 3].

The tendency for a decrease in the share of the CIS region in foreign trade of Ukraine (from 2013, 40.1% to 2018, 19.1%) and a simultaneous increase in the share of EU-28 (from 2013, 29% to 2018, 40%) is a kind of export reorientation. Ukraine's potential in world markets, while changing the conditions of trade [2].

On the whole, Ukrainian exports are characterized by a relatively smaller share of high-level industrial production and a higher share of metallurgical production, as well as in agriculture and food production. The structure of Ukrainian exports of services is dominated by transport (40.9%) and business services (14.0%), travel-related services (19.8%) [3].

The share of material resources processing services in Ukrainian exports (8.5%) is more than three times the global figure (2.5%). At the same time, the growth rates of Ukrainian exports of these services in absolute (pace) and relative (share in exports) dimensions were significantly ahead of the corresponding world indicators [3].

An analysis of Ukraine's export potential indicates that on average about 23.3% of goods and services produced in Ukraine go to foreign sales. Metallurgical production (72.8%), manufacture of electrical equipment (68.3%), motor vehicles, trailers and semi-trailers (61.7%), extraction of metal ores (55.8%) are of the highest importance in the export potential of commodity groups, chemical industry (50.7%), textile production (48.4%) [3].

To change the current situation it is necessary to carry out innovative restructuring of production, stimulate inflow of investments and introduce more effective methods of regulating access to the domestic commodity market. That is why the urgent task at the state level is to minimize the negative phenomena in the structure of foreign trade of Ukraine and to solve the related problems. Some effects are possible due to the innovative restructuring of production facilities, in particular by stimulating the inflow of foreign investment into the national economy.

Список використаних джерел:

1. Нікітіна А. В., Юдіна І. В. Удосконалення теоретико-методичних основ експортного потенціалу підприємства. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Вип. 34. С. 24-27. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/7.pdf (дата звернення 14.03.2020).
2. Романенко В. А., Лебедева Л. В. Зовнішня торгівля України з ЄС: тенденції, проблеми перспективи. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. № 9. С. 71-77. URL http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/11.pdf (дата звернення 14.03.2020)
3. Географічна структура зовнішньої торгівлі України. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL https:// www.ukrstat.gov.ua. (дата звернення 14.03.2020).
4. Лиськова Л. М. Підвищення експортного потенціалу України як передумова досягнення цілей регіональної торговельно-економічної співпраці. *Європейські перспективи*. 2014. №9. С. 12-18. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2018/31318/evpe_2014_9_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 14.03.2020).

Кузьміна М. Р., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ВИРОБНИЧИХ МЕРЕЖ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Інтенсифікація інтеграційних процесів у галузі виробництва зумовлює появу більш складних організаційних форм, а саме міжнародних виробничих мереж. Згідно з даними ЮНКТАД більше ніж 80% світової доданої вартості створюється саме в рамках МВМ. Однак в Україні такі структури не є поширеними, і досвід їх функціонування невідомий. Не розв’язаним є завдання ефективної інтеграції національних підприємств у світовий виробничий процес, локалізації виробництва та створення більшого обсягу доданої вартості в ланцюгу [1].

Міжнародні виробничі мережі являють собою організовані у глобальному масштабі ланцюги взаємопов’язаних функцій та операцій, завдяки яким товари і послуги виробляються та поширюються [2]. Це поняття, як і саме явище, є відносно новим в економічній літературі, а його появу пов’язують із початком XX ст., коли окремі суб’єкти господарювання почали шукати нові найбільш оптимальні види взаємовідносин, котрі не можна однозначно схарактеризувати як ринково-контрактні відносини або як відносини в межах внутрішньофірмової вертикалі.

Для успішного економічного розвитку та зростання міжнародна виробнича мережа повинна ефективно використовувати власний інтеграційний потенціал та враховувати фактори внутрішнього та зовнішнього середовища.

За такою активізації міжнародних економічних відносин процеси діджиталізації сучасного виробництва виступили потужним чинником розвитку форм міжнародної виробничої кооперації. Вони виявили переваги мережних форм організації економічних відносин, які супроводжуються переходом до зв'язків горизонтального типу між учасниками процесу виробництва кінцевої продукції, передачею повноважень прийняття тактичних управлінських рішень. Як наслідок, на сучасному етапі розвитку міжнародної економіки динамічно розвиваються форми міжфірмової виробничої кооперації [3].

Цифрові технології та процеси мають далекоглядне значення та наслідки для організації роботи, виробництва та торгівлі, розширення існуючих організаційних і географічних фрагментацій в знаннях, інтенсивності бізнес-функцій тощо. Для глобального виробництва та глобальних компаній, діджиталізація впливає на всі сегменти ланцюгу поставок, від вхідної логістики до постачання готової продукції та управління внутрішніми процесами.

Ключові технології, що є основою цифрової економіки, включають в себе вдосконалену робототехніку, штучний інтелект, Інтернет речей, хмарних обчислень, аналіз баз великих даних, тривимірний (3D) друк та електронні платежі. Хоча більшість країн, що розвиваються, перебувають на самому ранньому етапі використання цих технологій, для них важливо краще розуміти їх можливі наслідки [4].

До позитивних наслідків глобалізації міжнародних виробничих мереж можна віднести:

- поглиблення спеціалізації великих господарських суб'єктів у межах світової економіки;
- здатність зекономити на масштабах виробництва, що призводить до скорочення витрат і, відповідно, до зниження цін на продукцію на світових ринках;
- посилення конкуренції, яка сприяє розвитку нових технологій у міжнародних економічних відносинах;
- мобілізацію більшого обсягу світового фінансового капіталу з меншими затратами.

Таким чином, для створення сприятливих перспектив розвитку міжнародних виробничих мереж країнам доцільно проводити більш дієву та збалансовану зовнішню політику з усіма потенційними партнерами у межах міжнародних економічних відносин. Водночас вагомою передумовою для формування надійних перспектив розбудови перспективних напрямків розвитку міжнародних виробничих мереж має стати реалізація політики збалансування задоволення потреб внутрішнього ринку за рахунок власного виробництва, а також диверсифікація напрямів промислової кооперації в контексті ефективного виробництва з урахуванням економії ресурсів праці.

Список використаних джерел:

1. Гетьман Л. Г. Бізнес-середовище міжнародної економічної діяльності на сучасному етапі. *Ефективна економіка.* 2017. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5397 (дата звернення 14.03.2020).
2. Конрад Ю. В. Оцінка ефективності функціонування міжнародних виробничих мереж. Економіка і регіон. 2015. № 5. С. 126-130.
3. Орєхова Т. В., Тертичний Я. С. Драйвери трансформаційних міжнародних виробничих систем в умовах діджиталізації глобальної економіки. *Економіка і організація управління*. 2017. №3 (27). С. 29-38.
4. Федун І. Л., Генералов О. В. Економічна глобалізація та формування міжнародних виробничих мереж. *Економіка і суспільство*. 2018. №15. С. 71-77.

Личкатий В. О., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Економічне зростання пов'язане з позитивною динамікою зміни абсолютних та відносних показників реального ВВП. Саме тому воно виступає важливою умовою розвитку з одного боку, а з іншого – підставою з формування економічних, соціальних та природних умов для забезпечення якісних змін рівня та якості життя населення.

Отже, економічне зростання виступає важливою макроекономічною категорією, яка є показником не лише абсолютного збільшення обсягів суспільного виробництва, але і здатності економічної системи задовольняти зростаючі потреби, підвищувати якість життя. Це поняття пов'язане з кількісною зміною обсягів виробництва і споживання ВВП. Саме тому важливо слідкувати за змінами ВВП і темпами зростання економік країн світу [1].

За прогнозами міжнародних фінансових організацій, у перспективі наступних 10 років темпи зростання світової економіки будуть стабільні – на рівні 3% щорічно [2].

Таблиця 1. Темпи зростання окремих економік світу, у %

Країни	2020 р.	2021 –2025 рр.	2026 – 2030 рр.
США	2,2	2,1	2,1
Південна Корея	2,7	2,0	2,0
Велика Британія	1,6	1,7	1,2
Країни Єврозони	1,7	1,2	1,1
Китай	6,1	5,4	5,0
Україна	2,7	3,4	3,4

Джерело: [2].

За даними USDA, країни, що розвиваються, у перспективі 10-12 років скорочуватимуть відставання від розвинених, нарощуючи питому вагу у світовому ВВП з 38% до 48% у 2030 р. [2]

Таким чином, саме країни, що розвиваються, постануть драйвером зростання світової економіки і споживчого попиту у світі, що зможе відкрити можливості для України з погляду потенційної співпраці, зокрема в отриманні нових ринків збуту для української продукції.

За оцінками експертів [3], до 2030 р. перелік найбільших економік світу істотно не зміниться. Лідерство належатиме тим країнам, які вже сьогодні виграють світову конкуренцію в технологіях та інноваціях, є лідерами в дослідженнях і розробках нових технологій.

За обсягом реального ВВП найбільшою економікою у світі є США (станом на кінець 2018 р.). Згідно з оцінками USDA, США зможуть зберегти лідерство до 2030 р. Однак розрив між США і Китаєм скоротиться до мінімуму. Індія витіснить Німеччину з четвірки лідерів, а Індонезія наздожене Росію [3].

Економічне зростання буде пов'язане із цілковитою автоматизацією процесів, збільшенням продуктивності праці та впровадженням принципово нових бізнес-моделей і технологій, зокрема цифрових платформ, цифрових екосистем, технології «Індустрії 4.0».

В короткостроковій перспективі, інформаційні та інноваційні технології, зокрема штучний інтелект, зможуть вирішити багато соціальних проблем, які пов'язані із задоволенням базових потреб людини. Купівельна спроможність населення зростатиме за сталих умов розвитку світової економіки.

Україна зможе з'явитися на світовій мапі ВВП й увійти в ТОП лідерів світової економіки до 2030 р. тільки в тому разі, якщо зробить інноваційний технологічний стрибок, підвищить в понад 10 разів продуктивність праці. Для цього необхідно створити умови для впровадження інновацій, залучити інвестиції в цифрові технології та бізнес інфраструктуру. При цьому лише 6 держав світу матимуть падіння ВВП: Венесуела, Ємен, Іран, Екваторіальна Гвінея, Аргентина, Нікарагуа.

За нинішніх умов глобальної конкуренції та розвитку світових інтеграційних процесів саме якість зростання світової економіки, якій притаманна ефективність використання наявних ресурсів, застосування нових технологій, підвищення добробуту населення стає реальним віддзеркаленням соціально-економічного розвитку країн світу.

Список використаних джерел:

1. Сімків Л. Є. Економічне зростання як індикатор якості економічних реформ. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. Вип. 2(4). Ч. 1. С. 66-70. URL: https://www. nbuv.gov.ua › nvmdue_2015_2(1)__13 (дата звернення 11.03.2020).
2. Projected Gross Domestic Product (GDP) Per Capita for Baseline Countries/Regions (in 2010 dollars) 2011-2031. USDA. 2020. URL: https://www.ers.usda.gov/data-products/international-macroeconomic-data-set/international-macroeconomic-data-set/#Baseline%20Data%20Files (Last accessed 11.03.2020).
3. Projected Real Gross Domestic Product (GDP) and Growth Rates of GDP for Baseline Countries/Regions (in billions of 2010 dollars) 2011-2031. USDA. 2020. URL: https://www.ers.usda.gov/data-products/international-macroeconomic-data-set/international-macroeconomic-data-set/#Baseline%20Data%20Files (Last accessed 11.03.2020).
4. Кузьмінов С. В., Глуха Г. Я. Роль експорту як фактора економічного зростання в умовах глобалізації. *Економіка та держава*. 2014. №4. С. 6-10. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2014/3.pdf (дата звернення 11.03.2020).

Лузанова В. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку світової економіки відбуваються суттєві зміни всієї системи міжнародних відносин, посилюється взаємовплив та взаємозалежність різних сфер і чинників економіки, що є закономірним і цілком логічним процесом. Поступове накопичення кількісних змін у розбудові світового господарства привели світ до якісно економічного зростання, до більш високої стадії інтеграції – глобалізації.

Глобалізація в наші дні проявляє свою складність і неоднозначність, знання стають основою багатства суспільства, змінюється роль інтелектуального складника людського капіталу.

Суттєвою проблемою є те, що нерівномірність розподілу переваг від глобалізації спостерігається не тільки в окремих країнах, а й у розрізі окремих галузей. Галузі, які отримують вигоду від зовнішньої торгівлі, і галузі, пов'язані з експортом, відчувають більший приплив капіталу і кваліфікованої робочої сили порівняно з низкою галузей, які значно програють від глобалізаційних процесів, утрачаючи свої конкурентні переваги через зростання відкритості ринку. Такі галузі змушені докладати додаткових зусиль, щоб пристосуватися до умов, що змінилися не на їхню користь, тому спостерігається відтік капіталу, скорочення робочих місць.

Україна також відчуває на собі наслідки міжнародної міграції. Вона є сьогодні дуже серйозною національною проблемою. Головною групою трудових мігрантів є чоловіки (917,5 тис. осіб), їх частка у загальній кількості населення віком від 50 до 70 років становить 6,7%. Проте найбільше мігрують на короткий термін жінки 49,3 тис. осіб. Сьогодні міграція є досить серйозною національною проблемою. В Україні ще не використовуються в повній мірі такі напрямки регулювання, як створення ефективного ринку праці та умов для повної зайнятості. Незважаючи на те, що за останні два роки уряд істотно підвищив заробітну плату, вона залишається набагато нижчою, ніж у країнах, до яких мігрують українці. Як свідчать дослідження, заробітчани не повертатимуться на батьківщину, допоки їх заробітна плата не підвищиться хоча б до половини їх доходу у країнах імміграції [1].

Основними причинами еміграції українського населення можна вважати політичну, соціальну й економічну нестабільність, незадовільний рівень охорони здоров'я, реформування освіти, культури та спорту, географічні особливості прикордонних територій. Наслідком цього є високий рівень безробіття за окремими регіонами держави, розбалансована структура спеціальностей на національному ринку праці та зростання маятникової міграції.

Міграційні процеси в Україні майже ніяк не регулюються. Уряд не створює передумови для виїзду мігрантів на короткострокову або дострокову міграцію,

відсутня допомога в адаптації мігрантів за кордоном та розвитку їх після приїзду на Батьківщину. Більшість короткострокових мігрантів вибирають для роботи Російську Федерацію, довгострокові мігранти переміщуються до Польщі, Чехії та Італії, на їх долю припадає 3/4 працівників.

Необхідно створити відділи з міграції в кожному місті, які будуть регулювати міграційні процеси задля забезпечення співпраці мігрантів і уряду не тільки нашої держави, але й держави-акцептора, або приймаючої сторони. Крім того, за допомогою залучення уряду до питання справи міграції з'являється можливість вести точну статистику по кількості від'їжджаючих мігрантів та тих, хто повернулися. За допомогою співпраці держав необхідно налагоджувати зв'язки для офіціального працевлаштування українських громадян за кордоном. Таким чином, мігранти будуть не лише забезпечені роботою з певними гарантіями, але й буде відома приблизна кількість коштів, які повинні повернутись до країни. Питання оподаткування мігрантів наразі є достатньо гострим. Велика кількість працюючих за кордоном не розуміє, чому вони мають сплачувати податки нашій державі за те, що заробили кошти за кордоном.

В цьому напрямі слід розглянути та, можливо, скоригувати ставку, яку сплачують мігранти при ввезенні коштів в Україну, а також створити міграційні служби у кожному місті, що дасть можливість роз'яснювати мігрантам те, що тут залишаються жити їхні сім'ї та родичі, переважно це люди літнього віку або діти чи молодь, яка ще не працює, і цей податок йде на фінансування лікарень, шкіл, університетів та інших закладів, які відвідують їхні родичі.

Отже, можна констатувати, що глобалізаційні процеси стають новим і досить істотним чинником сучасної міграції населення, це фактично виконує функцію прискорювача її розвитку. В той же час, міграція все більшою мірою виконує роль фактора глобалізації в розвитку окремих країн і регіонів. Трудова міграція повинна бути двигуном прогресу та взаємообміну національним трудовим досвідом й іншими європейськими країнами для створення максимально зручних умов праці наших робітників в Україні. Для повернення більшості працівників до роботи в рідній країні вважаємо необхідним створення більшої кількості робочих місць шляхом відновлення багатьох заводів та підтримки й сприяння розвитку власного малого та середнього бізнесу українцями. Також необхідним є підвищення середнього рівня зарплати до європейського, орієнтуючись на такі країни, як Німеччина, Австрія, Італія та інші високорозвинені країни світу.

Список використаних джерел:

1. Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г. та ін. Глобалізація і безпека розвитку: монографія. К.: КНЕУ, 2015. 733 с.
2. Корнієнко О. О. Аналіз регіональної міграційної асиметрії в країнах східної Європи. Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. 2018. С. 959–964.
3. Lypez-Claros A., Porter M.E. and Schwab K., The Global Competitiveness Report 2015-2016 Policies Underpinning Rising Prosperity New York: Palgrave Macmillan, 2015. 660 p.

К. е. н. Михайленко О. Г., Ганенко О. Ю.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Дуже важливо для інвестиційної діяльності країни мати такі правила валютного регулювання, які будуть настільки гнучким, наскільки це можливо відносно іноземних інвесторів.

На сьогоднішній найбільш проблемними питаннями, з якими зустрічаються компанії під час здійснення транскордонних платежів в іноземній валюті, це обмеження, що накладаються існуючими правилами контролю проведення валютних операцій та утворення надійного фундаменту для розвитку міжнародних економічних відносин і підтримка економічної стабільності шляхом впливу на валютний курс і на валютно-обмінні операції, що є головною метою валютного регулювання. До речі, основними виконавчими органами валютного регулювання та контролю виступають центральні банки, міністерства фінансів, спеціальні державні установи. Головним виконавчим органом управління є Національний банк.

Досить важливим і необхідним для України є процедура підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, тому що дана умова забезпечує її подальшу інтеграцію в глобальний економічний та фінансовий простір. При цьому успіх інтеграції України у світове співтовариство залежить від швидкості адаптації монетарної політики до стандартів європейських країн. Наслідком такої адаптації є реалізація режиму інфляційного таргетування, ефективність якого суттєво залежить від лібералізації вітчизняного механізму валютного регулювання [1].

Зміна пріоритету грошово-кредитної політики Національного банку України, який ґрунтується на реалізації режиму інфляційного таргетування, обумовлює перехід до гнучкого курсоутворення гривні, що передбачає його формування на основі попиту і пропозиції на валютному ринку. При цьому саме лібералізація механізму валютного регулювання є запорукою успіху і однією з основних умов переходу до гнучкості курсоутворення гривні. До речі, на сьогоднішній день механізм валютного регулювання в Україні має досить високий ступінь обмеженості.

У сучасних умовах в Україні спостерігається мінливість курсу національної валюти, що може призвести до зменшення обсягу інвестицій та експорту, соціально-економічної деградації. Проблема стабілізації обмінного курсу валют набуває великого значення та є актуальною, тому що коливання обмінних курсів у кризовій ситуації має багатосторонній та могутній вплив як на національні економіки, так і на світову економіку.

Із 1 січня 2016 р. почала діяти торговельна частина Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що відкриває доступ до найбільшого ринку світу, який налічує 500 млн споживачів [2]. Для того щоб суб’єкти господарювання мали змогу скористатися усіма перевагами інтеграції України в Європейський Союз,

необхідно передусім стабілізувати національний ринок, основною проблемою якого є порушення динаміки валютного курсу, що зумовлює розлад у функціонуванні економіки України.

Проведемо аналіз минулих років: у 2014 р. почалися обвальна девальвація національної валюти та стрімка інфляція, що було результатом суттєвих змін у кон'юнктурі валютного ринку України. Після 2014 р. курс валют почав зростати непередбачуваними темпами. 2015 р. почався з негативних очікувань показників на валютному ринку, що були обґрунтовані подальшим зменшенням обсягів надходження іноземної валюти з приводу інвестицій, кредитів та виручки з експорту. Упродовж лютого 2015 р. офіційний курс гривні відносно долара США зменшився на 71,82% та на кінець місяця становив 2 776,31 грн за 100 дол. США [3]. А також, загострення ситуації на Сході, політична нестабільність у світі та приближення строків розрахунків України за зовнішніми боргами призвели до ще більшого знецінення гривні. У лютому 2020 року, Національний банк України оновив курс долара і валюта дорожчає. Долар коштує 24,50 грн. Гривня до євро подешевшала на 10 копійок: з 26,41 грн за євро до 26,51 грн. Це викликано негативними тенденціями в економіці України, зростанням політичної напруженості і лібералізацією валютного ринку, яку проводить Нацбанк.

Можна зробити висновок, що практика державного регулювання валютного ринку України останніх двох років показала, що на сьогоднішній день Національний банк України не в змозі монетарними засобами здійснювати валютне регулювання в період кризових загострень [4]. Необхідно зазначити, що на сьогоднішній день істотною проблемою, що впливає на функціонування валютного ринку та встановлення обмінних курсів, є високий рівень доларизації економіки України. Така тенденція призводить до неочікуваних ризиків під час коливання курсу долара США. Водночас доларизація характеризує залежність української економіки від зовнішніх механізмів, що негативно впливають на весь грошово-кредитний сектор. Вищезазначені проблеми, що пов'язані з коливанням валютного курсу та дестабілізацією валютного ринку в цілому, потребують ретельного дослідження та впровадження істотних заходів із боку державної влади.

Список використаних джерел:

1. Береславська О. І. Лібералізація механізму валютного регулювання в Україні / О. І. Береславська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острог; вересень 2016. с.43–50.
2. Зона вільної торгівлі Україна – ЄС почала діяти з 1 січня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eurointegration.com.Ua/news/2016/01/l/7042941/.
3. Основні тенденції валютного ринку України за січень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=14701431A
4. Дуда Б. Літнє потепління валютної політики НБУ – лібералізація замість репресій / Б. Дуда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.finance.ua/ua/news//382072/bogdan-duda-litnye-oteplinnyavalyutnoyipolityky-nbu-liberalizatsiya-zamist-represij

К. е. н. Михайленко О. Г., Іванова К. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій та глобальних інформаційних мереж, який спостерігався на протязі останнього десятиліття, дозволяє використовувати мережу Інтернет як новий потенційний ринок збуту. Це привертає увагу все більшої кількості організацій в усьому світі, в тому числі і в Україні. Становлення е-бізнесу призводить до значних змін в економіці країн.

Електронна комерція як новий метод ведення бізнесу в міжнародних економічних відносинах на сьогоднішній день відіграє важливу роль, а Інтернет став ефективним посередником між комерсантами всього світу.

За даними Statista, у 2019 р сумарні доходи ecommerce-рітейлу в світі досягли $ 3,5 трлн, а в 2022 році очікується зростання до $ 6,5 трлн. Велика частина коштів припадає на сегмент B2B (від бізнесу до бізнесу) [1]. На конференції ООН з торгівлі та розвитку повідомлялось, що у 2018 році 88% угод уклали саме B2B-компанії.

На даний час Україна відстає від більшості європейських держав з у використанні каналу міжнародних поштових відправлень для покупок товарів через Інтернет магазини. Однак відставання швидко скорочується – в середньому щорічне зростання он-лайн продажів становить близько 10-15%.

За підсумками 2018 року, 47% всіх продажів у сфері e-commerce припадає на Китай, це приблизно 900 мільярдів доларів грошовому вираженні, що дозволяє цій країні посунути з першого місця США. Другий за величиною регіональний ринок у сфері Інтернет-торгівлі – Північна Америка.

Як свідчить Eurostat, Європейський Союз має у он-лайн-торгівлі понад 15% всіх роздрібних продажів у сегменті B2C [4].

Споживча та комерційна й фінансова діяльність як жителів США і Європи, так і країн пострадянського простору, неможлива без міжнародних платіжних систем. Світовий оборот коштів в області онлайн-покупок тільки в 2018 році виріс більш ніж на 17,1%, так само як і число операцій – кожна 12 покупка споживчих товарів здійснюється онлайн, в тому числі і за допомогою електронних грошей.

Факти про український ринок електронної комерції наведемо в табл. 1.

Таблиця 1. Цікаві факти про український ринок електронної комерції [3]

Факт	Пояснення
71%	Товари, які купуються у Китаї, США, Великобританії та Німеччині
65%	Товари, що купуються на сайтах: Amazon, Alibaba та AliExpress
72%	Покупці, що користуються послугами поштових операторів

Дослідженням GfK показало, що Amazon (поряд з AliExpress і eBay). входить в трійку найпопулярніших серед українців зарубіжних e-commerce-майданчиків

У 2018-му українці придбали в онлайні товари і послуги на суму 65 млрд грн. Дохід від рекламних кампаній в соціальних мережах, на маркетплейсах і online-ресурсах компаній – 9,5 млрд грн. 2,6 мільярди заробили поштові оператори на доставці продукції, придбаної в режимі онлайн. Ще 0,8 мільярдів – заробіток на online-оплатах [2]. Таким чином, в 2018 р. в порівнянні з минулим роком ринок електронної комерції в Україні виріс на третину.

Одна із помітних подій 2018 року – об'єднання лідера онлайн-торгівлі України Rozetka з групою компаній EVO, яка включає Prom.ua, Deal.by, Satu.kz, Kabanchik.ua, Zakupki.prom.ua, Crafta.ua, Bigl.ua і сервіс Вчасно. За рік на маркет-плейсах EVO (Пром, Bigl.ua, Crafta.ua, Шафа) громадяни України придбали продукції на 9,5 млрд грн, плюс ще на 10,5 млрд грн – на Промі. Всього на маркет-плейсах в 2018-му покупці витратили на 54% більше, ніж за попередній рік, а кількість замовлень виросла на 47%. Зараз середня сума online-покупки становить 763 грн., тобто середній чек збільшився на 5%,

Але у структурі роздрібної торгівлі України, незважаючи на високу динаміку зростання, Інтернет-торгівля займає менше 0,5%, тоді як, наприклад, у США на частку Інтернет магазинів припадає понад 2% роздрібних продажів [3].

Отже, можна відмітити, що електронна комерція стала вже невід'ємною частиною економік багатьох держав і продовжує неухильно поширюватися. На сьогодні найбільш затребувані ресурси Інтернет компаній Китаю та Північної Америки, які встигли продемонструвати свої якості і переваги. Електронна комерція також повинна стати реальною можливістю для розвитку торговельних відносин в Україні та в її міжнародній економічній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Величко К. Ю. Сучасні тенденції та перспективи розвитку ринку Інтернет-торгівлі: міжнародний досвід та національна практика / К. Ю. Величко, Л. Л. Носач, О. І. Печенка // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2017. – Вип. 1(25). – С. 184–196.
2. Електронний рік: підсумки українського e-commerce за 2017-й / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://rau.ua/uk/novyni/novini-kompanij/e-commerce-2017/
3. Майбутнє e-commerce: 5 можливостей для розвитку / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mind.ua/publications/20177309-majbutne-e-commerce-5-mozhlivostej-dlya-rozvitku
4. Топ-10 ринків електронної комерції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://news.finance.ua/ua/news/-/372575/top-10-rynkiv-elektronnoyi-komertsiyi

К. е. н. Михайленко О. Г., Ільченко Н. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ЕФЕКТИВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ РЕЙТИНГАМИ

Соціально-економічні рейтинги є сучасним способом міжнародної конкуренції, зручним і практичним механізмом для прийняття рішень. При розробці своєї національної стратегії розвитку Україна і Польща керуються цими рейтингами, і собі за мету ставлять поліпшення соціально-економічних показників в міжнародних рейтингах.

Слід підкреслити, що міжнародні соціально-економічні рейтинги є категорією відносною, з чого випливає, що їх треба вивчати завжди в зіставленні з іншими країнами. При формуванні «Української стратегії сталого розвитку 2020» багато аспектів були сформовані на основі польської стратегії. Порівняння стратегій за міжнародними рейтингами дозволяє виявити сильні і слабкі аспекти.

Ключовими оцінками, які в даний момент активно використовуються і фігурують в міжнародній практиці, є рейтинг:

– глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), проводиться з 2004 р Всесвітнім економічним форумом спільно з мережею партнерських організацій провідних дослідницьких інститутів і компаній в країнах, аналізованих у звіті [1];

– економічної свободи (Index of Economic Freedom) з 1995 р, випускається фондом The Heritage Foundation (Вашингтон) за участі та підтримки The Wall Street Journal [2];

– національного добробуту (Legatum Global Prosperity Index), з 2008 р. проводиться британським незалежним науково-дослідницьким інститутом Legatum [3].

Таблиця 1. Місце Польщі і України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності

Роки	Місце Польщі в рейтингу	Місце України в рейтингу	Кількісне вираження індексу для Польщі	Кількісне вираження індексу для України	Всього країн в рейтингу
2014-2015	43	76	4.5	4.1	144
2015-2016	41	79	4.49	4.03	140
2016-2017	36	85	4.56	4	138
2017-2018	39	85	4.59	4	137
2018-2019	37	57	68.2	83	140
2019-2020	37	57	68.9	85	141

Можна спостерігати позитивну динаміку зростання глобальної конкурентоспроможності Польщі з самого її вступу в ЄС. Польська економіка постійно нарощує свій потенціал з 2004 року. Динаміка українського рейтингу конкурентоспроможності не є стабільним. Це є наслідком як низького рівня економічного

розвитку, що вимагає наздоганяти західноєвропейські країни, так і економічної політики, що проводиться для забезпечення динамічного розвитку підприємництва. Рівень конкурентоспроможності України стримують макроекономічна ситуація, стан фінансової системи і якість інститутів.

Як і в минулому році, наша країна набрала 57 балів зі 100 можливих. Однак, на відміну від 2018 року, позиція погіршилася на 2 ступені.

Наступним важливим рейтингом є індекс економічної свободи країни. Починаючи з 1995 р експерти «The Wall Street Journal» і дослідницького центру «The Heritage Foundation» щорічно публікують дані про рівень економічної свободи в різних країнах світу. В даний час індекс економічної свободи є одним з найбільш популярних інструментів аналізу економічної політики держав [2]. Показано, що індекс економічної свободи, щорічно розраховується для більшості країн світу, описує також інші види свободи і може використовуватися для комплексної характеристики рівня свободи в країні.

Сама по собі свобода є важливою цінністю, а економічна свобода є життєво важливою рушійною силою для створення багатства, яке робить можливим широкий спектр важливих економічних і соціальних досягнень, за допомогою яких ми вимірюємо прогрес людського суспільства. Очевидно, що економічна свобода – це щось набагато більше, ніж просто бізнес-середовище, в якій можуть процвітати підприємництво і процвітання. Польща на відміну від України нічим не відрізняється від більшості країн ЄС. Її бал зменшився на 0,7 бала в порівнянні з попереднім роком. Треба відмітити, що позитивна економічна репутація Польщі була зароблена завдяки структурним реформам: лібералізації торгівлі, низьким податкам, а також сприятливим для бізнесу нормам.

Таблиця 2. Рейтинг економічної свободи у країнах Центральної та Південно-Східної Європи

Країна	Позиція у світовому Рейтингу 2019	Позиція серед європейських країн 2019	Кількісне вираження Індексу 2019
Польща	46	23	67.7
Україна	147	44	52.3
Болгарія	37	19	69.1
Словаччина	65	32	65.1
Литва	21	12	74.2

Україна єдина серед європейських країн залишається в найбільш економічно невільною групі. Незначне поліпшення спостерігається в таких показниках, як розмір уряду, надійні гроші і свобода міжнародної торгівлі, тоді як правова система і регулювання пішли на спад. Варто відзначити, що найгіршою ситуація з надійними грошима (159-е місце в світі) і регулювання (125-е місце), а найкращою – з розміром уряду (43-е місце).

Наступним, рейтингом є індекс національного добробуту. Вивчення динаміки і оцінка рівня національного добробуту, його прогнозування надзвичайно

важливо для сталого, збалансованого і поступального розвитку суспільства в цілому.

Індекс складається на основі безлічі різних показників, об'єднаних у дев'яти категоріях, які відображають різні аспекти життя суспільства і параметри суспільного добробуту: економіка, підприємництво, управління, освіта, охорона здоров'я, безпека, особисті свободи, соціальний капітал, екологія [4].

Польща – країна, яка перебуває на межі входження в топ-30 світових лідерів, яка за останнє десятиліття домоглася скромних успіхів у забезпеченні свого процвітання, але як і раніше займає 36-е місце, в топ час як Україна аж на 86 місці.

Таблиця 3. Рейтинг національного добробуту країн, що приєдналися до ЕС в 2004 і України

Країна	Позиція у світовому рейтингу		Кількісне вираження індексу	
	2009-2010	2019-2020	2009-2010	2019-2020
Польща	36	36	66,50	66,94
Україна	86	98	58	54,2
Естонія	22	21	76,20	76,31
Латвія	34	35	69,70	69,94
Литва	38	33	67,50	70,16

Україна за 10 років опустилася в рейтингу на 10 позицій. Найвищу в цьому році оцінку Україна отримала за освіту (37-е місце) й умови життя (69-е), найнижчу – в категорії «соціальний капітал» (міжособистісна довіра, довіра до інституцій) (148-е) і за рівнем особистої безпеки (145-е) й довкілля (127-е).

Протягом останніх п'яти років ми тільки й чуємо про те, що українська стратегія національного розвитку є ефективно і соціально економічні показники піднімаються, добробут українців зростає, а інвестори вдень і вночі думають про те, як би зручніше вкласти гроші в нашу країну. Однак міжнародні рейтинги, складені різними закордонними експертами та організаціями, малюють зовсім іншу картину.

Аналіз позицій Польщі та України в світових рейтингах дозволяє зробити висновок про недостатню ефективність української стратегії розвитку. Незважаючи на те що в період з моменту початку реалізації стратегій позиції Польщі багаторазово зросли, а позиції України залишилися на попередніх місцях і говорить про неефективність її стратегії.

Список використаних джерел:

1. The Global Competitiveness Report [Electronic Resource]. Mode of access: URL: http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report
2. Index of Economic Freedom: [Electronic Resource]. Mode of access: URL: http://www.heritage.org/index/
3. THE LEGATUM PROSPERITY INDEX [Electronic Resource]. Mode of access: URL: http://www.prosperity.com/
4. Арабей Е. Новая европейская стратегия «Европа 2020» [Electronic Resource]. Mode of access: URL: http://eulaw.ru/content/novaya-evropeyskaya-strategiya-evropa-2020

К. е. н. Михайленко О. Г., Карасьова А. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЛЬ МВФ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Сучасні реалії міжнародного валютно-кредитного співробітництва характеризуються зростанням ролі міжнародних фінансових інститутів, у тому числі Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), тому що їх діяльність додає урегульованості та стабільності міжнародній фінансово-валютній системі країн світу, та України зокрема.

Пошуки Міжнародного валютного фонду в сфері підвищення світового економічного зростання допомагають вирішенню головного питання: які шляхи й способи дозволять збільшити зростання економіки України і забезпечити її фінансову стійкість.

Одним із важливіших напрямків діяльності МВФ є проведення боргової політики в умовах високого ступеню закредитованості країн.

Започатковане у 1992 році після проголошення незалежності України співробітництво з МВФ було покликане підтримати ринкову трансформацію економіки України, сприяти макроекономічній стабільності та збалансованості національної валюти.

Міжнародний валютний фонд – найвпливовіший іноземний кредитор України, його частка становить понад 60% усіх кредитів міжнародних організацій [1, с. 89].

За понад 25 років співпраці Україна з МВФ уклали 10 кредитних угод. Дві з них передбачали застосування механізму розширеного фінансування, а решта вісім – механізм stand-by.

Згідно цих угод Україна мала отримати майже 55,15 млрд SDR (Special Drawing Rights – «спеціальні права запозичення), але отримала менше половини – лише 21,9 млрд SDR (понад 31, 5 млрд доларів). Тільки за однією кредитною угодою, укладеною в травні 1996 року, Україна повністю отримала виділені МВФ гроші – майже 600 млн. SDR [2].

У 2004 році була узгоджена програма «попереджувальний stand-by». Нею передбачалося в разі погіршення ситуації в країні отримання допомоги від МВФ. Так, восени 2008 року, коли настала чергова світова фінансова криза, МВФ погодився надати Україні рекордний на той час кредит в 11 млрд. SDR, що на той час становило близько 16,4 млрд. доларів. Ситуація була настільки складною, що 3 млрд. SDR були відразу зараховані в резерви Національного банку.

В кінці квітня 2014 року МВФ погодився на ще одну програму кредитування на загальну суму майже 11 млрд SDR (15,1 млрд доларів). З першого ж траншу понад 1 млрд доларів знову були спрямовані в бюджет. Всього за цією програмою на підтримку бюджету надійшло 2 млрд доларів із загальної суми отриманих траншів на 3 млрд доларів.

Але в економіці України спостерігався стрімкий спад, і вже у березні 2015 року була узгоджена друга програма розширеного фінансування на рекордну суму в 12,348 млрд SDR. У грудні 2018 роки її достроково замінили новою програмою stand-by [3]. Вона передбачає надання майже 4 млрд доларів. Проте 7 грудня 2019 році команда чинного президента В. Зеленського домовилася про чергову угоду, за якою Україна отримає 5,5 млрд доларів від МВФ протягом 3 років. Мета нової програми співпраці з МВФ – прискорити економічне зростання за допомогою активного викорінення корупції та підвищити добробут населення [2]. Згідно цієї програми передбачено продовження початих і проведення нових реформ, для цього уряд України має виконати попередні заходи – як відомо, умови меморандуму поділяються на prior actions (попередні дії) та дії для отримання кожного траншу програми [4].

За роки співпраці з Фондом Україна отримала близько 30,98 млрд доларів та виплатила 24,88 млрд доларів, з яких 3,41 млрд доларів становлять відсотки.

Залучені Україною кредити від МВФ використовуються для вирішення проблем платіжного балансу та підтримки курсу національної валюти, що дає можливість економічного зростання в державі. Таким чином, діяльність МВФ становить інституційну основу міжнародної валютної системи сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Федишин М. П. Співпраця України з міжнародним валютним фондом: проблеми та перспективи / М. П. Федишин, Д. С. Петрик // Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 14. – С. 87-91.
2. Марко Погуляевський. Украина и МВФ договорились о новой программе сотрудничества [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://hromadske.ua/ru/posts/ukraina-i-mvf-dogovorilis-o-novoj-programme-sotrudnichestva
3. Офіційний сайт МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2017/eng/pdfs/AR17-RUS.pdf
4. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minfin.com.ua/2019/12/11/40013992/

Моложен А. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА СВІТОВОГО РИНКІВ ПРАЦІ

На сучасному етапі розвитку світового господарства та в епоху всеохоплюючого процесу глобалізації одним із основних процесів виступає переплетіння ринків праці країн та їх інтеграція до світового ринку праці загалом. На сьогоднішній день такий процес є наявним для України, особливо в контексті наміру інтеграції до Європейського Союзу. Посилюються процеси міграції трудових ресурсів, що має певні особливості та наслідки для економіки України. Збільшення

потоків трудових мігрантів та необхідність оцінки рівня інтеграції ринку праці зумовлює актуальність даної теми.

Проблеми інтеграції національного ринку праці з європейським та міжнародним привертають увагу багатьох вчених та науковців. Значний вклад внесли наступні вітчизняні вчені: М. С. Слободчук, В. В. Ксендзук, О. М. Кияшко, О. Т. Риндзак, К. В. Шиманська, Н. Є. Скоробогатова, Г. О. Дорошенко, І. М. Абрамова та ін., більшість з яких розглядають вплив інтеграції України та ЄС на функціонування вітчизняного ринку праці, визначають аспекти взаємодії українського ринку праці зі світовим.

Насамперед трудова міграція стала однією з головних характеристик взаємодії українського ринку праці з ринками праці країн Європи та світу загалом. Виїзд українських громадян з метою працевлаштування відбувається у сусідні країни, такі як Польща, Болгарія, Румунія. Окрім цього, значна кількість українців працевлаштовується у Чехії, Італії, Німеччині, Португалії, Латвії, Литві, Естонії. Обсяги українських працюючих досягають великих масштабів, проте у деяких країнах ЄС підвищився рівень лояльності урядів до широкого потоку українських мігрантів. Така лояльність, перш за все, проявляється через збільшення квот та дозволів на в'їзд та працевлаштування українців у Польщі, Чехії та Литві [1, с. 34].

Для ефективного аналізу міри інтеграції України до європейського та світового ринків праці необхідним виступає аналіз загальної кількості мігрантів з України, визначення областей з найбільшою кількістю мігрантів. Обсяги міждержавних потоків мігрантів станом на 2007–2017 рр. презентовані на рис. 1.

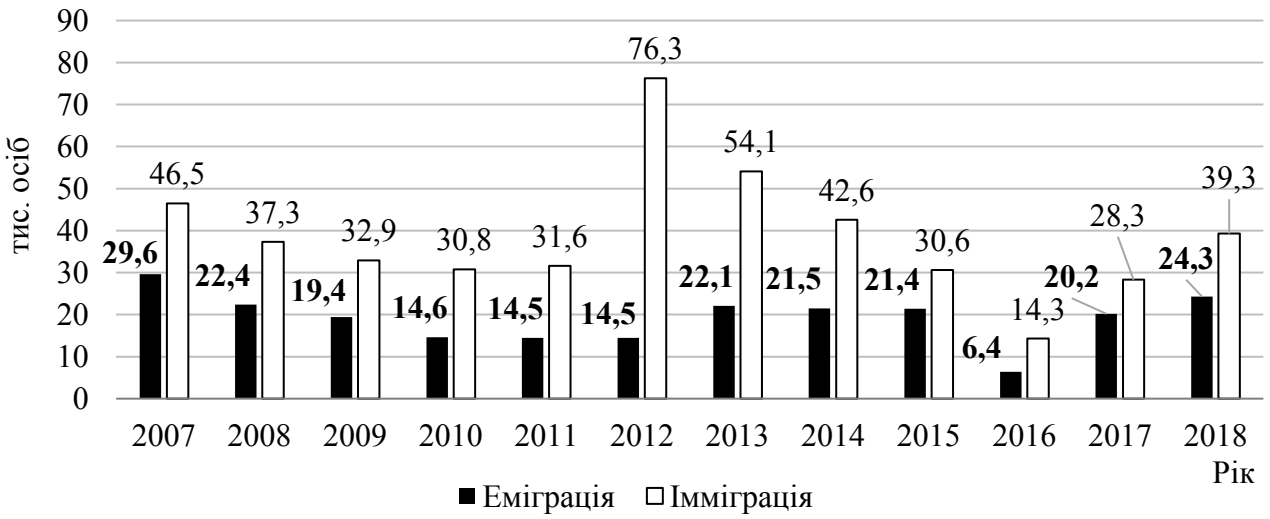

Рис. 1. Обсяги міждержавних потоків мігрантів України у 2007–2018 рр.*
Складено автором за даними [2]

Згідно з представленим рисунком на основі даних Державної служби статистики України протягом 2007–2018 рр. міждержавні обсяги мігрантів України мали тенденцію до поступового зниження з 2007–2011 рр. та до коливання протягом 2012–2018 рр. Найбільші обсяги імміграції в Україну припадали на 2012 р., а еміграції – на 2007 р. Великі обсяги міждержавної міграції пов'язані насамперед

з погіршенням економічної та політичної ситуації в Україні, починаючи з 2013 р. та 2014 р.

Найбільші міждержавні потоки припадають на Харківську, Дніпропетровську та Рівненську області. Основними напрямками трудової міграції українців за цей період виступали Польща, Італія, Чеська Республіка, США, Білорусь, Португалія, Німеччина та ін. [2].

На сучасному етапі розвитку економіки інтеграція України до європейського та світового ринків праці може мати як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку такий процес означає посилення грошових та валютних потоків між Україною та іншими державами світу за рахунок грошових переказів громадян; зростання експорту для українських виробників та поглиблення співробітництва між ними та виробниками з інших країн; використання накопиченого людського потенціалу за роки відсутності у країні-донорі та його реалізація у майбутньому після повернення громадянина на територію України тощо. З іншого боку така ситуація призводить до виїзду висококваліфікованої робочої сили, її нестачі в Україні; зменшення кількості податків, які надходять до державного бюджету України; втрати можливого потенціалу від вкладених інвестицій у навчання людей, які навчалися за кошти держави, а потім переїхали за кордон тощо [3, с. 178].

Отже, на сьогоднішній день актуальним виступає процес інтеграції України до європейського та світового ринків праці як один із основних проявів глобалізації. У контексті наміру інтеграції України до ЄС збільшуються потоки трудових мігрантів за кордон, що призводить до переплетіння українського ринку праці не тільки з європейським, а й зі світовим, при чому такі процеси мають як позитивні, так і негативні наслідки.

Список використаних джерел:

1. Ніколаєць К. Зовнішня трудова міграція в Україні у 2014–2017 рр. Світова економіка та міжнародна торгівля. 2018. № 3. С. 21–32.
2. Статистичний щорічник України 2007–2018 рр. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 05.03.2020).
3. Демьяненко К. О., Кримова М. О. Наслідки та причини активізації трудової міграції в Україні. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса 2018. № 10, 2 т. С. 175–179.

Молокова В. С., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC RELATIONS OF UKRAINE

The great possibilities of integration processes create a powerful potential for realization of foreign economic relations of the country. Modern foreign economic activity of Ukraine under conditions of activation of European integration processes undergoes certain changes, which actualizes the need to study the state of foreign

economic relations of Ukraine with the European Union in order to use the effects of the scale of integration.

In the current conditions of development of globalization and intensification of integration processes, national economies cannot stay out of foreign economic relations. Countries are actively involved in them and try to take advantage of their benefits and effects based on their economic viability. Ukraine's planning of its foreign economic relations is guided by the benefits and incentives given to it by the European integration processes.

Ukraine's foreign economic relations are carried out at the expense of its foreign economic activities. According to Article 1 of the Law of Ukraine «On Foreign Economic Activity», foreign economic activity is the activity of subjects of economic activity of Ukraine and foreign entities of economic activity, built on the relations between them, which takes place both on the territory of Ukraine and abroad [1].

On March 21, 2014, Ukraine received strong incentives to step up its foreign economic relations in the European area by signing the Association Agreement with the European Union (this is a political component), and on June 27, 2014, the economic component was signed [2; 3].

The Ukrainian foreign trade intensification with the EU took place in 2018, as evidenced by the significant share of bilateral trade (41.1% of Ukraine's total trade). The tendencies of development of foreign economic relations of Ukraine in the current conditions of integration into the European Union are represented in the important role of partnership trade relations and their dependence on the world economy. Recently, Ukraine's foreign economic relations with the EU in the export of services, including transport services, especially pipeline services, as well as various business, professional, technical, construction, communications and travel services have become more active. All of them play an important role in bilateral relations. At the same time, the presence of Ukraine in the most dynamic areas of services such as tourism, information, engineering, scientific, technical, financial, management – is insignificant [4].

Ukraine's foreign economic relations with the European Union are strategically important for our country in view of not only the geographical factor, but also in the context of Ukraine's further integration into EU structures. The largest trading partners of Ukraine among EU countries in 2018 were: Germany (18.1%), Poland (14.7%), Italy (9.8%), Hungary (6.1%), the Netherlands (5.5) United Kingdom (5.1%), France (4.6%) [4].

The commodity direction of Ukraine's foreign economic relations with the European Union differs in the extensive structure of export items. The main commodity categories of Ukrainian exports to the EU include: ferrous metals (18.4% in exports to the EU); electrical machinery and equipment (11.8%); cereals (11.0%); ores, slag and ash (9.0%); seeds and fruits of oil plants (5.8%); fats and oils of animal or vegetable origin (5.7%); wood and wood products (5.2%). However, there is still a rather low efficiency in the use of EU trade preferences by Ukrainian enterprises [3].

Recently, Ukraine's foreign economic relations with the EU in the export of services, including transport services, especially pipeline services, as well as various

business, professional, technical, construction, communications and travel services have become more active. All of them play an important role in bilateral relations. At the same time, the presence of Ukraine in the most dynamic areas of services such as tourism, information, engineering, scientific, technical, financial, management – is insignificant. Therefore, these structural features of Ukrainian foreign trade in services require significant changes, which will accelerate Ukraine's accession to the EU's economic space in the future.

The analysis of modern foreign economic relations of Ukraine under the influence of integration processes shows that Ukraine lacks the potential for cooperation with the European Union, as well as the existence of a number of inhibiting problems. An important role can be played by realizing the potential in the field of energy transit, aviation transport. In order to increase the efficiency of Ukraine's presence on the EU markets, it is extremely important to raise the level of high technology development and to integrate Ukraine into the global high-tech space [4].

The national economy of Ukraine needs dramatic changes: pursuing a policy aimed at increasing commodity exports through the introduction of innovative developments; improving the quality of domestic products, which must meet the world norms and standards; creating a sufficient level of competitiveness of national goods in European markets; decrease in the volume of imported products from the EU in the Ukrainian market, which has domestic analogues.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-XII від 16.04.1991 р. (із змінами та доповненнями). URL https:// www.rada.gov.ua (дата звернення 12.03.2020)
2. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» № 1678-VII, від 16.09.2014. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2 (дата звернення 12.03.2020)
3. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка. URL https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_uk/29685 (дата звернення 12.03.2020)
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі України. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL https:// www.ukrstat.gov.ua. (дата звернення 12.03.2020)

Новикова Д. С.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ НІМЕЧЧИНИ

За останнє десятиліття рух капіталу в різноманітних формах значно збільшився. Найбільш поширеною формою цього процесу є міжнародні інвестиції. Мета інвестицій – прибуткове вкладення капіталу. Взагалі «інвестиції» можна визначити як сукупність довгострокових вкладень фінансових, трудових і матеріальних ресурсів (як приватних, так і державних) у різноманітні сфери національної

(внутрішні інвестиції) чи іноземної (закордонні інвестиції) економіки із метою збільшення накопичень й отримання прибутку [4]. Інвестиції, забезпечуючи динамічний розвиток підприємств, дозволяють вирішити ряд задач, пов'язаних з розширенням власної підприємницької діяльності за рахунок накопичення фінансових і матеріальних ресурсів; придбанням нових підприємств; диверсифікацією виробництва за рахунок освоєння нових областей діяльності. Прямі ж інвестиції є вкладенням капіталу задля отримання довгострокового інтересу та забезпечують його з допомогою права власності чи вирішальних прав в управлінні. Головним чином, прямі іноземні інвестиції є приватним підприємницьким капіталом. Вони істотно впливають як на всю світову економіку, так і на її серцевину – міжнародний бізнес [4].

Розглядаючи Німеччину як потенційно цікаву країну для вкладення власного кошту, слід зазначити що вона має досить багато переваг серед інших: вигідне геополітичне положення (розміщена в субрегіоні Західна Європа, її територію перетинають важливі транзитні шляхи сполучення Європи та майже всі її сусіди – передові країни-партнери в Європейському союзі), високорозвинена інфраструктура та телекомунікації, науковий та технологічний потенціал.

За рівнем ВВП на душу населення (за ПКС) Німеччина за даними 2018 р. посідає 19 місце серед країн світу (рис. 1).

Динаміка прямих іноземних інвестицій Німеччини свідчить про сприятливе інвестиційне середовище, що сприяє припливу нових інвестицій в країну.

Рис. 1. Динаміка ВВП на душу населення Німеччини (в поточних цінах, ПКС) у 2008-2019 рр.

Складено автором за даними [1]

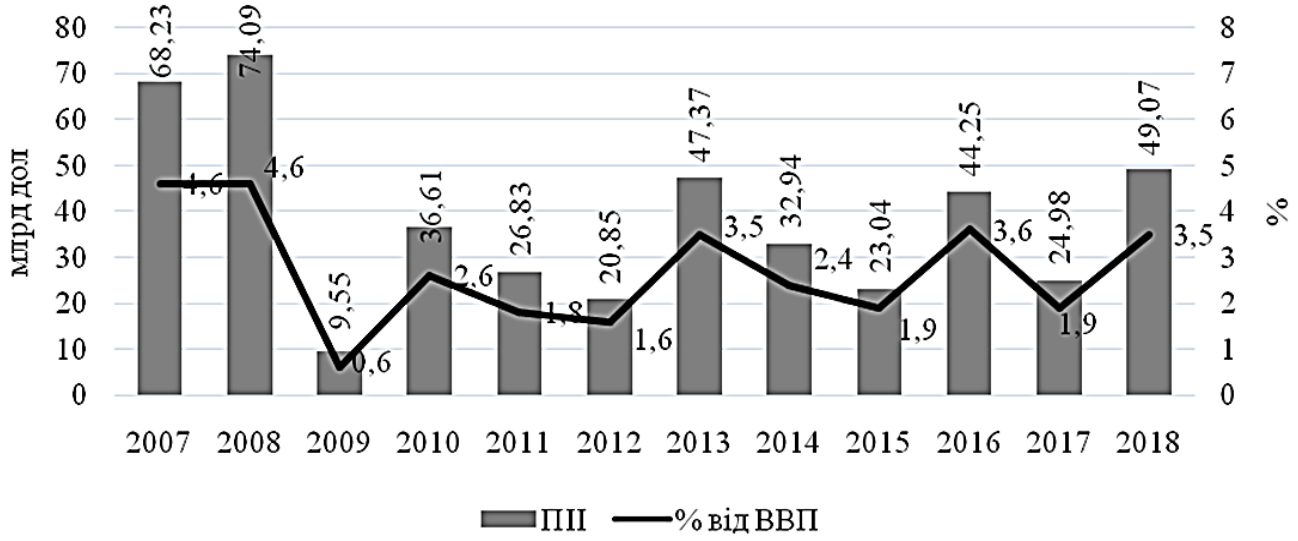

Рис. 2. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Німеччині у 2007-2018 рр.

Складено автором на основі [1]

Основною проблемою, на мою думку, низької частки прямих іноземних інвестицій є відсутність єдиного закону та органу, контролюючого інвестиційну діяльність, ускладнені умови для проникнення нових гравців на внутрішній німецький ринок, жорстка система оподаткування прибутків організацій та одна за найдорожчих робочих сил у Європі. Але технологічні послуги, якими славиться Німеччина, є запорукою гарного інвестиційного клімату [3].

Однак, не дивлячись на недоліки, Німеччина наразі займає друге місце після Великобританії у європейському рейтингу місць ведення бізнесу з 1124 інвестиційними проектами іноземних фірм згідно дослідам консалтингової компанії Ernst & Young (E&Y). У 2017 р. китайські інвестори вклали рекордну суму в німецькі компанії; обсяг злиттів і поглинань досяг приблизно 13,7 млрд дол. США (в 2016 р. ця сума склала 12,6 млрд дол. США). Найбільш значними з таких можна вважати поглинання концерном Cheung Kong Property Holding енергоносійної німецької компанії Ista, вступ китайського конгломерату компаній HNA в Deutsche Bank та здійснення покупки компанією Creat Group фірми Biotest AG. Разом з тим Німеччина демонструє дуже високий рівень професійної культури працівників, що значно полегшує інвесторам роботу на нових теренах [2].

Близько 40 відсотків іноземних компаній вважають Німеччину найбільш інвестиційно привабливою країною в Європі. Це на 2 % більше, ніж у 2016 році. Про це свідчать результати опитування компанії Ernst & Young, опубліковані 31 січня 2017 року. Головне, що приваблює інвесторів у Німеччині це безумовна безпека та захищеність системи ведення бізнесу. ФРН вважають однією з найстабільніших країн світу в політичному та економічно-правовому плані. Вона може похизуватись розвиненим внутрішнім ринком в самому центрі Європи, а пануючий у країні гарний соціальний клімат дозволяє вирощувати висококваліфіковані робочі кадри. Розвинена ж транспортна, логістична інфраструктура та мережа телекомунікацій тільки сприяють цьому.

Список використаних джерел:

1. Федеральне статистичне управління Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.destatis.de/
2. Крупський О. П. Досвід Німеччини у формуванні професійної культури менеджера / О. П. Крупський, Ю. М. Стасюк, О. В. Щипанова //Особистість у просторі культури: матеріали IV Севастопольського Міжнародного науково-практичного симпозіуму. – 2012. – Т. 28. – С. 82-84.
3. Мешко Н. П. Високотехнологічні послуги як інноваційний фактор розвитку світового господарства в умовах глобальної економічної інтеграції. / Н. П. Мешко, Д. М. Щитов // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій. – 2016. – Вип. 6. – С. 87–94.
4. Стратегії високотехнологічного розвитку в умовах глобалізації : національний та корпоративний аспекти : монографія // [Н. П. Мешко, О. М. Сазонець, О. А. Джусов, О. В. Пирог, С. Е. Сардак] ; під ред. д-ра екон. наук, проф. Н. П. Мешко. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 472 с.

К. е. н. Огданська О. Д., Лошак В. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ ПОЛІТИКИ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ

Міжнародна економічна політика як сукупність принципів, економічних методів та інструментів, набуває більшої гнучкості і демонструє варіативність своєї реалізації. Враховуючи важливе значення зовнішньої економічної політики для розвитку національної економіки кожна країна береться проводити власну торговельну політику. Ця політика спрямована на зміцнення позицій країни на світовому ринку, підвищення ефективності зовнішньої торгівлі як фактора розвитку національної економіки.

Протекціонізм традиційно реалізовувався інструментами митно-тарифної політики для регулювання зовнішньої торгівлі шляхом обмеження імпорту, або бюджетно-податкової політики шляхом стимулювання експорту. Першочерговою метою протекціонізму є досягнення конкурентоспроможних позицій національних виробників [2]. Сьогодні політика протекціонізму активно доповнюється новими інструментами захисного, рестрикційного, дискримінаційного та стимулюючого характеру, ціллю використання яких є здобуття країнами нових порівняльних переваг як визначник їх економічної сили.

Протекціонізм перетворився з фокусування на торговельній політиці, яка ґрунтується на впровадженні тарифних обмежень, а пізніше і нетарифних інструментів захисту, у складний комплексний механізм економічної політики, спрямований на підвищення конкурентоспроможності національної економіки [3].

Промислово розвинуті країни використовуюсть політику протекціонізму для захисту національних виробників як всередині країни, так і за її межами. Дослідження проведені М. Серпуховим свідчать, що розвинуті країни найчастіше застосовують торговельні бар’єри у міжнародній торгівлі.

Розвинуті країни, які декларують принцип вільної торгівлі активно застосовують політику протекціонізму, що значно впливає на розвиток світової економіки. Тому, використання певних видів та інструментів протекціонізму є важливою та необхідною умовою економічного зростання для країн, що розвиваються, особливо в сучасних умовах. Дослідження еволюції протекціоністських тенденцій дозволяє виділити наступні форми протекціонізму:

- селективний;
- галузевий;
- колективний;
- прихований;
- наступальний;
- неопротекціонізм [5].

Застосовуючи політику протекціонізму держави використовують певні методи, кількість яких постійно зростає. Найбільш типовими прикладами використання інструментів протекціоністської політики є митні бар'єри у формі прямих та непрямих обмежень, перешкоджання доступу на ринок, заходи дискримінаційного характеру. Також часто надаються субсидії вітчизняним компаніям для корекції конкуренції на внутрішньому ринку чи боротьби з демпінгом. Політику протекціонізму вважають економічно обґрунтованою в наступних випадках:

1. Необхідність забезпечення оборони.
2. Підвищення внутрішньої зайнятості.
3. Збільшення доходів державного бюджету.
4. Диверсифікація заради стабільності.
5. Захист молодих ринків.
6. Захист від демпінгу.
7. Оптимальні тарифи [1].

Однак протекціонізм часто уповільнює перебудову галузі. Фірми продовжують свою діяльність, навіть якщо не володіють конкурентними перевагами, відтягують зміни, які необхідні для підвищення конкурентоспроможності. Підприємства не мають бажання вдаватися до перебудови, якщо вважають, що за допомогою держави її можна уникнути. Прикладом може слугувати американське автомобілебудування, яке втрачало конкурентні переваги, незважаючи на те, що влада довгі роки надавала їм протекціонізм.

Причиною такого економічного результату є те, що захищаючи монополію в імпортозамінних галузях, країна неминуче відтягує ресурси від сфер, які здатні скласти експортний потенціал в майбутньому. Тобто, країна не зможе розвинути ті галузі, які будуть найбільш конкурентоспроможні в результаті зміни кон'юнктури світового ринку. Крім того, митний захист, що здійснюється протягом тривалого періоду часу, не створює конкурентоспроможної системи, якщо існують фундаментальні причини, за якими та чи інша країна не володіє відповідними перевагами у галузі промисловості. Митний збір може забезпечити можливість виживання неефективної галузі промисловості, але зробити її ефективною він не зможе [1].

Політика протекціонізму повинна сприяти підвищенню конкурентоспроможності економіки. Протекціонізм використовується багатьма країнами світу. Як правило, його виправдовують збільшенням виробництва вітчизняних галузей, або як необхідність адаптації до нових умов. Політика протекціонізму захищає національну промисловість і сільське господарство, заохочує розвиток вітчизняного виробництва, яке здатне замінити імпортні товари. Однак, протекціонізм має також і негативні наслідки: підтримує завищений рівень цін на товари, які захищені високим митом, послаблює стимули до науково-технічного прогресу в галузях, які обмежені іноземною конкуренцією, підвищується нелегальний ввіз товарів без митного контролю. До того ж застосування методів протекціонізму зазвичай має короткотерміновий позитивний ефект, адже зустрічні заходи країн-партнерів негативно впливають на можливості експорту і можуть нанести національному господарству збиток, що перевищить виграш від заходів митного захисту.

Список використаних джерел:

1. Келічавий А. В. Політика протекціонізму як фактор підвищення конкурентоспроможності економіки [Електронний ресурс] / А. В. Келічавий. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3133
2. Небава М. І. Теорія макроекономіки [Електронний ресурс] / М. І. Небава. – Режим доступу: http://posibnyky.vntu.edu.ua/makro_ek/25. htm, 2003. 80, 2003.
3. Панченко В. Г. Неопротекціонізм у міжнародній економічній політиці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук [Електронний ресурс] / В. Г. Панченко. – Режим доступу: http://abstracts.donnu.edu.ua/article/download/7297/7323
4. Серпухов М. Ю. Прихований протекціонізм як інструмент сучасної міжнародної торговельної політики [Електронний ресурс] / М. Ю. Серпухов. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecro_2013_4_6
5. Супрун Н. А. Еволюція концептуальних засад доктрини протекціонізму [Електронний ресурс] / Н. А. Супрун, Т. Л. Боднарчук. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2013_4_6.

Панова А. Л., Головко Л. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВІРУСНОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ

Коли глобальна економіка в 2008 році танула, світові лідери швидко створили міжнародний форум для підвищення економіки, витрачаючи більше коштів і підтримуючи торгівлю відкритою. Центральні банки оголосили зниження ставок протягом декількох секунд один від одного. Але поки що підхід країн до економічного шоку від спалаху коронавірусу виглядає зовсім інакше.

У світовій економіці спостерігається багато заходів, але часто без координації чи консультацій, які могли б збільшити їх вплив. Плани щодо фіскальних стимулів спливають окремо та поступово в Італії та Німеччині, коли американські Конгреси обговорюють заходи щодо надання допомоги.

Хвороба, яка заразила понад 311 989 людей у всьому світі, для більшості викликає лише легку або помірну симптоматику. Для деяких, особливо людей похилого віку та хворих, це може спричинити більш важкі захворювання. До цього часу загинуло щонайменше 13400 людей, а ще 93 000 одужали [1].

Алістер Дарлінг, колишній міністр фінансів США, заявив, що «одна з причин того, що глобальна економіка відновилася 10 років тому, була через міжнародне співробітництво. Ми всі зробили те саме – від комуністичного Китаю до республіканських Сполучених Штатів. На сьогоднішній день міжнародна співпраця дещо не вистачає» [2]. Це різкий контраст з координацією, проявленою під час світової фінансової кризи, коли ФРС, ЄЦБ, Банк Англії, Банк Канади та інші 8 жовтня 2008 р. одночасно оголосили про зниження процентної ставки на піввідсотка. Нинішній поступовий підхід не добре відповідає колишнім політикам, які мали справу з попередніми кризами, включаючи екс-голови ЄЦБ Жана-Клода Трише.

Основні показники впали найбільше після краху ринку 1987 року і залишаються незвично нестабільними. Світова економіка все частіше виглядає так, ніби вона впаде в рецесію, і Європа та Японія майже впевнені, що в першій половині цього року спостерігатиметься велике економічне скорочення. У США спостерігається стрімке уповільнення, і прогноз зростання Китаю становить лише 1% на початку року, найслабший за десятиліття, від 6%, які були раніше.

Варто зазначити, що поки що не було жодного поштовху для координації Великої двадцятки (G-20), яка була створена з метою подолання глобальної кризи.

15 вересня 2008 року банк «Леман» збанкрутував, поглиблюючи кризу, яка вже тривала [3]. Через три тижні, 7 жовтня, тодішній президент Джордж Буш та прем'єр-міністр Великої Британії Гордон Браун говорили про скликання 20 лідерів, які представляють більшу частину світової економіки. На наступний день основні центральні банки знижували процентні ставки. Глави держав та урядів G-20 зустрілися 14-15 листопада і двічі після цього; через рік вони були достатньо впевнені, щоб сказати, що відбувається економічне відновлення.

Відсутність координації не означає, що нічого не робиться. Але це означає, що заходи можуть втратити частину свого впливу.

Залишається так, що грошово-кредитна та фіскальна політика може мати обмежений ефект проти медичної кризи, оскільки вони не можуть відкрити закриті підприємства, щоб запобігти поширенню вірусу. Однак, узгоджена підтримка уряду має економіку сильніше, оскільки деякі витрати «просочуються» до іноземного імпорту. Якщо робити це разом, це означає, що всі сторони піднімаються також разом. Але у часи світової кризи нові методи вирішення проблеми повинні оголошуватися швидко і вирішуватися спільно.

Справді, відповідь на економічну політику все ще набуває форми. Міністри фінансів G-20 та центральні банкіри матимуть шанс вийти з кризи на трьох зустрічах цього року напередодні саміту лідерів у листопаді в Ріяді, Саудівська Аравія. Поки що, однак, лідери можуть працювати за одними і тими ж напрямками, але не в унісон.

Список використаних джерел:

1. Coronavirus COVID-19 Global Cases by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6
2. Maidment J. Alistair Darling blasts lack of international cooperation on tackling coronavirus // DailyMail: Журнал. – 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.dailymail.co.uk/news/article-8108259/Coronavirus-Ex-chancellor-Alistair-Darling-blasts-lack-international-cooperation.html
3. Седа Егикян. Lehman Brothers рухнул по схеме. Обнародованы причины банкротства американского банка // Коммерсантъ: Газета. – 2010. – №43. – С. 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kommersant.ru/doc/1337156

Подорожко Т. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ МАСОВОГО ТУРИЗМУ

Чинники впливу на міжнародний потік мандрівників, такі як безпека дестинації, її привабливість і валютна сила, будуть продовжувати впливати на поведінку мандрівників в наступні роки. Безсумнівно, поряд з цими існуючими чинниками з'являться і нові впливові елементи. Зважаючи на те, що деякі країни визначили туризм однією з головних галузей економіки, вони стають ще більш економічно розвиненими, продовжують здійснювати обмін культурами і стають все більш космополітичними.

З таким зростанням приходить більше відповідальності і ризиків: все більш ймовірних екологічних загроз, зміни клімату, ландшафтів, а разом з ними зникнення деяких представників флори і фауни, безперервної зміни глобальної екосистеми, на яку туристичні потоки мають свій безпосередній вплив. Поки подорожі стають доступнішими, і люди продовжують відкривати для себе світ, кожній країні потрібно приготуватися до реагування на потенційні кризи і наслідки, які можуть завдати шкоди населенню, природі, інфраструктурі, а також репутації, яка тягне за собою формування думки туриста.

Негативний вплив туризму на навколишнє середовище спостерігається в країнах з вразливою екосистемою, розвиненою інфраструктурою, постійно зростаючими туристськими потоками. У 2016 р. було встановлено, що в наслідок забруднення Світового океану у найбільшого в світі коралового рифу, Великого Бар'єрного рифу, тільки 10 % залишається недоторканою, а решта 90 % має різну ступінь деградації. Експерти зазначають, що дайвери завдають непоправної шкоди такому чутливому шару екосистеми як кораловий риф [1].

В останні роки спостерігається активізація незаконної торгівлі дикими тваринами. Згідно з доповіддю ООН про злочини проти дикої природи понад 7000 видів тварин і рослин з усіх регіонів продаються нелегально, і ця незаконна торгівля сягає близько 20 млрд дол. США щорічно [2]. Основним засобом боротьби з незаконною торгівлею тваринами й рослинами є туризм дикої природи, під

яким розуміють спостереження за тваринами в їх природному середовищі існування. Важливість цього виду туризму проявляється в скороченні руйнування ареалу тваринного й рослинного світу, призупиненні змін клімату та наслідків браконьєрства, глибокому усвідомленні, що людина – це частина природи.

У зв'язку з тим, що багато туристичних міст і визначних пам'яток знаходяться в кризовому стані або зовсім на межі зникнення, в 2018 р. виник новий вид туризму під назвою «Last chance tourism» (Туризм останнього шансу). Цей вид туризму передбачає подорожі місцями, що за дослідженнями експертів скоро стануть не доступними, або взагалі зникнуть. На жаль, туризм останнього шансу не підвищує обізнаність людей про наслідки зміни клімату достатньо, щоб запобігти їм. Об'єктом інтересу такого виду туризму є Венеція. Вже давно підтверджено, що Венеція поступово іде під воду із-за зростання рівня Середземного моря. А тому, спекулюючи на цьому, туристичні підприємства масово продають тури в цю дестинацію з усього світу, що призвело до забруднення каналів, проблеми зі сміттям, переобладнанням інфраструктури повністю на туристичну, руйнування будівель й екологічних проблем. Як зазначає сайт «Страна.ua», із-за впровадження карантинних заходів в наслідок COVID-19 в Венеції вода в каналах стала прозорою і в ній з'явилися дельфіни, яких не було більше 60 років [3]. Ці факти свідчать про необхідність не тільки введення додаткових зборів з туристів, а й про дотримання антропогенного навантаження об'єктів.

Ще одним негативним наслідком туристичної діяльності є виснаження природних ресурсів ґрунтових вод. Прісна вода витрачається на обслуговування басейнів і зрошення майданчиків для гольфу. Наприклад, середнє поле для гольфу в тропічній країні використовує стільки води, скільки 60 000 сільських жителів. Брак водних ресурсів не тільки змінює ландшафт, але і викликає висушування ґрунту, що створює проблему забезпечення прісною водою й загрозу існування деяких видів тварин [4].

Слід відзначити, що ще в 1999 р. в Глобальному Етичному кодексі туризму було зазначено [5, с.89-98]:

- необхідність фінансової підтримки дестинацій у переробці відходів для їх скорочення,
- раціональне використанні рідкісних й цінних природних ресурсів, особливо води та джерел енергії,
- рекомендовано рівномірний розподіл туристських потоків у просторі й часі,
- акцентовано увагу на необхідності захисту природної спадщини, яка становить екосистеми і біологічне різноманіття, а також охороні видів дикої фауни і флори, яким загрожує зникнення;
- необхідність встановлювати певні обмеження діяльності учасників туристського процесу і особливо професіоналів сфери туризму, яку вони здійснюють в особливо вразливих місцях-зони пустель, полярних і високогірних районах, берегових зонах, в тропічних лісах і вологих зонах, які підходять для створення природних парків або заповідників

Отже, сучасні програми розвитку туризму країн і регіонів мають враховувати можливі негативні наслідки від туристичної діяльності і розробляти системи заходів з їх подолання і недопущення.

Список використаних джерел:

1. ARC Centre of Excellence for Coral Reef Studies James Cook University Townsville Queensland 4811 Australia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.coralcoe.org.au/.
2. World travel & tourism council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wttc.org/priorities/sustainable-growth/illegal-wildlife-trade/.
3. В Венецию из-за карантина впервые за 60 лет вернулись дельфины [Електронний ресурс]. – 20.03.2020. – Режим доступа: https://strana.ua/news/256161-karantin-v-venetsii-v-kanaly-horoda-vernulis-delfiny-.html.
4. Інформаційній портал «The world counts» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.theworldcounts.com/challenges/consumption/transport-and-tourism/negative-environmental-impacts-of-tourism – Назва з екрану.
5. Глобальний Етичний кодекс туризму. Сантьяго (Чилі), 1 жовтня 1999 року// Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. Збірник нормативно-правових актів/ за заг. ред. проф. В. К. Федорченко; Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К.: Юрінком Інтер, 2002.- С. 89-98.

Попович К. А., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМА «ВІДПЛИВУ ІНТЕЛЕКТУ» НА МІЖНАРОДНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Міжнародна міграція населення – важливий чинник інтеграційних процесів світу. У процесі розвитку будь-якої країни міграція впливає на суспільне життя населення та відіграє роль у розвитку міжнародних економічних відносин. Міграція населення як неминуче явище, здебільшого з демографічних та економічних причин, розвивається досить активно. Існують два різних підходи до трактування міграції (здебільшого імміграції) – як рішення економічних та демографічних потреб і як загрози соціальній згуртованості, національній ідентичності, безпеці та системі добробуту. Залежно від того, який погляд у влади на міграцію переважає, буде обрано спосіб формування міграційної політики [1].

Нині великий пріоритет мають кваліфіковані іммігранти та орієнтована на попит активна міграційна політика як результат спільної обізнаності щодо конкуренції таких мігрантів. Так як інтелектуальні ресурси перетворилися в один із найважливіших чинників виробництва, то одним з найбільш важливих і при цьому невирішених питань є питання про те, чи дійсно міжнародна міграція сприяє «відпливу інтелекту» або як ще називають це явище – «витоку мізків», і якщо так, то за яких умов це відбувається.

Відплив інтелекту – це процес масової еміграції висококваліфікованих кадрів, спеціалістів та вчених, викликаний політичними, економічними та іншими причинами [2]. Це питання вкрай важливе, оскільки «відплив інтелекту» завдає

значної шкоди соціально-економічному розвитку багатьох країн, які віддають мігрантів. Можливо, міжнародна міграція сприяє циркуляції фахівців і допомагає фахівцям підвищувати їх кваліфікацію після повернення в країну отримання освіти, проте мало фахівців повертається додому. Це відбувається, коли високий рівень безробіття в країні походження призводить до вкрай неефективного використання трудових ресурсів та їх кваліфікацій, тобто навички фахівців не використовуються ефективно, а «витрачаються», заробітна плата скорочується. Це пояснює зацікавленість інших країн у залученні висококваліфікованої робочої сили.

Країни еміграції та приймаючі країн звинувачують такі держави як США, Німеччина та Великобританія в залученні кращих, так званих інтелектуальних «верхів суспільства», що завдає серйозної шкоди окремим секторам економіки країн походження мігрантів. Ці країни є не тільки центрами тяжіння для іммігрантів-професіоналів, а також центрами «експорту» освітніх послуг та «імпорту» студентів, що додатково залучає талановиту молодь [3].

У той же час міграція кваліфікованих фахівців веде до збільшення обсягу грошових переказів, які компенсують чисті витрати країн, що є позитивним наслідком для країни-донора. Позитивний наслідок «відпливу інтелекту» у країни з більшим заробітком та високим рівнем життя відзначається також на тому, що країни-експортери мотивуються щодо підвищення рівня життя, збільшення рівня інвестицій в освіту та загалом рівня економіки, щоб забезпечити кваліфікованим фахівцям гідні умови праці вдома.

Деякі країни походження, аби скоротити «відплив інтелекту», заохочують емігрантів до повернення на батьківщину. Прикладом може слугувати Колумбія, яка видавала кредити на навчання за кордоном строком на два роки за умови, що громадянин повернеться на батьківщину і буде залишатися тут певний час. За умови виконання таких умов, держава мала відшкодувати 45% кредиту. Проте такі заходи дуже дорогі та малоефективні, бо не гарантують виїзд громадян у майбутньому у пошуках кращих умов праці. Тому більш ефективними є не заохочення повернення висококваліфікованих емігрантів, а створення сприятливих умов для розвитку науки та технологій всередині країни.

Найбільш вигідними міграційними відносинами є двосторонні домовленості між країнами-донорами та країнами-реципієнтами, які спрямовані не на обмеження міграційних потоків, а на їх взаємовигідне використання шляхом тимчасової циркулярної міграції. Мається на увазі, що підприємства чи установи різних країн зможуть співпрацювати, обмінюючись досвідом, надавати гранти фахівцям-іммігрантам та забезпечувати стажування персоналу. У сучасних умовах швидкого розвитку технологій комунікації результативним також є дистанційне виконання робіт фахівцями для іноземного роботодавця. За цих умов вони отримують високу заробітну плату, не залишаючи своєї країни і сплачують податки на батьківщині [4].

Отже, найкращим варіантом розв’язання проблеми «відпливу інтелекту» є створення умов, за яких висококваліфікована робоча сила матиме бажання

працювати на батьківщині. Велику роль гратиме економічний розвиток країни, який безумовно впливатиме на рівень життя та сприятиме приросту інвестицій у науково-технологічну сферу.

Список використаних джерел:

1. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія / Малиновська О. А. К. : НІСД, 2018. 472 с.
2. Бараник З. П., Романенко О. І. Інтелектуальна міграція як об'єкт статистичного дослідження. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2014. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/ ?op=1&z=3096 (дата звернення 12.03.2020).
3. Горда М. В., Зелінська Г. О. Інтелектуальна міграція: проблеми та шляхи їх вирішення в Україні. *«Молодий вчений»*. 2017. №3. С. 607-612. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/141.pdf (дата звернення 12.03.2020).
4. Ерфан Є. А. Особливості міжнародної міграції висококваліфікованих працівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2018. Вип. 18. Ч.2. С. 10-14. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/18_2_2018ua/4.pdf

Потеря Ю. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ІНДІЇ

Індія – найбільша країна з стійкою демократичною системою і третьої за розміром (ВВП та ПКС) економікою світу. У XXI столітті економіка країни зростає середнім щорічним темпом в 7% з опорою на сектор послуг і порівняно розвинену промислову базу, що незвичайно для країни, що розвивається при високій (понад 31%) нормі накопичення. Для аналізу ефективності національної стратегії економічного розвитку Індії та виявлення причин такого прискореного зростання економіки слід звернути увагу на політику регулювання економічних відносин та проаналізувати динаміку макроекономічних показників, які яскраво демонструються позитивні перетворення в країні [1].

Перш за все, слід зауважити, що Індія є прикладом країни, яка практикує державний капіталізм у своєму розвитку. Роль держави у регулюванні економіки зростає, коли традиційна схема ринкового механізму (правила ціни, попиту, пропозиції та конкуренції) «не спрацьовує». Тоді проблему неефективності ринку бере на себе держава, використовуючи інструменти непрямого та прямого регулювання. Такими чином на сучасному етапі в Індії відбувається формування нового типу державного капіталізму, який об'єднує переваги капіталізму і держави, в результаті чого забезпечує стабільність та генерує економічне зростання.

Економіка Індії понад 40 років стабільно зростає. За 2000-2019 роки ВВП країни виріс в 3,3 рази. Цікаво, що за часи світової фінансово-економічної кризи, економіка країни у 2008-2009 роках все одно зростала високими темпами. До 2009 року для Індії біла характерна відносно висока інфляція. Обмежувальна монетарна політика, яку Резервний банк Індії почав проводити в 2010 році,

призвела до зниження інфляції. Офіційний показник безробіття в Індії залишається на рівні 3,6% в 2010-2019 роках, проте він не відображає реальної проблеми безробіття серед населення молодшого 14 років, яке не враховується в категорії працездатного населення, хоча фактично населення цієї вікової групи (майже 30% населення Індії) найчастіше працює і забезпечує сім'ї.

Як було зазначено вище, Індія має високий та стабільний темп розвитку. Табл. 1 демонструє основні макроекономічні показники, які призвели до позитивних перетворень в країні.

Таблиця 1. Основні макроекономічні показники Індії, 2007-2019 роки [2]

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2017	2019
ВВП реальний, % до попер. року	9,8	3,9	8,5	10,3	6,6	5,5	6,4	7,4	8,2	7,1	6,7
ВВП на душу населення по ПКС, тис. дол.	3,8	3,9	4,2	4,5	4,8	4,9	5,2	5,5	5,9	6,2	6,5
Середньорічна інфляція, %	6,2	9,1	11,0	9,5	9,5	10,0	9,4	5,8	4,9	4,5	3,6
Імпорт (товари і послуги), приріст, %	18,8	3,2	5,3	15,7	10,3	1,4	-3,6	5,4	0,4	4,1	10,6
Експорт (товари і послуги), приріст, %	18,5	7,1	-4,1	26,7	11,8	0,2	5,0	3,6	-5,3	6,5	7,2
Безробіття, % робочої сили	4,1	4,1	3,8	3,5	3,5	3,6	3,5	3,4	3,5	3,5	3,5
Населення, млрд чол.	1,15	1,17	1,18	1,20	1,22	1,23	1,25	1,27	1,28	1,30	1,32
Держборг,% ВВП	74,0	74,5	72,5	67,5	69,6	69,1	68,5	67,8	69,6	68,9	70,2

Велика увага у розробці національної стратегії Індії приділяється саме розвитку соціально-економічної сфери. З кожним роком збільшується середня тривалість життя, все більше людей мають доступ до інтернету та електрики, а сукупне охоплення населення освітою збільшується.

Таблиця 2. Соціально-економічні показники Індії, 2000-2019 рік [3]

Показник	2000	2005	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Очікувана тривалість життя (років)	62,6	64,6	66,6	67,0	67,7	68,0	68,3	68,6
Доступ до електрики (% населення)	59,4	66,9	76,3	67,6	79,6	81,6	88,0	84,5
Поширення ВІЛ серед населення від 15 до 49 років (%)	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Частка населення, використовує Інтернет (%)	0,5	2,4	7,5	10,1	15,1	21,0	26,0	29,5

Важливо, що джерелом економічного розвитку країни є поєднання високих темпів зростання переважної в економіці сфери послуг при збереженні досить високих темпів зростання промислового сектора.

Список використаних джерел:

1. Макконел К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы и політика. – М.: Республика, 1992. – Т. 2. – С. 384–400.
2. International Monetary Fund [Electronic Resource]. Mode of access: URL: https://www.imf.org/external/russian/index.htm
3. World Bank Group [Electronic Resource]. Mode of access: URL: https://www.worldbank.org/

Септа М. В., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку економіки України. Розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; поліпшення стану платіжного балансу; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; досягнення соціально-економічного ефекту за рахунок підвищення рівня зайнятості – все це можливо досягти на основі ефективного використання переваг іноземного інвестування в економіці.

Майнові вкладення в економіку закордонними суб'єктами інвестиційної діяльності, а саме іноземними державами, фізичними та юридичними особами з метою вилучення матеріальних або нематеріальних благ – все це представляє собою іноземні інвестиції. Законодавче закріплення іноземні інвестиції мають в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність», в якому ст. 1 передбачено, що «іноземні інвестиції – це усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект» [1].

Інвестиційний клімат країни в процесі залучення прямих іноземних інвестицій в національну економіку займає особливе значення, оскільки він є сукупністю політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів [2]. Захист інвестора від інвестиційних ризиків, що пов'язані з непередбаченими фінансовими втратами капіталу й доходів, підпадає саме під дію сприятливого інвестиційного клімату. І саме ця сукупність інвестиційних ризиків всебічно характеризує інвестиційний клімат від несприятливого до сприятливого.

В сучасних умовах активізації міжнародних інвестиційних процесів Україна має вражаючий простір для інвестиційної діяльності: багаті природні ресурсі, значний людський потенціал, розвинена інфраструктура внутрішнього ринку. Проте низькі реальні обсяги іноземних інвестицій в Україні свідчать про вкрай

недостатнє і навіть неефективне використання наявного інвестиційного потенціалу (рис. 1).

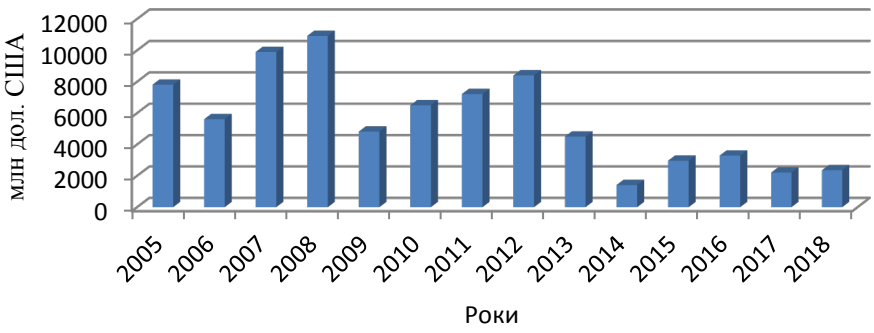

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2005-2018 рр., млн дол. США

Складено за даними [3]

Найбільше прямих іноземних інвестицій в економіку України надійшло в 2005, 2007, 2008, 2012 роках. У 2008 році України отримала іноземні інвестиції на суму 10913 млн дол. США. Політична криза в Україні негативно вплинула на обсяги іноземного інвестування, тому найменше інвестицій надійшло саме в 2014 році (1410 млн. дол. США) [3].

В Україні спостерігається нестійка тенденція до зростання іноземних інвестицій, яка залежить як від економічної, так і політичної ситуації в країні. Сповільнення темпів іноземного інвестування відбулося в 2006, 2009, 2013, 2014, 2017 роках. Для української економіки важливі інвестиції саме з країн, які є технологічними лідерами та спеціалізуються на виробництві товарів з високою часткою доданої вартості, а саме Франції, Італії, Німеччини, США та Японії. Але сучасна національна економіка України приваблює таких іноземних країн-інвесторів: Кіпр – 25,6 %, Нідерланди – 15,8%, Російська Федерація – 11,6%, Велика Британія – 5,4%, Німеччина – 4,3%, Австрія – 4,2%, Швейцарія – 4% [3].

Отже, головними шляхами вирішення проблем іноземного інвестування мають бути: поліпшення інвестиційного клімату через удосконалення загального та спеціального законодавства, приведення його до європейських норм; виконання інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»; впровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування; створення дієвих урядових гарантій інвесторам і їх закріплення на законодавчому рівні [4]. Саме покращення інвестиційного клімату України повинно бути актуальним завданням сьогодення в площині удосконалення правової та організаційної бази. Через підвищення дієвості механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату стане можливим покращення стану національної економіки та в перспективі підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-XII від 16.04.1991 р. (із змінами та доповненнями). URL https:// ww.rada.gov.ua (дата звернення 12.03.2020).

2. Харинович Д. О. Інвестиційний потенціал України та проблеми формування у період фінансової кризи. URL: http://intkonf.org/harinovich-do-investitsiyniy-potentsial-ukrayini-ta-problemi-formuvannya-u-period-finansovoyi-krizi. (дата звернення 12.03.2020).
2. Прямі іноземні інвестиції. Статистика Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2018. (дата звернення 12.03.2020).
3. Колеватова А. В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2018. Вип. 22. URL: http://global-national.in.ua/archive/22-2018/200.pdf (дата звернення 12.03.2020)

К. е. н. Сидоренко К. В., Анашкіна П. І.
Національний авіаційний університет (Україна)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТРУКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

На сучасному етапі розвитку світового господарства логістика являється невід'ємною компонентою підприємницької стратегії, особливо для організацій та галузей, які орієнтуються на міжнародні ринки. Адже наразі глобалізаційні процеси є першопричиною запеклої конкурентної боротьби серед підприємств за місця розташування.

Крім того, умови торгівлі припускають здійснення нових і швидких змін. Злиття підприємств та інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних систем тільки підсилюють ці процеси. У таких умовах саме на логістиці будується взаємодія між організаціями й підвищення їхньої економічної ефективності. Цим обумовлено посилення ролі логістичних послуг на сучасному світовому ринку [1].

Світовий ринок логістичних послуг на даний час перебуває в стані фундаментальних трансформацій, що кардинально впливає на роль і масштаби діяльності його учасників, структуру їх взаємовідносин. До основних рушійних сил на даному ринку відносяться:

– глобалізація світової економіки;

– розвиток аутсорсингу логістики (як непрофільного напряму діяльності підприємств та їх концентрація на діяльності, пов'язаній з ключовими компетенціями);

– прагнення підприємств до оптимізації витрат в усіх ланках логістичних ланцюгів;

– скорочення життєвого циклу продукції, нові підходи до маркетингу та дистрибуції, посилення ролі інновацій в логістичних процесах, особливо це стосується електронних методів і способів ведення бізнесу.

У структурі світового ринку логістичних послуг виокремлюють наступні сегменти [3]:

– вантажоперевезення й транспортно-експедиторські операції;

– комплексні логістичні послуги, що включають послуги зі зберігання й дистрибуції товарів;

– послуги з оптимізації логістичних бізнесів-процесів.

Щодо сучасного стану світового ринку логістичних послуг, то можна виокремити ТОП-10 ключових країн – експортерів логістичних послуг (2018 р.): Німеччина, Швеція, Бельгія, Австрія, Японія, Нідерланди, Сінгапур, Данія, Англія, Фінляндія [5].

Хоча найбільші логістичні оператори світу й пропонують базовий набір (перевезення (зокрема мультимодальні), у тому числі збірні відправлення, відправлення з частковим або повним завантаженням транспорту, контейнерні відправлення; зберігання товарів на складах і ведення складської діяльності; митно-брокерські операції тощо), проте спеціалізація на доопрацюванні логістичних рішень для окремих галузей – найважливіший фактор диференціації логістичного ринку. Найбільші компанії пропонують свої послуги в межах п'яти-семи галузей. При тому абсолютним лідером є автомобілебудування. Далі, в порядку скорочення, – виробництво товарів народного вжитку, високотехнологічні товари, електроніка, промислове виробництво, фармацевтика й медичні товари, продукти харчування та нафтохімічна промисловість [2].

Рейтинги найбільших логістичних операторів за даними консалтингової компанії Armstrong&Associates наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Топ-10 найбільших логістичних компаній світу, 2018 рік

Місце	Назва компанії	Країна	Валовий дохід, млн дол. США
1.	Amazon	США	31,881
2.	DHL	Німеччина	30,775
3.	Kuehne & Nagel	Швейцарія	22,674
4.	DB Schenker Logistics	Німеччина	17,783
5.	Nippon Express	Японія	16,382
6.	C.H. Robinson Worldwide	США	13,503
7.	DSV	Данія	11,355
8.	XPO Logistics	США	10,352
9.	UPS	США	8,691
10.	JB Hunt	США	6,828

Джерело: згруповано авторами за даними [4].

Таким чином, світовий ринок логістичних послуг формується під впливом глобальних зрушень у світовій економіці. До ключових трендів слід віднести підвищення попиту на комплексні логістичні рішення з боку логістичних провайдерів, передумовою чого є виведення на аутсорсинг складських та управлінських послуг. У тому числі важливо наголосити на динамічній імплементації хмарних технологій, поширенні застосування безпілотних літальних апаратів, використанні робототехніки.

Список використаних джерел:

1. Левковець П. Р. Міжнародні перевезення і транспортне право. – К.: Арістей, 2015. – 140 с.

2. Малащук Д. В., Гринчак Н. А. Сучасний стан та особливості розвитку світового ринку логістичних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/34.pdf.
3. Передрій О. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 273 с.
4. Armstrong&Associates. Top 50 Logistics Companies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.3plogistics.com.
5. The World Bank database. Logistics performance index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://data.worldbank.org/indicator/LP.LPI.OVRL.XQ.

Скомороха К. М., к. е. н. Ставицька А. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НАСЛІДКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКІВ ПРАЦІ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Еволюція змісту праці в умовах інноваційних змін обумовила трансформацію моделі зайнятості у напрямку використання нестандартної форми зайнятості, підвищення гнучкості та мобільності праці, поширення дистанційної зайнятості. Пріоритетного значення поступово набула творча, креативна праця, яка передбачає не тільки оволодіння професійними знаннями та навичками, але й систематичне їх оновлення [1].

Для активізації розвитку високотехнологічних галузей в економічно розвинених економіках світу необхідно інтегрувати ініціативних та освічених працівників до праці. Оскільки отримання конкурентних переваг інноваційного характеру можливе на основі залучення країни до єдиного інформаційного простору (за рахунок розширення доступу до Інтернет-технологій, розвитку інформаційно-комунікативних технологій). Одночасно сфера дії жорстко регламентованої та уніфікованої праці суттєво обмежується, а поширення набуває зайнятість у сфері послуг [2].

Основним наслідком трансформації ринків праці розвинених країн є перехід до сервісної моделі зайнятості, використання якої характерно як для сектору послуг з невисокою трудомісткістю, що потребує професійної підготовки (транспорт, фінансові послуги, телекомунікації), так і сектору послуг, пов’язаного з виконанням інтелектоємних операцій, що потребує навиків обслуговування (надання бізнес та персональних послуг). За активних умов активного розвитку світової економіки відбуваються технологічні зміни, пов’язані з глобалізацією світового економічного та інформаційного простору; поширюються нестандартні форми зайнятості [3].

Характерні риси сервісної моделі зайнятості:

1. Використання нестандартних форм зайнятості, поширення дистанційної зайнятості.

2. Підвищення рівня зайнятості у сфері послуг, високотехнологічному та наукоємному виробництві.

3. Підвищення гнучкості та мобільності праці (багатопрофільний характер роботи).

4. Забезпечення можливостей підвищення кваліфікації на основі застосування традиційних моделей навчання.

5. Можливості самозайнятості та отримання додаткового доходу.

6. Удосконалення процедурних інструментів регулювання, що забезпечують гнучкі форми зайнятості.

Таким чином, трансформація ринків праці під впливом четвертої промислової революції має як позитивні, так і негативні наслідки для розвинених країн. Для окремих бізнес-структур і країн у цілому з'являється шанс, пов'язаний із переходом на шлях випереджаючого інноваційного розвитку. Насамперед він є у тих країн, які мають потужний науково-освітній та інтелектуальний потенціал, підприємці й фахівці яких здатні швидко адаптуватися, навчатися і перенавчатися, використовувати свої знання та здібності для реалізації себе в нових умовах. Основними негативними наслідками варто виділити безробіття та соціальний розрив у структурі зайнятих.

Список використаних джерел:

1. Лісогор Л. С. Трансформація ринку праці: можливості реалізації інноваційних змін в сучасних умовах. Вісник Прикарпатського університету. Економіка. 2015. Випуск XI. С. 177-183.
2. Майбутнє ринку праці. Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році. PwC, 2017. URL: https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future-ukr.pdf (дата звернення 12.03.2020).
3. The Future of Jobs. Global Challenge Insight Report, 2017. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf (дата звернення 12.03.2020).

Філімоненко Є. А.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ІМПЕРАТИВУ В ТЕОРІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Індустріальна парадигма економічного розвитку поставила людство перед глобальною екологічною проблемою – зростаючою загрозою потепління клімату з катастрофічними наслідками для цивілізації. Наукою доведено, що ця проблема головним чином зумовлена шкідливими викидами парникових газів і практично повністю є наслідком антропогенного впливу.

В кінці XX століття наукова спільнота і політична еліта провідних країн світу серйозно занепокоїлась станом навколишнього середовища планети. Головним чином, це було зумовлено зростаючими екологічними втратами, спричиненими розширенням масштабів економічної діяльності та споживання природних ресурсів. На відміну від економічних процесів, які носять переважно національний характер, шкідливі екологічні наслідки мають транснаціональний, глобальний характер. Це призвело до виникнення вчення про екологізацію економіки, теорії

сталого розвитку та ідеї синергізму процесів екологізації та глобалізації в системі економічної діяльності.

Посилення негативного впливу економічної діяльності людства на навколишнє середовище спричинило зростання загроз зміни клімату. З цього приводу А.Гор, удостоєний Нобелівської премії за вклад у справу захисту клімату, сказав: «Сьогодні ми чуємо і бачимо суворі попередження про наближення найстрашнішої катастрофи в історії людської цивілізації – глобальної кліматичної кризи, яка поглиблюється, і швидко стає найбільш небезпечним явищем, з яким ми коли-небудь стикались. На карту поставлене майбутнє нашої цивілізації, сама можливість життя на землі» [1, с. 7]. За даними російського нобелівського лауреата І. Башмакова та О. Мишака, станом на 1970 р. накопичений обсяг викидів окису вуглецю становив 900 млрд т, а станом на 2010 р. цей обсяг вже становив 2000 млрд т [2]. Тобто за останні чотири десятиліття обсяги шкідливих викидів більше ніж подвоїлись.

Зважаючи на це, А. Гор застерігає: «ми закачуємо вуглекислий газ в атмосферу землі в таких обсягах, що без перебільшення, порушили взаємозв'язок між Землею і Сонцем. Якщо ми не візьмемось рішуче і швидко за усунення основних причин глобального потепління, наш світ зазнає серії страшних катастроф» [3, с. 8].

На ці загрози для клімату з боку економіки звертали увагу науковці у своїх дослідженнях та доповідях на різних національних та міжнародних форумах. Особлива увага зверталась на зростаюче антропогенне навантаження на клімат та об'єктивну необхідність глобальної екологізації економіки. Зрештою на цю проблему звернули увагу авторитетні міжнародні організації, насамперед ООН. За оцінками Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), за останні 50 років середня температура повітря на Землі зросла на 0,5-1,60С. У разі відсутності ефективної протидії суспільства цій загрозливій тенденції за 2000-2040 роки середня температура повітря зросте на 2,60С, що у 3 рази швидше, ніж у 1950-2000 роках [4]. За даними І. Башмакова та О. Мишака, за відсутності жорстких заходів в глобальному масштабі обсяги вуглецевих викидів можуть зрости до 2050 р. до 50-70 млрд т в рік, а до 2100 р. – до 90 млрд т [2]. Отже маховик загроз глобального потепління клімату розкручується з прискоренням.

Саме тому, на думку О. Кокоріна, С. Кураєва та М. Юлкіна, ООН зрештою прийшла до висновку, що у разі невжиття радикальних заходів зміни клімату можуть бути незворотні і катастрофічно загрозливі. При цьому найбільші втрати від глобального потепління понесуть країни, що розвиваються, на які припаде 75-80% загальних світових втрат від кліматичних змін та, в яких проживає приблизно така ж частка населення світу. Підвищення середньої температури навіть на 20С може призвести до зниження ВВП в країнах Африки, Південної Азії та Латинської Америки на 4-5% в рік з невизначеною тривалістю. Реальна загроза також стоїть перед економіками країн Південно-Східної Європи та Центральної Азії [5, с. 33-35]. Тому на Міжнародному саміті в Ріо-де-Жанейро в 1992 р. було визнано, що глобальною проблемою суспільства на найближчу перспективу є скорочення шкідливих викидів парникових газів та недопущення змін клімату [6].

Узагальнюючи дослідження кліматичної політики за останні 20 років, слід зазначити, що процес протидії зміні клімату не має достатньої послідовності та ефективності. Зволікання у розв'язанні цієї проблеми не гарантують досягнення запланованих параметрів скорочення шкідливих викидів та збереження незмінності клімату. При цьому дані урядової кліматичної комісії Австралії свідчать, що викиди вуглецю вдвічі перевищують поглинальні можливості живої природи. Таке наростання екологічних загроз все більше зумовлюється антропогенним впливом і потенціал цього впливу постійно зростає.

Список використаних джерел:

1. Gore Al. An inconvenient truth. The planetary emergency of global warming and what we can do about it / Gore Al.- New York: Rodale Books, 2006.- 328 p.
2. Башмаков И. А., Мышак А. Д. Затраты и выгоды низкоуглеродной экономики и трансформации общества в России. Перспективы до и после 2050 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cenef.ru/file/2050.14.pdf.
3. Gore Al. An inconvenient truth. The planetary emergency of global warming and what we can do about it / Gore Al.- New York: Rodale Books, 2006.- 328 p.
4. International Energy Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iea.org/http://www.iea.org/
5. Кокорин А. О. Обзор доклада Николаса Стерна «Экономика изменения климата» [Електронний ресурс] / А. О. Кокорин, С. Н. Кураев, М. А Юлкин. – Режим доступу: http://www.wwf.ru/ resources/publ/book/217/
6. Rio 1992 United Nations Conference on Environment and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html.

Шахова Ю. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ

Україна – країна з великими можливостями та потенціалом у сфері виробництва продовольства. На сьогодні це перша країна за площею сільськогосподарських угідь у Європі. А дешева робоча сила та оренда землі дають їй змогу до збільшення виробництва та розвитку даної галузі.

Хоча майже кожна країна звітує про негативний природний приріст, з кожним роком населення стає все більше і більше. Дослідники зазначають, що ця тенденція до росу населення буде продовжуватися і надалі. Тому потрібні значні запаси продовольства для забезпечення життєдіяльності населення. Україна має усі можливості аби стати одною з провідних країн у виробництві продовольства.

Органи державної влади активно займаються розвитком аграрної сфери, шляхом створення планів розвитку та стратегій на майбутнє. Одну з таких стратегій запровадило Міністерство аграрної політики та продовольства, яка має назву «Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на території України» [1, с. 26].

Головною метою Стратегії є підвищення конкурентоздатності України на світовому ринку продовольства. Вирішення основних проблем аграрного комплексу України заплановано шляхом консультацій із зацікавленими сторонами – основними суб'єктами продовольчого ринку – та міжнародними донорами. Окреслені першочергові завдання а поставлені орієнтири, сформульовані прогнози та очікувані результати.

У табл. 1 наведено прогноз основних показників, що розроблювався у Стратегії. Таким чином, до 2020 року за прогнозом обсяг валової продукції сільського господарства повинен збільшитися у 1,3 рази відповідно до 2015 року. Показники експорту також втішні – 3-4% щорічно, тобто до 2020 року це більше 15%. За 5 років це дуже гарний результат. Стратегія також передбачає заходи на підтримку вітчизняного виробника, адже за прогнозом частка національної продукції складатиме 80%. Планується створення та функціонування саморегуляторних організацій у всіх агропродуктових ланцюгах та налагодження системи торгівлі за довгостроковими контрактами.

Таблиця 1. Цільові орієнтири реалізації Стратегії (до 2020 року порівняно з 2015 роком) [2]

Показник	Прогноз
Макроекономічні показники	
1.1 Обсяг експорту продуктів с/г	збільшуватиметься на 3-4% щорічно
1.2 Обсяг валової продукції с/г	збільшиться у 1,3 рази
1.3 Середньомісячна заробітна плата робітників с/г	зросте до середньої по галузях економіки
Продовольча безпека	
Продукція вітчизняного виробника на внутрішньому ринку	становитиме 80% від загальної частки
Конкурентоздатність	
3.1 Витрати енергетичних ресурсів на тону виробленої продукції	зменшуватиметься на 1-2% щорічно
3.2 С/г продукція, що реалізовується за довгостроковими контрактами	збільшуватиметься на 1 % щорічно

Для посилення позицій України на світовому ринку продовольства урядом була створена Стратегія розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року (табл. 2). Стратегія містить ретельний аналіз проблем та перешкод, з якими зустрічається Україна на шляху створення сприятливих умов для розвитку конкурентоспроможності української продукції на світовому ринку продовольства.

Основною метою Стратегії є підтримка вітчизняного виробника та розвитку малих та середніх підприємств у сфері виробництва продовольства. Для здійснення даної мети у Стратегії був прописаний прогноз щодо співвідношення між сировинними товарами, продуктами первинної переробки та готовою продукцією.

Для диверсифікації ринку товарів Стратегією встановлено вихід на 50 пріоритетних ринків збуту. Таким чином, починаючи з 2021 року відбувається

відкриття пріоритетних ринків, а на кінець 2026 року – повний вихід на нові ринки збуту.

Таблиця 2. Прогноз щодо співвідношення окремих груп товарів до 2026 року [3]

Дата	Відсоткове співвідношення між сировинними товарами, продуктами первинної переробки та готовою продукцією
31.12.2020	52/33/15
31.12.2023	46/36/18
31.12.2026	39/40/21

Ще одним дієвим етапом впровадження Стратегії є підтримка малих та середніх підприємств вироблення продовольчих продуктів. Так, Стратегією заплановано на кінець 2026 року збільшення малих та середніх підприємств-експортерів до 30% від загальної кількості українських експортерів сировинної продукції, продуктів переробки та готових продуктів харчування.

Отже, держава вживає заходів для ефективного розвитку продовольчого сектору України, про що свідчать вищезгадані плани по розвитку. Тому Україна, незважаючи а велике коло проблем, має шанси на світове лідерство у продовольчій галузі.

Список використаних джерел:

1. Прощаликіна А. М., Петренко Т. С. Місце України на світовому ринку АПК. Агросвіт. 2018. № 11. С. 25 – 29.
2. Офіційний сайт статистики ЄС. URL: https://ec.europa.eu/eurostat_(дата звернення 01.03.2020).
3. Офіційний сайт Організації з питань продовольства і сільського господарства ООН (ФАО). URL:: http://www.fao.org_(дата звернення 01.03.2020).

Д. е. н. Яровенко Т. С.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРЕХІД ВІД ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ДО ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ

На сучасному етапі розвитку економіки України та інших країн світу пріоритетами політики на всіх рівнях господарювання представляються енергозбереження та енергоефективність. На цьому наголошують «Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [1], ISO 50001:2018 «Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та керівництво з використання» [2], Закон України «Про енергозбереження» [3] та інші нормативно-правові акти.

Основними завданнями цих механізмів використання енергетичних ресурсів є:

– сталий розвиток національної економіки та протидія глобальному потеплінню, що є стратегічними довготерміновими цілями задля майбутнього для наступних поколінь;

– зменшення енергоємності виробничих процесів, економія енергоресурсів, зменшення енерговитрат на рівні національного господарства та усіх господарюючих суб'єктів, що є актуальною поточною проблемою сучасності, яка потребує негайного вирішення в умовах сьогодення.

Проведені дослідження [4] свідчать, що терміни «енергоефективність» та «енергозбереження» не є еквівалентами й синонімами, адже представляють собою різні за способами реалізації та результатами механізми.

В цілому у результаті «енергозбереження» суб'єкт господарювання отримує заощадження енергії шляхом економії енергоресурсів та, як наслідок, зменшення енерговитрат.

Така стратегія запроваджується на діючих підприємствах при стабільному обсязі виробництва продукту й незмінному виді енергоресурсу (який неможливо замінити через моральний знос обладнання та сталість технології). Тобто вона не передбачає зміни технології виробництва.

Протилежною є стратегія «енергоефективності», яка за рахунок впровадження новітніх (ресурсозберігаючих, безвідходних або перехід на альтернативні джерела енергії) технологічних досягнень дозволяє збільшити позитивний економічний ефект (обсяг виробництва, прибуток тощо) або зменшити негативний екологічний вплив за також (або меншого) рівня споживання енергії чи енерговитрат.

Така стратегія можлива під час створення нових підприємств або повної докорінної модернізації існуючих виробництв та потребує значного обсягу інвестицій, що у сучасних умовах є достатньо проблематичним. При цьому суб'єкт може: повністю замінити традиційний енергоресурс на новітні (альтернативний – більш дешеві чи відновлювальний); залучати як традиційні так і нетрадиційні джерела енергії для неї ресурси; може виробляти енергоресурси самостійно за наявності техніко-технологічних можливостей; суттєво (у порівнянні з режимом економії) зменшити споживання традиційного енергоресурсу. Тобто енергоефективність зазвичай може не надати прямої економії енергоресурсів. Додатковим для цієї стратегії є позитивний ефект від поліпшення іміджу на ринку, можливість участі у проектах й грантах рівних рівнів задля залучення додаткового фінансування, отримання пільгового кредитування, субсидій й дотацій, податкові пільги тощо.

Використання потенціалу заходів з енергозбереження є вичерпаним адже вони потребуються мінімальних інвестиційних витрат. Крім того ефект від впровадження режиму економії зазвичай не досягає достатнього для підвищення ефективності діяльності суб'єкта розміру.

Впровадження енергоефективності (на відміну від енергозбереження) стикаються з рядом проблем. Так, наприклад, заміщення природного газу деревиною чи вугіллям є вимагає повну заміну обладнання, що зазвичай неможливе. Альтернативні джерела енергії (метан вугільних родовищ, біопаливо тощо) на сучасному етапі розвитку енергетики України мають незначні обсяги не в змозі замістити імпорт природного газу.

Частковим вирішення проблем енергоефективності є інноваційні розробки, щодо конверсії твердих енергоресурсів (в т.ч. вуглецевмісних) у газоподібний

стан, створення синтетичного газового палива. Але подібні дії повинні потребують інвестицій та вимагають законодавчої й фінансової підтримки з боку держави, що є світовою практикою.

Судячи з вище зазначено в умовах конкурентної боротьби та підвищення цін на енергоресурси перехід від енергозбереження до енергоефективності є не тільки стратегічно необхідний, а й закономірним та еволюційним.

Тільки впровадження енергоефективних систем на основі забезпечення інтенсивного розвитку відновлювальної енергетики та запровадження альтернативних джерел енергії дозволить Україні уникнути енергетичної залежності та забезпечити її енергобезпеку у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: Розпорядження Кабінету міністрів України від 18.08.2017 р. № 605-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80 (дата звернення: 31.05.2018).
2. ISO 50001:2018(en). Energy management systems – Requirements with guidance for use URL: https://www.iso.org/obp/ui/ru/#iso:std:iso:50001:ed-2:v1:en (дата звернення: 01.03.2020).
3. Про енергозбереження: Закон України від 01.07.1994 р. № 74/94-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 01.03.2020).
4. Яровенко Т. С., Шевцова О. Й. Економічні проблеми енергозбереження та енергоефективності на підприємствах. Ефективна економіка. 2018. № 7. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7237 (дата звернення: 13.09.2019).

ЗМІСТ

Boyko I., Stavytska A. Providing Sustainable Development of World Countries in Globalization 3
Kalinina M., Stavytska A. Alignment Measures of the Economic Development of the Regions in the European Union 5
Vaskivska A., Voloshko N. Green Economy as the Newest Type of World Economy 6
Yarovenko T., Antipova V. The Main Trends of the World Agrarian Market 8
Айдінян А. А. Інноваційні імперативи глобального економічного розвитку 10
Алмазова А. В. Захисні механізми конкурентоспроможності національних суб'єктів господарювання 12
Бондаревська К. В., Абдуллаєва С. Сучасні тенденції трудової міграції в Україні в умовах глобалізації 14
Бондаревська К. В., Брижак А. В. Глобальний економічний прогрес як чинник розвитку суспільства 16
Бондаревська К. В., Гуржій О. Ю. Особливості розвитку офшорів в умовах глобалізації 18
Бондаревська К. В., Іванюк О. Соціальна складова міжнародної безпеки в сучасних умовах 20
Бондаревська К. В., Синяговська А. Світові моделі розвитку ринку праці в умовах глобалізації 23
Бондаревська К. В., Чернова А. Зарубіжний досвід регулювання ринку праці та його імплементація в Україні 25
Бондаревська К. В., Яманко Д. Ю. Людський розвиток як індикатор рівня розвитку економіки країн 27
Бугрім Д. С. Передумови та етапи розвитку інтеграційних процесів у світовій економіці 29
Гаркуша В. В. Діяльність офшорних зон в Україні, негативні наслідки та їх усунення 31
Головко Л. С., Чернобривець С. І. Сучасні міжнародні економічні відносини: їх середовище 33
Голомоза Є. О., Дзяд О. В. Перспективи розвитку офшорних юрисдикцій в умовах глобалізації 35
Грищенко Д. О. Стан та перспективи експорту металопродукції з України на світовий ринок 38
Грущинська Н. М. Екологізація економіки в сучасних світових процесах 40
Данилова Є. А., Ставицька А. В. Процеси віртуалізації глобальної економічної системи 41
Дон О. Д., Боброва Д. О. Міжнародна трудова міграція та її наслідки для України 43
Дон О. Д., Бутенко Є. І. Транснаціональні корпорації в міжнародних економічних відносинах 46
Дон О. Д., Ганзюк О. О. Міжнародні можливості електронної комерції в сучасних міжнародних економічних відносинах 47
Дон О. Д., Гріщенко Д. В. Іноземні інвестиції як необхідна умова економічного зростання в Україні 49
Дон О. Д., Комарницька Д. К. Шляхи активізації глобальних економічних відносин країн світу 51
Дон О. Д., Мереуца О. О. Особливості міжнародної спеціалізації країн, що розвиваються 53
Дон О. Д., Нельга К. В. Розвиток глобального підприємництва: нові підходи 55

Дон О. Д., Парусников А. Особливості формування міжнародної економічної безпеки України 57
Дон О. Д., Перетятько А. І. Конкурентоспроможность національної економіки України в умовах глобалізації 60
Дон О. Д., Стародуб Д. С. Світова торгівля товарами: сучасний стан та тенденції 62
Дон О. Д., Хелашвілі К. Г. Вплив міжнародного туризму на економічний розвиток країн світу 64
Дон О. Д., Яцентюк Н. Р. Сучасні закономірності розвитку світового господарства 66
Дробот А. С. Позиціювання національних товаровиробників на світовому ринку 68
Екзархова Е. А., Трифонова О. Д. Глобалізаційні виклики розвитку туристичної галузі 70
Жорник О. В. Експорт пшениці: досягненні результати та перспективи на світовому ринку зернових 71
Запорожець О. І. Економічна привабливість Іспанії для залучення іноземних інвестицій 73
Іванов Р. В., Олексієнко В. В. Теорія ігор: її суть та місце в економіці 76
Ілюхіна В. О. Вплив міжнародної міграції людських ресурсів на економіку України 78
Кобеляцький О. Ю., Ставицька А. В. Ukraine's Migration Policy in the Context of the Globalization of Migration Processes 80
Коваленко А. Е., Ставицька А. В. Opportunities for Realization Ukraine's Export Potential on the World Market 81
Кузьміна М. Р., Ставицька А. В. Розвиток міжнародних виробничих мереж в умовах глобалізації 83
Личкатий В. О., Ставицька А.В. Тенденції економічного зростання світової економіки 85
Лузанова В. О. Міжнародна міграція в умовах глобалізації 87
Михайленко О. Г., Ганенко О. Ю. Проблеми валютного регулювання в Україні 89
Михайленко О. Г., Іванова К. О. Роль електронної комерції в міжнародних економічних відносинах 91
Михайленко О. Г., Ільченко Н. О. Порівняльний характер ефективності національних стратегій України і Польщі за міжнародними рейтингами 93
Михайленко О. Г., Карасьова А. О. Роль МВФ у забезпеченні економічного зростання України 96
Моложен А. С. Особливості інтеграції України до європейського та світового ринків праці 97
Молокова В. С., Ставицька А. В. Tendencies of Development of Foreign Economic Relations of Ukraine 99
Новикова Д. С. Інвестиційна привабливість Німеччини 101
Огданська О. Д., Лошак В. О. Сутність та принципи політики протекціонізму 104
Панова А. Л., Головко Л. С. Сучасні міжнародні економічні відносини в умовах вірусної глобальної кризи 106
Подорожко Т. О. Негативні наслідки розвитку масового туризму 108
Попович К. А., Ставицька А. В. Проблема «відпливу інтелекту» на міжнародні міграційні процеси 110
Потеря Ю. О. Дослідження результативності національної стратегії економічного розвитку індії 112
Септа М. В., Ставицька А. В. Значення іноземних інвестицій в економіці України 114

Сидоренко К. В., Анашкіна П. І. Сучасний стан та структура світового ринку логістичних послуг 116
Скомороха К. М., Ставицька А. В. Наслідки трансформації ринків праці розвинених країн в умовах четвертої промислової революції 118
Філімоненко Є. А. Концептуалізація екологічного імперативу в теорії сталого розвитку 119
Шахова Ю. С. Зелена економіка як новітній тип світової економіки 121
Яровенко Т. С. Перехід від енергозбереження до енергоефективності як виклик сучасності 123

Наукове видання

Мови видання: українська, англійська

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2020:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпро, 2–3 квітня 2020 р.)

У семи томах

Том 7. Сучасні міжнародні економічні відносини:
драйвери успіху та виклики розвитку

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За зміст, наукову новизну, достовірність та точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор *Біла К. О.*
Дизайн обкладинки *Дем'янчук М. О.*
Оригінал-макет *Біла К. О., Тімар І. В.*

Підписано до друку 08.04.20. Формат 60x84 1/16. Спосіб друку – плоский.
Ум. др. арк. 8,2. Тираж 90 пр. Зам. № 0420-01/7.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпро, пр. Д. Яворницького, 111, оф. 1
+38 (099) 780-50-49; +38 (067) 210-02-56
www.impact.dp.ua e-mail: impact.dnepr@gmail.com
www.confcontact.com e-mail: conf@confcontact.com